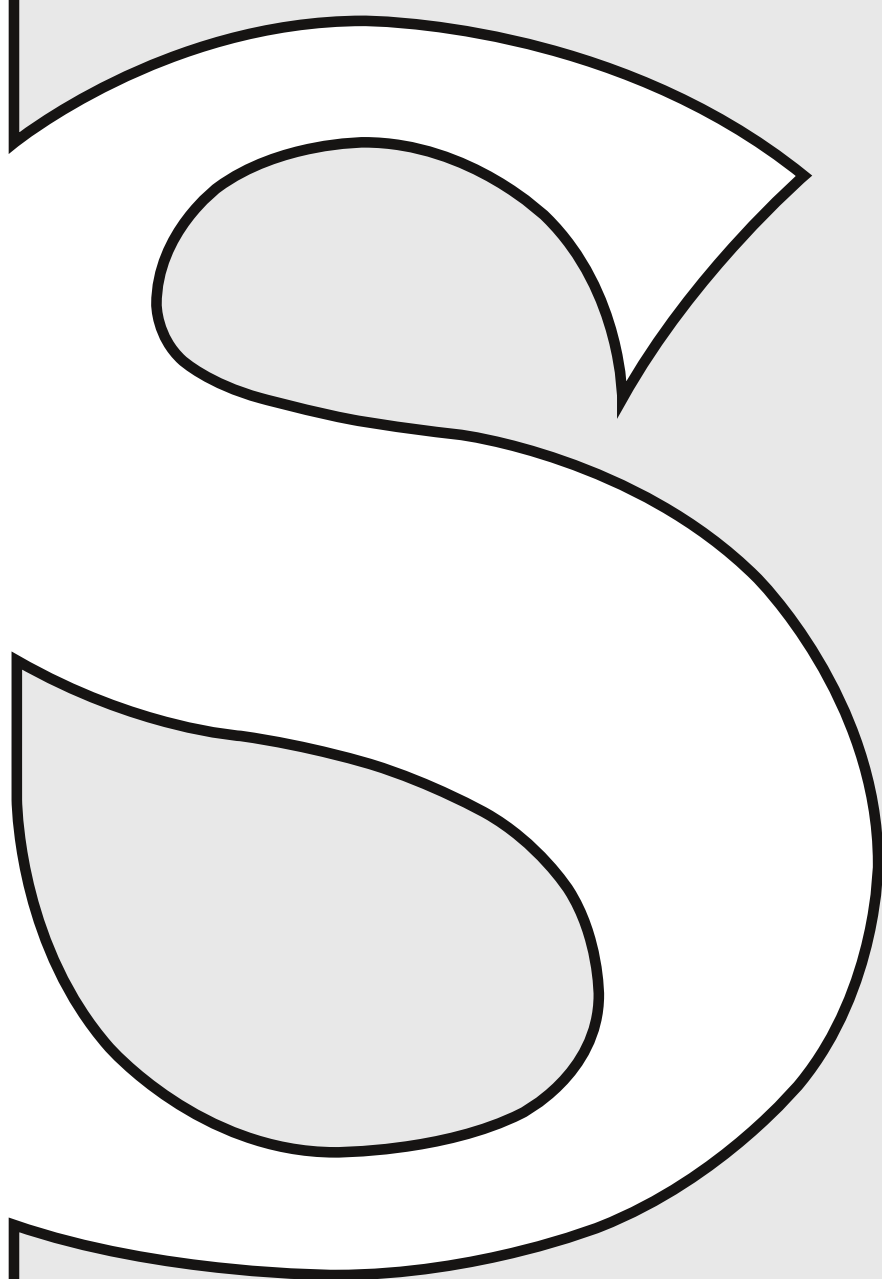

slovník

česko–quenijský

lairë 2013

quenyalambë

SLOVNÍK ČESKO-QUENIJSKÝ

Podle knih a jazykových textů J. R. R. Tolkiena
s využitím sekundárních pramenů z oboru
eldarské jazykovědy

sepsal Quen

Lairë 2013

Předmluva

Předkládaný text je pokusem o zpracování jazykovědných poznatků z publikovaných písemností J. R. R. Tolkiena do slovníku pro překlad z češtiny do noldorské quenijštiny. Při sestavování jsem používal přednostně primární zdroje v angličtině; chyby překladu z angličtiny do češtiny, jakož i chyby interpretace Tolkienových poznámek, jsou tedy povětšinou moje vlastní.

Zahrnuty jsou údaje ze zdrojů ze všech fází Tolkienových představ o quenijském jazyce, přičemž jsem provedl určité úpravy ke sjednocení některých prvků. Za rozhodující zdroj považuji knihu Pán prstenů a jazykovědné texty z téhož období. Zvláště slova ze zdrojů starších a nejstarších jsem poupravil tak, aby hláskově a slovtvorně zapadala do schématu pozorovaného v pozdějších textech. Jelikož Tolkienova quenijšтина má rozvinutou i diachronní stránku, při úpravách jsem bral v úvahu nejen podobu samotných quenijských slov, ale i jejich vývoj a odvození z etymologických kořenů.

V případech, kde jsem neměl k dispozici primární zdroj informací, jsem použil spolehlivé zdroje sekundární. Slovník obsahuje i některé výrazy vytvořené současnými uživateli jazyka – především takové, jež považuji za vhodně utvořené.

Při sestavování slovníku jsem se snažil údaje příliš nefiltrovat, nečinit rozhodnutí o vhodnosti jednotlivých slov, aniž by bylo jasné, na čem je založeno. Uvádím u slov ale odkazy na kořeny v Kořenovníku, zdroje a různé komentáře (upozornění na homonyma apod.), podle nichž se uživatel slovníku sám může rozhodnout, jak slova použít.

Na slovníku jsem pracoval dlouhou dobu a hotový stále ještě není. Nyní probíhá víceméně poslední obsahová úprava a kontrola. Ty stránky slovníku, které mají v záhlaví napsáno „PRACOVNÍ VERZE“, jsou v takovém stavu, že považuji za vhodné je publikovat, ale s touto poznámkou; stránky, jež toto označení nemají, lze mít v současné době za dokončené. Ani v nedokončené části textu by však zásadní chyby již neměly být přítomny, a proto myslím, že by slovník už mohl být použitelný – přinejmenším použitelnější než ono donekonečna kopírované česko–quenijské slovníkové podhoubí, na které narazíte na každém druhém blogu. Budu Vám vděčný za jakékoli připomínky ke slovníku, upozornění na nesrovnalosti a náměty k úpravám.

autor

Vysvětlivky ke Slovníku

Slovníkové heslo začíná českým slovem vyznačeným tučně. Je-li ve slově svislá oddělovací čára, značí místo, odkud se připojuje část uvozená dále pomlčkou (např. **blízk|o**, **-ý**). V případě homonym se slova rozlišují číslicí v horním indexu (**bez¹**, **bez²**).

Římská čísla (**I.**, **II.** apod.) oddělují různé významy téhož slova. Nižší úroveň členění představuje středník, jednotlivá quenijská slova jsou pak oddělena čárkami. Malým vzpřímeným písmem je psáno upřesnění významu, gramatické kategorie apod. Rozsáhlejší komentář je uveden ve stejném fontu za oddělovačem } na konci hesla.

Quenijská slova jsou vyznačena kurzívou. Tvar v oblých závorkách zakončený spojovníkem je kmen či konec kmene, k němuž se připojují koncovky při skloňování – např. *oron(t-)* = *oron (oront-)*; *súřě (súri-)*. Slovesa jsou vždy uváděna v kmenovém tvaru a zakončena spojovníkem. Pravopis je důsledně *c-y-qu*, plně se využívá diareze nad samohláskovými znaky (zejm. *ě*). Valinorský pravopis se projevuje jen znakem *ñ*, který představuje zadní nosovku, jež se ve Středozezi obvykle vyslovovala stejně jako *n*.

Hvězdička * před slovem značí nedoložené, dotvořené slovo. U výrazů, jež někdo z uživatelů jazyka (podle smysluplných pravidel) upravil, je původní tvar uveden za symbolem « – např. *tontil* « *tontl*. V takovém případě se obvykle ani hvězdička u nové podoby nepíše. Křížek † před slovem vyznačuje tvar, o němž Tolkien napsal, že je básnický či archaický, či u kterého tento znak se stejným významem sám udělal.

Za quenijskými výrazy jsou za znakem odmocniny (*root* = kořen) vypsané etymologické kořeny, např. $\sqrt{\text{GAJ}^1}$, *AJ¹*; podoba kořenů i indexy homonymních tvarů jsou stejné jako v Kořenovníku.

V hranatých závorkách jsou uvedeny zdroje, v nichž jsou slova publikována. Počet odkazů je omezen na tři nejdůležitější, např. [Et, PE17, QL]. Vysvětlení zkratk je uvedeno níže. Údaj o zdrojích stejně jako údaj o kořenech platí pro quenijské slovo, za nímž se nachází, a pro všechna předcházející slova, u nichž nejsou tyto údaje zvlášť poskytnuty.

Zkratky

du.	duál, číslo dvojné
exkl.	exkluziv
hom.	homonymum
inkl.	inkluziv
koř.	etymologický kořen
min.	minulý čas slovesa
mn.	množné číslo
núm.	númenorejský
perf.	perfektum, čas předpřítomný
předp.	předpona, prefix
příp.	přípona, sufix
sind.	sindarský, sindarština
slož.	složenina
Van.	vanyarská quenijsština
vl.	vlastně

Odkazy na zdroje

Zdroje jsou vypsané zkratkou, číslo strany se neuvádí. Není tedy možno podle odkazu rychle vyhledat původní údaj; účelem uvádění zdrojů je spíše poskytnout informaci o období vzniku a charakteru zdroje, z něhož výraz pochází.

Primární zdroje

AI	J. R. R. Tolkien Artist and Illustrator, vyd. 1995
Et	The Etymologies (1936–38), obsaženo v LR
FCL	Father Christmas Letters – Dopisy Děda Mráze (1920–42), vyd. 1976
GL	The Gnomish Lexicon (kolem 1917), vyšlo v r. 1995 jako PE11
Let	The Letters of J. R. R. Tolkien, vyd. 1981
LotR	The Lord of the Rings – Pán prstenů, 1. vyd. 1954, 2. vyd. 1966
LR	The Lost Road and Other Writings (texty z 2. pol. 30. let), HoME V., vyd. 1987
LT	The Lost Tales, Part I, II. (asi 1916–1926), HoME I., II., vyd. 1983–84
MC	The Monsters and the Critics – Netvoři a kritikové, báseň Markirya z konce 60. let, vyd. 1983
MR	Morgoth's Ring (kolem r. 1960), HoME X., vyd. 1993
PE	Parma Eldalamberon, periodikum: PE11–16 obsahují starší texty (do konce 30. let), PE17 současná s Pánem prstenů
PL	Plotz Letter (1967) – tabulka skloňování podstatných jmen, publikováno 1989 v časopise Beyond Bree
PM	Peoples of Middle-earth (konec 60. let), HoME XII., vyd. 1996
RGEO	The Road Goes Ever On s básní Namárië, vyd. 1967
QL	The Qenya Lexicon (1915–1920), vyšlo v r. 1998 jako PE12
S	The Silmarillion – Silmarillion, vyd. 1977
SD	Sauron Defeated (kolem poloviny 40. let), HoME IX., vyd. 1992
UT	Unfinished Tales of Númenor and Middle-earth – Nedokončené příběhy Númenoru a Středozemě (50. a 60. léta), vyd. 1980
VT	Vinyar Tengwar, periodikum: většinou 50. a 60. léta; VT45, 46 obsahují dodatky a opravy k Et; VT27, 28, 36, 40 staré písemnosti
WJ	The War of the Jewels (zejm. text Quendi and Eldar, 1959–60), HoME XI., vyd. 1994

Zdroje nedoložených slov

HKF	Helge Kåre Fauskanger, http://folk.uib.no/hnohf
LF	Laisi Finwen, http://laisifinwen.wz.cz
PPQ	Parma Penyanë Quettaron, http://www.elvish.org/gwaiith/ppq.htm
Q	Quen, http://quenyalambe.bluefle.cz

a

a **I.** pro všeobecné použití *ar* [PE17, LotR, Et], *arë* √AD⁴ [VT43, 48] **II.** u přirozených dvojic a protikladů *yo* √JU [PE17], jako přípona *-yë* [VT49] **III.** ve výčtu †*ta* √TA⁴ [PE17] } *Ar* se ve výslovnosti může přizpůsobovat: *al l*, *as s*-. Tvar *-yë* se připojuje jako latinské „-que“: *menel yo cemen*, *menel cemenyë* „nebe a země“.

abeceda tengwanda √TEK [Et]

aby **I.** pro účel *anai √AN⁴ [Q] **II.** pro předmět *sa* √SA [M] } V účelových větách lze použít vazbu s dativem gerundia: *utúlielvë len restien* „přišli jsme, abychom ti pomohli“. Pro případy, kde nelze, je navržena spojka *anai jako „k tomu, že“. V předmětových větách se využije pův. zájmeno *sa*: *merin sa istalyes* „chci, abys to věděl“.

Aegnor Aicanáro √GAJ⁴, NAR⁴ [PM, S], **Aicanár** √AJAK, NAR⁴ [MR], **Ecyanáro** √EK⁴, NAR⁴ [VT41] } „Strašlivý oheň“, „Ostrý plamen“.

ach! *ai!* [R GEO, QL]

ale nan [LR], **nán**, **ná** √NDAN [Et]; **mal** [VT43] } U nás se nejčastěji používá *nan*, ale kupříkladu HKF upřednostňuje *mal*, jež není uspokojivě zakořeněno.

alej aldëon(-) √GALAD [QL]

Aman, Blažená říše **Aman** √AMAN [W], S, VT49]

amanský amanya √AMAN [WJ] } Jako podst. mn. *Amanyar* = *Amaneldi* (j.č. *Amanel*) „amanští elfové“. Jinde se *amanya* překládá přímo „blažený“ [VT49].

amen násië √NA², SI [VT43] } Podle významu v hebrejštině: „je [to] tak“, „budiž tak“.

Anduina Anduinë √ANAD, DUJ [PE17] } „Dlouhá řeka“.

Angband Angamando [MR, S], **Angamanda** √AŇG, MBAD [Et] } „Železný žalář“.

aniž } Návrh: *lá langala i sirë*, *ú langieo/langienyo i sirë* „aniž bych přecházel řeku“, dosl. „nepřecházeje řeku“ a „bez (mého) překročení řeky“.

ano ná √NA² [VT49, QL], váhavě či s podmínkou *nácë* √NA², KE² [VT49] } Výraz *ná* je vlastně sloveso („je [to] tak“); mluví-li se o minulosti, použije se minulý čas *né*. Méně vhodné pro vyjádření obvyčejného souhlasu je *tancavë, „jistě“.

Aragorn Aracorno [PE17] } Význam možná „Uctíváný král“ √ARAN, ŇGOR. Další jména viz Elfkam, Chodec.

Arda, svět **Arda** √GAR [MR, S] } Jako obecné podst. jm. znamená „oblast, říše“.

Arnor Aranor, Arandórë [PE17], **Arnanor, Arnanórë** √ARAN, NDOR [Let] } „Královská země“; dříve zvána *Follondië*, *Turmen Follondiéva* „Říše severního přístavu“ [PE17].

Arothir Artaher (Artahér-) √ARAT, KHER [PM] } „Vznešený pán“

artefakt tamna √TAM² [PE17] } Též příd. jm. „umělý“, pův. význam zřejmě přičestí „vyrobený“.

así, možná *cé*, *ce* √KE² [VT41, 44, 49] } Použito i ve významu „jestliže“.

atd. netë, netë √ENET [VT47] } Používá se tam, kde tři tečky ve výčtu, vprostřed i na konci řady.

athelas asëa aranion √ATH, ARAN [LotR, PE17] } V quen. znamená „bylina králů“.

Avari mn. **Avari** (j.č. *Avar*) √AB [WJ, Et], **Avamanyar** √AB, AMAN [WJ] } Znamená „Ti, kteří odmítli (jít do

Amanu)“.

ave! *aiya!* [LotR, PE17, VT43], *aiya!* √AJ⁴, GAJ⁴ [PE17, VT43] } Pozdrav patrně velmi vznešený, dnes ovšem používaný běžně při setkání. Pro takový účel je ale snad vhodnější *alla* „zdar!“ [PE17].

až časově *írë* [LR] } Následuje budoucí čas: *írë anarinya queluva* „až moje slunce pohasne“.

až do, až k předl. **tenna** √TEN² [LotR, UT, VT44] } Časově i místně: *tenn' Ambar-metta* „(až) do konce světa“ [LotR], *tenna mentë lendalyo* „až k cíli tvé cesty“.

b

babička haruni [QL]; *anamillë √AN⁴, AM⁴ [?]

báje, bajka, pověst **nyarië** √NJAR [QL]

balit, ovíjet **vaita-** √WAJ⁴ [VT46, QL], **lap-** « **lapa-** √LAP⁴ [QL]

balón pusulpë √PUTH [QL]

Balrog Valarauca [PE17, S], **Valarauco** √BAL, RUK [W], S] } „Démon moci“.

Barad-dûr Taras Lúna √TAZ, **Lúnaturco** √TURUK [PE17] } Znamená zřejmě „Temná věž“ jako v sindarštině.

barbar calimbo –ství calimbarië [QL]

barevný quilëa, ve slož. *-quilëa*, *-quila* √KWIL [QL] } Ve složeninách znamená „mající barvu něčeho“: *helinquila*, *saquila*.

barv|a quilë –it, zdobit **quilya-** √KWIL [QL]

báseň lairë [Et], **lirit**, **liritta** √LIR [QL] } Hom. *lairë* „léto“ √LAJ.

básník maitar √MAJ⁴ [PE17], *lairemo √LIR [PPQ] } Zákl. významem slova *maitar* je „umělec“.

bát se, děsit se **ruc-** √RUK [WJ], **sorya-** √THOS [PE17] } Předmět je v ablativu: *Lá rucilmë lócello*. „Nebojíme se draka.“

bavlna či vlákno **línë** √LI² [QL] } Stejně znějící slovo od koř. SLIG je přeloženo „pavučina“ [Et].

bázeň, uctívá **áya** √GAJ⁴, AJ⁴ [PM] } Vyloženo jako „hluboká úcta a pocit vlastní malosti v přítomnosti věcí či bytostí majestátních a mocných“.

bázlivý, ustrašený **caurëa** √KAWAR [QL]

bažant cecet (ceceht-) √KEK [QL]

bažina luxor √LUK³ [QL] } Možná je to mn. č. od *luxo*, tedy = „blata“.

bdělý **I.** nespící *cuiva √KUJ [QL] **II.** ostražitý **tirinwa** √TIR [QL] } *Cuiva upraveno z *coiva* v rámci rozlišování kořenů *koj* a *kuj*.

běda! *ai!* [R GEO, PE17]

bedna, krabice **colca** [QL]

běh, závod **norië**, **normë** √NOR [PE17], **yuro** √JUR [QL]

Belegaer Alatairë √ALAT, AJAR [Et] } Quenijsky i sindarsky „Veliké moře“.

Belegost Túrosto √TUR, OSOT [WJ] } V řeči trpaslíků *Gabilgathol*, česky se překládá jako „Velehrad“.

Beleriand Valariandë √BAL, JAN⁴ [LR]; **Heceldamar, Heclëmar** √ZEK, EL, MBAR [WJ] } První pojmenování je patrně utvořeno podle sindarštiny; druhé znamená „Země opuštěných elfů“ a patří do jazyka amanských učenců.

bělost ninquissë √NIKW [Et]

beran *camo* [PE16]

bez¹ podst. *sarco* [PE16] } Stejně znějící slovo je uvedeno v QL s významem „maso“ √SARAK.

bez² předl. *ú* √AW¹ [VT39, PE17] } Pojí se s genitivem: *ú calo* „bez světla“ [VT39].

bez(e)- jako příp. *-lóra* √LO [VT45], *-enca* √NEK² [PE17]; *-viltě*, *-valta* [QL, GL]; jako předp. *nec-* √NEK² [PE17] } Lze odvozovat slova jako *esselóra „bezejmenný“. Češtině je bližší předpona, její použití však ve známých zdrojích nenacházíme.

bezpečí *varnassë -ný*, v bezpečí *varna* √BAR [Et]

běžet *nor-* √NOR [PE17], *yur-* √JUR [QL, Et]; o dvojnožci *locu-* « *loqo-*, min. *lonquë* √LOKW, o zvířeti *lop-* « *lopo-* √LOP [QL]

bič *falampa -ovat **falpa-* √SPALAP [HKF]

bída *angayassë -ný angayanda* √ŃGAJ¹ [QL]

bílít *ninquita-*, min. *ninquítané √NIKW [Et] } Stejně znějící slovo znamená „zářít bělostí“, liší se zřejmě minulým časem.

bílý *ninquë* √NIKW [Et, PE17, QL]; jako oblaka *fána* [Et, VT46, MC], *fanya* √SPAN¹, PHAN² [PE17], jako sníh *lossëa* [VT42, PE17], *lossë* √LOS² [RGEO]; *bledý isca* √IS² [QL] } *Fána* i *fanya* též podst. „oblak“, *lossë* „sníh“.

bít, bušit **tarama-* √TARAM [QL]; kladivem *namba-* √NDAM [Et], klepat *pet-* √PET, bubnovat *tompa-* « *tompo-* [QL]; plácát *palpa-* √PALAP [Et]

blaho, bohatství *alma* √GAL¹, AL¹ [Et]

bláto *luxo* √LUK³ [QL]

blažený *almárëa, alya* √GAL¹, AL¹ [Et] **B-á říše** *Aman* √AMAN [S, VT49]

bleděmodrý jako nebe *helwa* √ZEL [Et]

blednout *sinta-* √THIN [Et]

bledý *isca* √IS²; nemocí *leucë* √LEW [QL], zimou *ninquë* √NIKW [WJ]; nejasně viditelný *néca* [MC]; též okrový *malwa* √SMAL, MAL² [Et, QL] } Slovo *ninquë* se obvykle používá ve významu „bílý“.

blesk } Některé české slovníky mají *sarco*, ale jedná se o angličtinářský omyl: správný význam je „maso“ [QL] („flesh“ – „flash“). Známe slovo *íta* (viz „záblesk“), ale to možná není tak úplně ono.

blízk|o přísl., předl. *tangë* √TAŃG², *har, harë* √KHAD –*y* *tangë* √TAŃG² [QL]

blíže *amna, ambena* √AM², NA¹ [PE17]

bloud|ění, toulání *ránë* [Et], *ranya* [VT42] –*it ranya-* √RAN [Et]

bludný, potulný *ránëa* « *ránen* √RAN [Et, HKF]

blýska|t se *tin-* √TIN [Et, PE17], *ita-* √IT¹ [PM], *ilca-* [MC] –*vý tinda* √TIN [Et], *itila* √IT¹ [PM], *ilcala* [MC]

bobule *melpo* [QL] } Upřesněno jako „plod typu angrešt – dužnatý, s jádérky“.

bod, tečka *fixë* √TIK [Et]

bodat *nasta-* √NAS, *erca-* √EREK [Et]

bohatství *ausië, autë* √AW² [QL], n. blaho *alma* √GAL¹ [Et]; *lar* √LAR [VT45] } Jiným významem slova *lar* je „tuk“.

bohatý *herenya* √KHER [Et], *autë* √AW² [QL], *alya* √GAL¹ [Et]; „tučný“ *lárëa* √LAR [VT45] } PE17 překládá *alya* √AL¹ jako „dobrý“.

bohyně v polyteismu *Valië* √BAL [S], *Valatári* √BAL, TA3 [Et] } Zřejmě vhodné výrazy pro překlad tohoto slova do

queništiny, v rámci Tolkienovy mytologie však mají konkrétnější obsah.

bochník chleba *cornë, mastacornë* [QL], *cormasta* √KOR, MBAS [PE16]

bojovat, zacházet se zbraní *mahta-* √MAK [Et] } Splývá se stejně znějícím slovesem „držet, ovládat“ √MA3. Ten, proti komu se bojuje, je nejspíše v allativu – podle vzoru *ohtacarë Valannar* „vést válku proti Valar“ [SD].

bojovník *mahtar* √MAK [Et, PE16]; *ohtatyaro* √OKOT, KJAR [Et], *ohtar* √OKOT [UT]; s mečem *macar* √MAK [VT39] } *Ohtar* v užším významu označuje nižší hodnost v númenorejském vojsku.

bok, kyčel *oswë* [QL] } Angl. „hip“. Kontext nedostatečný, ale příbuzné slovo „kloub“ nasvědčuje překladu „bok“ spíše než „šípek“.

bolest *naicë, naicelë* √NAJAK [Et, QL], *ongwë* √OŃG [QL]; *krutá řwalma* √ŃGWAL [VT46] } PE17 má hom. *ongwë* „zločin“ √OK.

bolestivý *naicelëa* √NAJAK [Et, QL], *naiqua* [QL], či působící zármutek *naica* √NAJ [PE17]

bolet *onga-* « *ongo-* √OŃG, n. trápit *quol-* « *qolo-* √KWOL [QL]; silně *řwalya-* √ŃGWAL [Et]

borovice *sondë √THON [PPQ], *hórë* [QL]; nebo jedle *aiquairë* √AJAK, *súcë* √SUK² [QL] } Hom. *hórë* √KHOR „popud“. Je-li druhou složkou slova *aiquairë* kořen GAJ², lépe se hodí pro význam „borovice“ než „jedle“.

boťa *hyapat* √SKJAP [Et, VTe], *hyapa*; pevná *saipo* √SAJAP [QL]; lehká *patinca* √PAT² [QL] } Ke slovu *hyapat* viz též „pobřeží“.

boule *pulmë* √PUL [QL]

bouře, hukot bouře *raumo* [MC] } Kořen patrně RAW či RAM².

Boží *Eruva* √ER [VT44]

božský (valarský) *valaina*, mající božskou moc či autoritu *valya -stvi, -stvo valassë* √BAL [Et]

brada *venta* √WET [QL]

bradka, vous *fanga* √SPANAG [Et]

brambor *cemmas √KEM, MBAS [LF] } „Zemní chléb“.

brána *ando* [LotR, PE17, Et], velká *andon(d-)* √AD², AN¹ [Et]

bratr I. pokrevní *toron (torn-)* √TOR¹ [Et], *háno*, hovor. *hanno* √KHAN² [VT47]; *onóro* √WO, NO¹ [Et] **II.** přísahou *otorno* √WO, TOR¹ [Et] } *Onóro* znamená vl. „sourozenec“.

bratrství I. pokrevní *onórossë √WO, NO¹ [Q] **II.** přísahou *otornassë* √WO, TOR¹ [Et]

brod, přechod *tarna* √TAR² [QL]

brož, spona *tancil* [Et], *tancal, tancala* √TAK [PE18]

brnk, -nutí *tingë* √TIŃG, *tango* √TAŃG¹ [Et] –*at tanga-* √TIŃG [Et], *quina-* « *qingi-* √KWIŃG [QL]

bručet, mumlat *nurru-* √NUR² [MC]

brzy *rafo* [FCL]

břečka ze sněhu *tiquilin(d-)* √TIKW [QL]

břečfan *etil* [QL]

břeh moře, jezera či široké řeky *hresta* [MC], zejm. kde jsou silné vlny *falas(s-), falassë* √PHALAS [VT42, S, QL]; rychlé řeky *ráva* √RAB² [Et] } Hom. *ráva* √RAB¹ „divoký“.

břemeno *cólo* √KOL [VT39], náklad *cúmë, cumbë* √KUM [QL] } *Cumbë* znamená též „hromada, návrší“.

břevno, příčník *hwarma* √SKWAR [Et]

březen *súlimë* √THU [LotR, S] } Znamená „větrný“.

břichatý *faura [Q] –o velké famba √PHAB [QL]
břiza silwin(d-), silqueléni √SIL [QL]; hwindě [PE17]
 { Silqueléni je přesněji přeloženo jako „břiza bělokorá“ a má znamenat „paní s dlouhými vlasy“. Hom. hwindě „vír“ [Et].
buben menší tompa [QL]; n. tamburína *rambil, *rambillě √DARAM [PPQ]
bulina pumpolě, pumpo √PUP [QL] { Pumpo znamená též „měchýř, puchýř“.
bučina neldorion [QL]
bude I. sponové nauva √NA² [VT42, 49]; neg. úva √U, UG⁴ [PE17, LR] II. plnovýznamové euva √EŇ [VT49] { Budoucí čas, pro nějž čeština má „bude“ jako pomocné sloveso, se v quenijštině vyjadřuje koncovkou -uva √UB¹ [LotR, VT48, UT].
budoucnost *apamě, *apalúmě √AP², LU⁴ [PPQ], *ellúmě √EN², LU⁴ [LF]
bůh Vala, mn. Valar, Vali √BAL [Et, S, PE17]; Valatar (Valatár-) √BAL, TA3 [Et] { Patrně vhodné výrazy pro označení polyteistických bohů. V rámci Tolkienovy mytologie mají však konkrétnější obsah.
Bůh Ilúvatar √ILU, AT⁴ [Et, S, QL], ve slavnostnější řeči Eru √ER [VT43, PE17, Et] { Výrazy v doslovném překladu znamenají „Otec všeho“ a „Jediný“.
buk feren (fern-), ferně √PHEREN [Et], neldor, neldorin [QL, PE16] { Podle Silmarillionu se neldor (zakořeněno jako √NELED, ORON) možná konkrétněji vztahuje ke stromu Hírilornu se třemi kmeny.
buk|ový ferinya –vice ferna √PHEREN [Et]
buráče|jící rávëa –ní rávë [MC] { Etymologickým základem je patrně RAB¹ či RAW.
bydlet, zůstávat mar- √MBAR [LotR, UT]
býk tarucco, tarunco √TARU [QL], mundo [Let] { Mundo √MBUD jinde ve významu „čumák“. Další dva výrazy znamenají „rohatý“.
byl I. sponové, min. né, náně √NA², pokud se připojují zájm. koncovky ane- √AN²; perf. anaiě [VT49]; neg. úmě √UM⁴ [Et] II. plnovýznamové engë √EŇ [VT39]
bylina léčivá asëa √ATH [PE17, LotR] { Uvedeno v užším významu jako athelas (asëa aranon), ale snad lze použít pro bylinu obecně.
býložravý, vegetariánský lausimatwa √LAW⁴, MAT [QL]
bystrost smyslů laicë √LIK [Et]; myslí návë √NAW [QL]
bystrý laica √LIK [Et, VT45, QL]; myslí finwa √PHIN⁴ [QL]
být I. sponové na-/ná- √NA² [RGeo, VT43, 49], ye-, v příponě -ië √JE [LR]; neg. ua- √U [PE17], um- √UM⁴, u- √UG⁴ [Et], úye- √UG⁴, JE [LR] II. plnovýznamové ëa √EŇ [UT, VT39, 49] { Sponové sloveso se často vynechává [PE17], např. i lócë (ná) melima „ten drak (je) roztomilý“. Tvary ye, -ië, úyë nejsou mimo starou Fírielinu píseň použity. Minulý a budoucí čas viz „byl“ a „bude“.
bytí návë √NA² [PE17] { Hom. „důvtip“ √NAW.
bytosť, živá coitë √KOJ [QL]

C

cedník, síto colucë [QL]

Celeborn Telporno [Let], Telporno √KJELEP, OR, ORON [UT, PM] { Znamená „Stříbrný a vysoký“ nebo „Stříbrný strom“.
Celebrimbor Telperinquar [PE17, S], Telpinquar [PE17], Tyelpinquar √KJELEP, KWAR [PM, VT47] { „Stříbrná pěst“, „Stříbroruký“.
celý quanda √KWA⁴ [QL]
cennost, zejm. klenot mírë (míri-) √MIR⁴ [PE17]
cenný valda √BALAD [QL]; mirwa, mírë (míri-), velmi mírima √MIR⁴ [PE17] { Valda je určitě obecnější a možná lze použít ve vazbě jako „být hodný čeho“, „stát za co“: Umis valda culusto rácina. „Nestojí to za zlamanou zlatku.“ Výrazy od √MIR⁴ se týkají asi jen výrobků, uměleckých děl; uvádí se i zesílené tvary mimírë, mimírima.
cesmína ercassë √EREK [Et], piosenna [QL]
cesta I. tië [Et, PE17, UT]; přímá tëa √TEŇ², TE3 [Et], úzká, v rokli axa √AK⁴ [Et] II. výprava lenda √LED [PE17]
cestovat lelya-, min. lendë √LED, DEL [WJ]
cihla, dlaždice telar [PE13, 16]
cíl mentë √MET [Et] { Pokud jde o kořen, nabízí se i asociace s √MEN.
cín latúcen –ový latucenda [QL]
cít I. duševně felmë [VT41], tendilë II. spíše tělesně tendë √TEN⁴ [QL]
cítát, citace eques(s-) √KWE [WJ] { Ve starém jazyce znamená „on pravil“.
cítít I. duševně *fel- [LF] II. hmatem tenya- √TEN⁴ [QL] { *Fel- podle felmë „puď, hnutí, cít“ [VT41].
citlivý tendilëa, vnímavý tentima √TEN⁴ [QL]
cizí ettelëa –ina ettelë √ET [Et, VT45] { Má-li nějaký slovník ettelen místo ettelëa, vychází ze zdroje, kde ještě Tolkienův rukopis nebyl správně rozluštěn.
co I. tázací man √MAN² [LR] II. vztažné ya √JA⁴ [VT43], i [VT42] { Výraz man je lépe doložený ve významu „kdo“ [LotR], ale snad lze použít i takto. Známe i slovo mana [PM], ale to je nejspíše ma(n)+na, tedy „co je“. I je víceúčelové vztažné zájmeno a určitý člen.
cokoli *aiqua √KWA³ [HKF] { Utvořeno dle aiqen „kdo-koli“ a ilqua „vše“.
cožpak ne laumë √LA, UM⁴ [Et] { Příklad: Laumë ecénilyes? „Cožpak jsi to neviděl?“
cuchat, zamotávat fasta- √PHAS [Et]
Curufin Curufinwë √KUR, PHIN², WE² [VT41] { „Dovedný Finwë“ (Finwého syn).
cválat lop- « lopo- √LOP [QL]

Č

čaj tyé [QL]

čára tië, rovná tëa √TEŇ², TE3 [Et] { Obojí znamená též „cesta“.
čárka diakrit. andatehta √ANAD, TEK [Et, PE17] { Znaménko pro prodloužení samohlásky v plném psaní.
čaroděj sairon √SAJ⁴ [Et], z řádu Moudrých ze Západu Istar √IS⁴ [UT, S] { Istari se vykládá jako „Ti, kteří vědí“; slovo sairon má podobný původ, ale nemá, narozdíl od Istar, v rámci Tolkienova světa tak konkrétní význam.

čas I. jako pojem *lúmë* [Et] **II.** období či bod v čase *lúmë* [LotR, PE17, VT49], *lú* √LU¹ [Et] } *Lúmë* se též překládá jako „hodina“, ale stěží lze použít jako jednotka času.

časný, ranní *arinya* √AR², AS¹ [Et]

časový lúmëa « *lúmia* √LU¹ [QL] } Zřejmě též „dočasný, pomíjivý“.

častý, četný *rimba* √RIM¹ [Et]

čelist *anca* √ANAK [LotR, Et, S], *nanwa* √NAK [Et] } *Anca*, ač gramaticky jednotné číslo, se někde překládá množným číslem – „čelisti“.

čelěnka *timbarma [Q] –o *timbarë* [PE14]

čep *peltas* (*peltax-*) √PEL², TAK [Et] } „Otočné upevnění“, pevný bod otáčení.

čepel *hyanda* √SJAD [QL]; zejm. meče *maica* √MAK [VT39], †*russë* √RUS² [Et] } Zákl. významem *russë* je „lesk, blýskání“.

černoruký *morimaitë* √MOR, MA3 [LotR, VT49, SD]

černý *morna* [MC, PE17, QL], *morë* (*morí-*) [Et], *morqua* √MOR [QL] } *Morë* může být též podst. jm. „temnota“. V podobě *morí-* se využívá ve složeninách (*morimaitë*, *Moringotto*).

čerstvý *virya* √WIR² [VT46], *loitë* √LAW¹ [QL], *céva* √KEW¹ [VT48]

červ *wembë*, *wembil* √WEB [QL]

červen *nárië* √NAR¹ [LotR] } Znamená „slunečný“ nebo „ohnivý“.

červenec *cermië* [LotR]

červenka *cilapi*, *cilapincë* [QL]

červený *carnë* (*carni-*) √KARAN [PE17, Et, QL]; ohnivý *narwa* √NAR¹ [Et], ruměný *roina* √ROJ², *aira* √GAJ² [Et]; do zlata *culda*, *culina* √KUL [Et], do oranžova *carmalin* √KARAN, MAL² [QL]; Van. *nasar* [WJ]

červík *testë* [QL]

česat *pecu-* « *peqe-*, min. *penquë* √PEKW [QL]

četný, častý *rimba* √RIM¹ [Et]

čí *táz*. *mava √MA¹ [HKF], *mano √MAN² [LF] } Odvozeno jako posesiv, resp. genitiv od tázacího základu.

čich *nustë* √NUS¹ [QL]

čichat, očichávat *nuv-* « *nuvu-*, min. *núvë* √NUPH [QL]

čin *tyar(d-)* « *car(d-)* √KJAR [Et], *carda* √KAR [PE17] } Úprava prvního výrazu je pokračováním Tolkienovy úpravy příbuzných slov v témže odstavci.

činel *tontil* « *tontl*, *tontilla* [QL]

činitel *tyaro* √KJAR [Et]

číslo, počet *nótë* √NOT [Et] –vka *notessë* √NOT, ES [VT47, 48]

číst *cenda-* √KEN [VT41], *henta-* √KHEN; nahlas *et-henta* √ET, KHEN [PE17] } Původním významem slov je „pozorovat (za účelem získání informací), prohlížet si“.

čistit *poita-*, min. *poinë* [QL] –ý *poica* √POJ [Et, QL], *soina* √SOW, *alluva* √ALU [QL]

čiše *sungwa* √SUK¹, *súlo* (*súlu-*) √SUG [Et]; *yulma* √JUL¹ [RGeo, PE17, VT49] } Hom. *yulma* „uhlík, doutnající dřevo“ √JUL².

člověk, tj. z Mladších dětí Ilúvatarových *atan* √ATAN, *fi-rima* √PHIR [WJ] } Dále a přesněji viz „lidé“. Neurčitý podmět viz „někdo“.

čtení *cenda* √KEN [VT41], *hentië* √KHEN [PE17] } Obojí je získáno ze složenin: *parmahentië* „čtení knih“, *sanwecenda* „čtení myšlenek“.

čtrnáct *canquë –ý *canquëa √KAN³ [Q, VT48]

čtverec, čtyřúhelník **cantil(d-)* √KANAT, TIL¹ [PPQ] } U *Lamairu* se používá pro čtyřčlenný bojový útvar.

čtvrtek 4. den v 6-denním týdnu *aldúya*, v númenorejském 7-denním *aldëa* √GALAD [LotR] } První výraz znamená „den Dvou stromů“, druhý „den Stromu“.

čtvrtina *canasta*, *casta* √KAN³, SAT [VT48] –ý *cantëa* √KANAT [VT42]

čtyři *canta*, ve slož. někdy *can-* √KAN³, KANAT [Et, PE17, VT48] –cet *canquain √KAN³, KWAJAM [Q]

čumák, rypák *mando* √MBUD [Et] } Stejně slovo znamená „býk“ [Let].

d

daleko *haiya*, *háya* √KHAJ [Et, SD], velmi *vahaiya*, *vaháya* √WA², KHAJ [SD, LR]; daleko za něco/něčím, ještě dále *ambela* √AM², LA3 [PE17]

daleký, vzdálený *haira* √KHAJ [Et], velmi *eccaira* √ET, KHAJ, *avahaira* √AW¹, KHAJ [Et]

dálka *hayassë √KHAJ [PPQ]

další, ještě jeden *enta* √ENET [VT47] } Stejně znějící (a známější) slovo znamená „tamten“ √EN², TA¹.

dar *anna* √AN¹ [LotR, Et, PE17]

dárce *anto* –kyně *antë* √AN¹ [Et] } Hom. *anto* √MAT „ústa“.

Dárkyně *chleba* *massánië* √MBAS, AN¹ [PM] } Titul nejvýše postavené ženy něj. elfího lidu, neboť té příslušelo právo hospodařit s *lembasem*.

Darovaná země *Andor*, *Andórë* √AN¹, NDOR [SD, S] } Jméno Númenoru.

dát, darovat *anta-* √AN¹ [Et, VT43, PE17] } Splývá s *anta-* √AM² „obdarovat“ (stejný význam, jiná vazba) [PE17]. Hom. *anta* √AN¹ „tvář“.

datel *tambaro* √TAM¹ [Et]

dav *sanga* √STAG [Et, QL], *úmë* √UM² [VT48, PE17] } *Úmë* „velké shromáždění věcí téhož druhu; tlačence, seskupení věcí bez řádu“.

dávno *anda né*, *andanéya* √ANAD, NA², JA² [VT49] –ý *yára*, *yárëa* √JA², *yalúmëa* √JA², LU¹ [Et]

dbát, věnovat pozornost *cim-* [GL]

dcera *yeldë*, příp. *-iel* √JEL [Et, UT, PE17], *yendë*, příp. *-ien* √JEN² [Et, PE17]; *seldë* √SELED [Et, VT46, PE17] } Příponové tvary se používají ve jménech: *Uinéniel* „Dcera Uinen“ [UT]. *Seldë* = možná spíše „dívka“.

dědeček *haru* [QL]

dědic *aryon* √GAR, JON, *haryon* √ZAR, JON [Et] } *Haryon* překládáno též jako „princ“ (totiž „dědic vládce“).

dědictví, děděná cennost *atamir* √AT¹, MIR¹ [PE17]

dech *súlë* √THU [Et, PE17], *hwesta* √SWES [Et] } *Súlë* překládáno i jako „duch“. PE17 upřesňuje: „vysílání síly (vůle či touhy) ducha“ – význam „dech“ je primární. *Hwesta* též „vánek“.

dějinný, dějepisný *lúmequentialëa* [Et, PE18] –y, dějepis **I.** *lúmequentialë* √LU¹, KWET [Et], *quentialë* **II.** dějepisný spis *quentasta* √KWET [VT39] } *Quentalë* *Ñoldoron* „dějiny

Noldor“ (historie samotná), ale *Ňoldo-quentasta Ingoldova* „Ingoldovy Dějiny Noldor“ (název spisu).

děkovat *hanta-* √*3AN*² [UT] } Získáno oddělením z *Eruhantalē*.

dělání *cariē -at car-* √*KAR* [Et, PE17, QL] } Použitelné v širokém rozsahu významů.

démon *rauco, arauco* [W], [Et], *rauca* √*RUK* [PE17] } „Mocné, strašné a nepřátelské stvoření.“ Viz též „Balrog“.

den I. doba denního světla *aurē* √*UR*¹ [PE17, S], *ariē, arya* √*AR*² [Et] **II.** jednotka času *rē* [LotR, VT49], *árē* √*AS*¹ [PM] } Den (*rē*) jakožto 24hodinový časový úsek skládající se z *aurē* a *lómē* se počítá od západu slunce, nikoli od půlnoci.

desátý *quainēa* √*KWAJAM* [VT42] **-atero** *maquat* √*MA3*, *KWA*, *AT*² [VT47] } *Maquat* znamená „dvě ruce“, tj. „dvě pětice“, skupina deseti objektů.

deset *quain, quēan* √*KWAJAM -ina quaišta* « *caista* √*KWAJ*, *SAT* [VT48] } Výraz *cainen* s kořenem *KAJAN* [Et] Tolkien nejspíše opustil.

děsit *sosta-* [PE17] **d. se sorya-** √*THOS* [PE17], *aista-* √*GAJAS*² [Et] } Hom. *aista-* √*GAJAS*¹ „požehnat“.

desítková soustava *quaistanótiē* « *caistanótiē* √*KWAJ*, *SAT*, *NOT* [VT48], *maquanótiē* √*MA3*, *KWA*, *NOT* [VT47]

děšť jemný *mistē* √*MISID* [Et], „zvonící“ *timpē* √*TIP* [QL] **zlatý d.** (keř) *lindelohťē* « *-kte* √*LIN*⁴, *LO3* [QL]

Děti Aulého mn. *Aulëonnar* √*ON* [PM] } Tj. trpaslíci.

Děti Ilúvatarovy mn. *Eruhíni* (j.č. *Eruhín*, kmen zřejmě *Eruhín-*) √*ER*, *KHIN* [W], [S], *híni Ilúvataro* √*KHIN*, *ILU*, *AT*¹ [S] } Tj. elfové a lidé.

Děti Melkorovy mn. *Melkorohíni* √*MBELEK*, *OR*, *KHIN* [MR] } Jen paralela k předchozím dvěma, neboť Melkor neměl žádné děti, jen otroky.

devatenáct *neterquē -ý* *neterquēa √*NETER*, *KEW*⁴ [VT48]

devátý *nerťēa* [VT42] **-ět** *nerťē* √*NETER* [VT42, 48, Et] **-ítina** *nerestā* √*NETER*, *SAT* [VT48]

díkuvzdání *hantalē* √*3AN*² [UT] } Doloženo ve slož. *Eruhantalē*, Díkuvzdání Eruovi, nům. svátek.

díl, část *cirma √*KIR* [LF]; zejm. ze stejných *asta* √*SAT* [VT48] } *Asta* obv. používáno ve významu „díl roku“, tedy „měsíc“.

díra I. otvor *assa* √*GAS* [Et] **II.** dutina *unquē* √*UNUK* [LotR, Et] **III.** jáma *latta* √*DAT* [Et], *sat (sapt-)* √*SAP* [QL]

diskutovat, rozmlouvat **artaquet-* √*THAR*¹, *KWET* [PPQ] } Podle sind. *athrabeth*.

dítě *hína*, mn. *híni* [W], [S, VT44], ve slož. *-hín (-hín-)*; v oslovení malého dítěte *hina* √*KHIN* [W]; *onna* [VT49, PE17], *onwē* √*ON* [PE17] } V oslovení se vyskytují zkrác. tvary se zájm. příponou: *hinya* z *hinanya* [W], *onya* snad z *onnanya* [UT] „mé dítě“. *Onna* je jinde překládáno „stvoření, tvor“ [Et].

dívka *vendē, wendē* √*WENED* [Et, PE17, VT47], *wen(d-)* [QL], ve slož. *-wen(d-)* [Et, S]; dospívající *nettē* √*NETH* [VT47] } *Vendē* je dívka jakéhokoli věku od narození do svatby. Přípona *-wen* (zřejmě s kmenem *-wend-*) se užívá v ženských jménech (*Arwen, Lalwen*).

divočina *ravanda* √*RAB*¹ [VT46]

divoký *verca* √*BEREK* [Et], *hráva* √*SRAB* [PE17], *ráva* √*RAB*¹ [Et], dravý *ravín* √*RAW* [QL] } Hom. *ráva* √*RAB*² „říční břeh“.

divoch hravan √*SRAW* [W], *hrávan* [PE17] } *Hravani*: tak nazývali Eldar lidi mimo *Atani*. Též *Hrónatani* jako protiklad k *Núnatani* [PE17]. *Hravan* překládáno i jako „divoké zvíře“ √*SRAB* [PE17].

dlabat, hloubit *unca-* √*UNUK* [Et]

dlaň plochá *palta* [VT47], *paltya* √*PALAT* [QL]; sevřená *camba* [VT47], *cambē* √*KAB* [Et, VT49] } Tolkien upřesňuje: *palta* „dlaň, ruka držená dlaní vzhůru či kupředu, plochá a napjatá“; *camba* „ruka, s prsty více či méně sevřenými, nastavená k přijímání nebo držení“.

dlaždice, cihla *telar* [PE16]

dlouho *andavē* √*ANAD* [LotR, PE17, Let]

Dlouhopolsko *Andafalassē* √*ANAD*, *PHALAS* [PE17] } Sind. *Anfalas*.

dlouhý *anda* √*ANAD* [Et, PE17], a tenký *lenwa* [QL] } Jako zpodstatnělé mn. *andar* „dlouhé samohlásky“ [PE18].

dmout se *tiuya-* √*TIW* [Et]

dnes *síra, siar, siarē* √*SI*, *AS*¹, *AR*² [VT43], *sinarē √*SIN*, *AS*¹, *sinaurē √*SIN*, *UR*¹ [PPQ]

do I. dovnitř *minna* [Et], *mina* √*MI*, *NA*¹ [VT43], *mír* √*MI*, *DA* [Et]; konc. allativu *-(e)nna*, mn. *-(i)nnar* √*NA*¹ [PL, LotR, MC] **II.** časově *tenna* √*TEN*² [LotR, UT, VT44]

dobro *máriē* √*MAG*¹, *MAN*¹ [PE17] } Allativ *márienna* a podobné *namáriē* se používá jako pozdrav při loučení, viz „sbohem“.

dobrý *mára* √*MAG*¹, *MAN*¹ [Et, VT47, PE17], †*marna* √*MAN*¹ [PE17]; *alya, alima* √*AL*¹ [PE17]; morálně *manē (mani-)* √*MAN*¹ [VT49, QL], o osobě *faila* √*PHAJ*¹ [PM]; chutný *matsa* √*MAT* [QL] } *Mára* od koř. *MAG* se vysvětluje jako „užitečný, vhodný“, o věci – ale podle PE17 lze odvodit i od *MAN*¹ a použít v širším významu. Vazba *nás mára nin*, dosl. „je to pro mě dobré“ = „mám to rád, líbí se mi to“.

dobře *mai* [VT47, PE17], †*maiē*, v předp. *mai-* √*MAG*¹, *MAJ*² [PE17]; *máriē* √*MAG*¹ [PE17]; *mandē* √*MAN*¹ [VT49, QL], *vandē* √*BAN* [QL] } Hom. *mandē* „osud (zpravidla šťastný)“.

dokonalý *ilvanya, ilvana* √*IL*, *BAN* [PE17]

dokud *ne tenna* √*TEN*² [UT, VT49], *mennai* √*MEN*, *NA*¹ [VT27] } Příklad: *Lemyuvan sinomē tenna entulilyē*. – „Zůstanu tady, dokud se nevrátíš.“

do|e, -ů *undu* √*UN*, *nún* √*NU* [Et], jako předp. *un-*, *undu-* √*UN* [PE17, RGEO]

domněnka *intya -ívat se intya-* √*INIK* [Et]

domov či vlast *már (mar-)* [VT45, PE17], *mar* [S], ve slož. *-mar* √*MBAR* [PE17, S]; *mélamar* √*MEL*, *MBAR* [PE17] } *Már, -mar* se používá v názvech zemí a měst (*Valimar, Eldamar*). *Mélamar* „milovaný domov“ = „domov, místo narození, místo, z něž obyvatelé museli odejít n. byli vyhnáni válkou“.

Doriath *Lestanórē* √*NO*¹, *NDOR* [W]

dosahovat, natahovat se *rahta-* « *rakta-* √*RAK*² [QL]

dospělý o muži *vēa* √*WEG*¹ [Et]

dost, -atečně *faren* √*PHAR* [VT46]

dostat *ñet-* √*ŃGET* [QL]

dostate|čný *fárēa* [Et, LR] **-k** *fárē* [Et], *farmē* √*PHAR* [VT46]

došek *tupsē* √*TUP* [Et]

dotýkat se I. fyzicky *appa-* √*AP*¹ [VT44], *tenya-* √*TEN*¹ [QL] **II.** týkat se *ap-* √*AP*¹ [VT44]

doušek *yulda* √*JUL*¹ [RGEO, PE17], *suhto* √*SUK*¹ [Et]

doutnat *yul- √JUL² [Et] } Tak se nabízí dle Etymologií; PE17 mají yul- „pít“ √JUL¹.

dovednost curwë, ve slož. curu- √KUR [Et, PM] } Technická dovednost, vynalézavost – ne vždy však se zcela dobrým úmyslem.

doovníť minna √MI, NA¹ [Et], mir √MI, DA [Et]

dovolít, povolit lav- √DAB [Et] } Hom. „líznout“ √LAB.

drahý I. cenný mirwa, velmi mírma, mimírma √MIR¹ [PE17] **II.** milý melda [PE17], melin √MEL, moina √MOJ [Et]

drak lócë √LOK [Et, PE17, GL], hlócë √SLOK [PE17, S], angulócë √AŇGU, LOK [Et]; okřídlený rámalócë √RAM¹, ohnivý urulócë √UR¹, vodní lingwilócë √LIW [Et], s pokladem fōalócë √PHO3 [QL] } Slovo lócë buď od počátku začínalo hláskou l-, nebo se tak ve Třetím věku vyslovovalo starší neznělé hl-. Lócë též „záhyb, vlna vlasů“ [PE17].

dráp atsa √GAT¹ [Et], racca –atý raccalepta √LEP [SD]

dravec, predátor laman raustëa « lama raustea √LAMAN, RAW [QL]

drobek mië [PE13]

Drobní trpaslíci mn. Picinaucor, Pitya-naucor √PIK, NUK [WJ], nuxor √NUK [PE17] } Též attalyar „dvounožci“, neboť byli zprvu považováni za vzpřímeně chodící zvířata.

drobný pitya √PIK [WJ], titta √TIT [Et]

drolit se ruxa- [MC]

drsný, násilný naraca √NARAK [Et]

drtit mal-, min. málë √MAL¹ [QL]

Drúadan Rú, Rúatan √ATAN [UT]

druh, odrůda nostalë √NO¹ [QL]

Druhorození mn. Apanónar √AP², NO¹ [WJ, S] } Elfi pojmenování rasy lidí.

druhý attëa √ATAT [VT42], atya √AT [VT41], †tatya √TAT² [WJ, VT42]; následující neuna √NDEW [Et]

dryáda tavaril, v mužském rodě tavaro, tavaron √TAWAR [Et]

držet I. mahta- √MA3 [VT47, PE17, Et] **II.** ponechávat si *hep- √KHEP [PPQ] **III.** při čem/kom himya- √KHIM [Et] } První výraz (s významem též „zacházet, ovládat, používat“) splývá s mahta- √MAK „vládnout zbraní, bojovat“.

dřevěný taurina √TAWAR [Et], toina √TAW [PE17]; turúva [QL, PE16], ve slož. turu- √TUS² [UT]; ztuhlý tauca √TAW [PE17]

dřevo tavar √TAWAR [Et], tōa √TAW [VT39, PE17]; zejm. palivové turu √TUS² [QL, PE16]; } Hom. tōa „vlněný“ √TOW [Et].

dřít, tvrdě pracovat móta- √MO² [Et]

dřive yá √JA² [Et]

dub norno [Et], nordo [PE17], nornë √DORON [QL] } Norno „houževnatý, nepoddajný“ je též jedno z označení pro trpaslíka.

duben víressë √WIR² [LotR]

dubo|listý normelassë, normelassëa –vý nornëa √DORON [QL] } Normelassë(a) „mající listy jako dub“.

duha helyanwë √3EL, JAT [Et] } „Nebeský most.“

duch fairë √PHAJ¹ [MR, MC, PE17], súlë √THU [PE17, LotR]; éala √EŇ [MR]; uniklý z mrtvého těla manu √MAN¹ [Et] } Fairë (hom. „smrt“ √PHIR) je obecné, lze použít též jako „přízrak“; éala („jsoucí“) je takový duch, jehož přirozeností je existovat bez těla. Súlë může znamenat také „dech“.

Duch svatý Aina Fairë √AJAN, PHAJ¹ [VT44], Airefëa √GAJAS, PHAJ¹ [VT43]

duľ sinquelë √SINIK [QL], felco √PHELEK [PE17] } Felco též „jeskyně, podzemní příbytek“.

důležitý valdëa √BALAD, zásadní vildima √BILID [QL]

duľ cōa √KAW¹ [VT47, PE17, WJ], car(d-) √KAR [Et]; martan (martam-), martaman (martamn-) √MBAR, TAM² [PE17] } Cōa (pův. zejm. skromnější přístřeší, bouda) lze použít metaforicky jako „tělo“ [PE17].

Dúnadan Núnatan √NDU, ATAN [WJ, PE17], tarcil(d-) [LotR, PE17, Et], tarhil(d-) √TA3, KHIL [PE17]

dupat, dusat *vatta- √BAT [PPQ]

dušit quosta- d. se quor- « qoro-, min. quondë √KWOD [QL] } Též „topit (se)“.

duše obývací tělo fëa √PHAJ¹ [MR, WJ, PE17] } Též metaforicky cōacalina „světlo domu“ (tj. těla, hrōa) √KAW¹, KAL [MR].

duťina unquë √UNUK [LotR, Et], rofftō √ROT [QL] –ý unqua √UNUK [Et], ronta, rotwa √ROT [QL] } Rotto se v pozdějších zdrojích překládá jako „jeskyně, tunel“.

důvěra, věrnost astar √SATAR [PE17]

důvěrný oholima √WO, KHOL [PE17] } V gramatice se tak označuje 1. os. duálu inkluzivního „my dva“.

důvod *tyarwë √KJAR [PPQ], tyasta « casta [LF, QL]

důvtip návë √NAW [QL] } Hom. „bytí“ √NA².

dužina maru √MAR¹ [QL]

dva atta √ATAT [Et, PE17, VT42], konc. duálu -t √AT² [RCEO, PE17, VT47], -u √JU [Et, VT39]

dvanáct yunquë √JU, ENEK [VT47, PE14, 17], *rasta √RASAT [Et] –ina yunquesta √JU, ENEK, SAT [VT48]

dveře j.č. fenna √PHEN [PE17]

dvoje onóna, mn. ónoni √WO, NO¹ [WJ] } Slovo je původně příd. jm. slovesné „narozený jako jeden z dvojčat“. Kupodivu je uveden plurál, a nikoli duál.

dvojhláska ocamna √WO, KAM² [PE18, VT44]; ohlon √WO, SLON [VT39] } Ocamna je dvojice samohlásek, které se vyslovují v jedné slabice; ohlon má širší význam, označuje i dvojici souhlásek.

dvojitý, –násobný atwa √AT², tanta √TAT² [Et]

dvojsouhláskový o kořeni attólamaitë √ATAT, WO, LAM [PE18]

dvouno|hý attalaitë [VT49, QL] –žec attalya [WJ], attalin √AT², TAL [QL] } Attalyar (zřejmě zpodstatnělé příd. jm.) je pojmenování Drobných trpaslíků.

dvouruký atamaitë √AT², MA3 [PE17]

dýchat súya- √THU [Et]

dýka sicil √SIK [Et], naica √NAK, NDAK [GL]

dým páchnoucí usquë [Et] –ka *uscil, *uscillë √USUK [PPQ]

džbán, baňatá nádoba ulma [QL] } Nabízí se příbuznost s kořenem UL, ale zdroj tuto etymologii přímo popírá (spíše by měl znít *LUM).

e

elf quendë [WJ, Et], zvlášť muž. quendu, žen. quendi √KWEN [MR]; elda, ve slož. –el(d-) √EL, ELEN [WJ, Et, Let] } Podrobněji k významu viz „Elfové“.

elfí, **-ský quenderin** [WJ], *quenderinwa* √KWEN [PE17]; *eldarin* [Et, WJ, S], *eldarinwa* √ELEN [VT47, MR] } Nej-jednodušší příd. jm. by bylo *quenya*, ale to se používalo obvykle jen pro jazyk. [WJ]

Elfie Eldamar √ELEN, MBAR [PE17, Et, QL], *Elendë* √ELEN [Et, MR]; *Calaciryran*, *Calaciryandë* √KAL, KIR [RGEO]

Elfkam Elessar [LotR, UT], *Elesar(n-)* √ELEN, SAR¹ [VT49] } Jméno Aragorna a jednoho klenotu.

Elfové mn. *Quendi* √KWEN [WJ, LotR, Et], hrom. *Quendelië* √KWEN, LI¹ [Et]; *Eldar* √EL, ELEN [WJ, LotR, Et], hrom. *Eldalië* √EL, ELEN, LI¹ [WJ, Et] } *Quendi* („Mluvčí“) jsou všichni elfové, zatímco *Eldar* nezahrnují Avari; v běžné řeči však výraz *Quendi* není příliš častý, a *Eldar* použít s obecným významem. *Quendelië*, *Eldalië* znamená vl. „elfí lid“.

Elfové světla mn. *Calaquendi* √KAL, KWEN [WJ, Et], *Calamor* √KAL, MO¹ [Et]

Elfové tmy mn. *Moriquendi* √MOR, KWEN [WJ, Et], *Morimor* √MOR, MO¹ [Et]

elfština lambë *Quendion* √LAB, KWEN [PM], *Eldalambë*, *lambë Eldaiva*, *lambë Eldaron* √LAB, ELEN [WJ]

Elrond Elerondo √EL, RON¹ [PE17] } Význam zřejmě „Hvězdná klenba“. Získáno ze jména *Elerondiel* „Elrondova dcera“, tj. Arwen.

Elros Elerossë √EL, ROS¹ [PM] } „Hvězdná pěna“.

emigrovat, opustit bydliště *lenweta-*, min. *lenwentë* √LED [PE17]

ent *ento **-ka** *entë [LF] } Sindarština má *onod* [Let], jež dle sindarských jazykovědců ukazuje na kořen *onot. Je-li toto odvození správné, *quenijsky* by pak bylo spíše *onto, *ontë.

Eriador *Eryandórë √ER, NDOR [Q, PE17]

etymologie *quettasundolië* √KWET, STUD [VT26]

existovat *ëa-*, min. *engë*, perf. *engië*, bud. *euva* √EÑ [PE17, VT39, 49] } Tolkien píše, že tento výraz označuje existenci v rámci Eä, takže nelze říci *Eru ëa*, neb Bůh není součástí stvořeného světa [VT49]. V Cirionově přísaze navzdory tomu je *i Eru i or ilyë mahalmar ëa* [UT].

extrémně langë √LAŽ [PE17]

Ezellohar Coron Oiolairë, Corollairë √KOR, OJ¹, LAJ [S, WJ] } „Pahorek věčného léta“ či „Věčně zelený pahorek“.

f

fack|a piltyë **-ovat**, dát pohlavek *piltya-* [QL] } „Udeřit, zejm. plochou dlaní“.

fantazie, představivost *nausë* √NOW [Et]

Fëanor Fëanáro √PHAJ¹, NAR¹ [MR, S, Et] } „Ohnivý duch“, dříve však vykládáno jako „Zářivé slunce“ √PHAJ¹, ANAR.

fial|ka helinillë **-ový** do modra *helinwa* √KHEL, do růžova *helinquila* √KHEL, KWIL [QL]

fíkovník mapalin √MAŽ, PAL [QL] } Anebo „platan“. Znamená „plochá ruka“ čili „dlaň“, podle tvaru listů.

Fingon Findecáno √PHIN², KAN¹ [PM]

flét|na simp|a simp|a *simpina* √SIP; Panova *polisimpë* √POL², SIP **-ista** *simpetar* √SIP [QL]

fonetický, hláskový *hlonitë* [WJ], *hlonitë* √SLON [VT48, PE17]

fonetika lambelë √LAB [VT39] } Výraz noldorských učenců označující jazyk zejména z hlediska zvukového.

fonotaktika lamasampanë √LAM [PE18] } „Kombinování hlásek“.

foukn|out hwesta- **-utí hwesta** √SWES [Et]

frknout, odfrknout *pus-* √PUTH [QL]

g

Galadriel Altariel(l-), Altariellë [PM, RGEO, PE17], *Altáriel* [UT, PE17], *Ñaltariel* √ŃGAL, ŃAL, RIG [PE17] } „Dívka korunovaná zářícím věncem“.

Gandalf Olórin √OLOS [UT, PE17] } Přesněji řečeno, Gandalfovo maiarské jméno.

generace *nónarë √NO¹ [HKF]

Glaurung Laurundo, Undolaurë √LAWAR [LT2]

Glorfindel Laurefindil; Laurefin(d-), Laurefindë √LAWAR, SPIN [PE17] } „Zlatovlasý“.

Gondolin Ondolindë, Ondolin(d-) √GONOD, LIN¹ [PE17, S] } „Zpívající kámen“ či „Kamenná píseň“.

Gondor Ondonórë [VT42], *Ondórë* √GONOD, NDOR [VT49] } „Kamenná země“. Starší název byl *Hyallondië, Turmen Hyallondiëva* „Říše jižního přístavu“ √TUR, MEN, KHJAR, LON² [PE17].

gramatika tengwesta √TEK [Et] } Jinde je význam trochu jiný a podrobněji popsán – viz „jazyk“.

h

had leuca √LEWEK [LotR, PE17], *ango* (*angu-*), mn. *angwi* √AŃGU [Et]

hák ampa √GAP [LotR, Et, VT47], *atsa* √GAT¹ [Et]

halit fanta- √PHAN¹ [PE17, VT43], *halya-* √SKAL¹ [PE17, Et]; *vasarya-* √WATHAR [VT42] } *Fanta-* zřejmě znamená překrytí něčím lehkým, co jen tlumí světlo (jako *fanyar* na obloze), zatímco *halya-* označuje úplné zastínění před světlem [PE17].

harfa ñandë, malá *ñandellë* √ŃGANAD [Et]; *tanta, tantila* [VT41] } Příbuzná jsou slovesa *ñanda-* [Et], *tanta-* [VT41] „hrát na harfu“ a podst. jm. *ñandelë* [Et] „hra na harfu“.

harfeník ñandaró √ŃGANAD, *tyalangan(d-)* √TJAL, ŃGANAD [Et]

hatit, ztěžovat *hranga-* √SRAG [PE17]

havěť rausimë √RAW [QL] } „To, co je určeno k lovení či hubení“. Gramaticky může být buď množné číslo od *rausima* (pův. příd. jm.), anebo jednotné číslo s hromadným významem.

hbitý, čilý *tyelca* √KJELEK [Et]

hedváb|í samin **-ný saminda, saminwa** [QL]

hejno zejm. drobných ptáků *imbilë* √IB¹ [QL]

historie, příběh *lúmequenta* √LU¹, KWET, *lumenyárë* √LU¹, NJAR [Et] } „Dějiny, dějepis“ viz tam.

- Hithlum** *Hísilómë* √KHITH, DO3, *Hísilumbë* √KHITH, LUM [Et] } Správným překladem sind. jména je druhý z výrazů, ale obvykle se používal první.
- hlad** *saicë* √SAJAK [QL]
- hladit** *pasta-* √PATH [PE17], *lalta-* √LAT3 [QL] } *Pasta-* přeloženo též „žehlit“.
- hladký** *pasta* [Et], *passa* √PATH [PE17], *latwa* √LAT3 [QL], naleštěný *runda* √RUN3 [PE17] } Hom. *runda* „kyj“.
- hladomor** *saicelë* √SAJAK [QL]
- hladověť** *saita-*, min. *sanyë* √SAJ2; *saitya-* √SAJAK [QL] } *Saitan* jest každodenní povzdech „mám hlad“. *Saitya-* je v základním významu přechodné sloveso „trápit hlad“, ale bez podmětu znamená „hladověť“: *Nyë saitya.
- hladový** *saiqua* √SAJAK [QL], *maita* √MAT [VT39] } Hom. *maita-* „umělecky tvořit“ √MAJ2.
- hlas** *óma* √OM [LotR, Et, QL] –*atel*, herold *tercáno* √TER, KAN1 [PM]
- hláska** *hlón* (*hlon-*) √SLON [W], VT48], *láma* √LAM [PE18] } Obojí může mít zřejmě širší význam „zvuk“.
- hlášení**, rozkaz *canwa* √KAN1 [PM]
- hlava** *cas* (*car-*), *cás* (*car-*) √KAS [Et, PE14, VT49] } Údaj z Etymologií (*cár* s kmenem *cas-*) se upravuje kvůli hláskoslovným pravidlům. Pro spojení „od hlavy k patě“ existuje výraz *telmello talmanna* „od kápě k zemi“ √TEL2, LO, TALAM, NA1 [Et].
- hlavní** *héra* √KHER [Et], *castëa* √KAS [QL] } *Castëa* i „týkající se hlavy“.
- hle!** *ela!* √EL [WJ], *yé!* [VT47, PE17] } *Ela* „imperativní zvolání směřující zrak k viditelnému objektu“.
- hledat** *cesta-* √KETH [PE17], *sac-* « *saca-*, min. *sácë* √SAK [QL]
- hlídka**, stráž *tiris(s-)*, *tirissë* √TIR [QL]
- hlín|a** *cén* (*cem-*) –*ěný* *cemna* √KEM [Et] } Ponechal-li Tolkien pro „hlínu“ stejné slovo jako pro „zemí, zemský povrch“, pak je možná na místě nahradit *cén* (*cem-*) výrazem *cemen*.
- hloh** *ehtar*, *pinehtar*, *pipinehtar* « –*kt-* √EK1 –*žinka* *pipin*, *piopin* [QL]
- hlub|ina** *tumbalë* [PE17] –*oký* *tumna* √TUB [Et, QL], *núra* √NUR1 [Et] } *Tumbalë* též „hluboké údolí“.
- hlupák**, nešika *auco* [QL]
- hmat** *tendë* –*at* *tenya-* √TEN1 [QL]
- hmota** *erma*, *orma* [MR], *hrón* √SRON [PE17] } Fyzická substance Ardy, z níž je vytvořen celý hmotný svět.
- hnát** sl. *horta-* √KHOR [Et], *norta-* √NOR [PE17]; *elta-* [PE16] } *Norta-* se používá ve významu „jet (na zvířeti)“, viz tam.
- hnědý** zejm. tmavě *varně* (*varni-*) √BARAN [Et]
- hněv** *rúsë* –*at se ursa-* –*ivý* *rúsëa*, *ruxa* √RUTH [PE17]
- hniloba**, rozklad *quelexië* √KWELEK [QL]
- hnisat** *sistya-* « *sist* (*sisty-*) –*avý*, zanícený *sistina* √SISIT [QL]
- hnít** *queletya-*, min. *quelexinë* √KWELEK [QL]
- hnízdo** orlí *sornion* √THORON [QL]
- hnůj**, lejno *múco*; odporná špína *mut* (*muht-* « *mukt-*) √MUK [QL]
- hnusit se** *nas-* « *nasa-* √NATH [QL] **h. si** *feuya-* √PHEW [Et] } Vazba je zřejmě taková: *orqui nin nasir* a *feuyan orqui*, obojí vyjadřuje odpor ke skřetům.
- hnusný** *naswa* √NATH [QL]
- hobit** *Perian(d-)* [VT49], *Perino √PER [LF] } První výraz byl zřejmě převzat ze sindarštiny, druhý je utvořen jako zpodstatnělé *perina* „poloviční“.
- hodina** *lúmë* √LU1 [LotR, VT43] } Spíše prostě „čas“ (kdy se něco děje) než doba 60 minut: *lúmessë yassë firuvammë* „v hodině smrti naší“ [VT43].
- hodit**, vrhnout *hat-* √KHAT [QL] } Hom. *hat-* „rozlomit se“ √SKAT. Ve spojení „hodit či střelit něco po někom“ se s ironií používalo sloveso *anta-* „dát, darovat“ s allativem: *antanen hatal senna* „hodil jsem po něm kopí“ [VT49].
- hojn|ost**, velké množství *úvë* √UB1 [Et]; bohatství *autë* √AW2 [QL] –*ý* *úvëa* √UB1 [Et], *úmëa* √UM2 [VT48] } Hom. *úmëa* √UM1 „zlý“.
- holý** *helda* √SKEK [Et], *parna*, *parně* √PAR1, PARAN [PE17]
- holubice** *cucua* √KU [Et, VT45] } VT45 opravují nesprávné čtení *cu, cua* ve Ztracené cestě.
- hopkat** *lopeta-*, min. *lopetánë* √LOP [QL]
- hora** *oron(t-)* [W], [Et], *orto* √OROT [PE17] } *Orto* též překládáno „vrcholek hory“ [Et]. Kratší tvar *oro* [PE17] má využití zřejmě především ve složeninách: *Orocarni* „Červené hory“ [S].
- horda** *horma* √KHOTH [QL]
- horko** } Známe sloveso *sahta-* „být horko“ √SA3 [QL], jehož použití by mohlo být: *sahta nin* „je mi horko“, *sahtuva* „bude horko“ apod.
- horký** *saiwa* √SA3 [QL]
- hoř|et** *urya-* [QL, Et] –*icí* *urwa* √UR1, US [QL]
- hořký** *sára* √SAG [Et], *nartë* [QL]
- hořlavý** *tustima* √TUS2 [QL]
- houba** *hwan(d-)* √SWAD [Et] } I jedlá houba, ale pořád v rámci obecnějšího přírodopisného významu „fungus“ zahrnujícího i plísň apod.; též houba na mytí.
- housenka** *ulumpingwë* [QL] } V rámci starého slovníku lze vyložit jako „velbloudí ryba“.
- housle** j. č. *salaquintil* √SAL, KWIN2 [QL]
- houževnatý**, nepoddajný *norna* √DOR [WJ] } Zároveň může ale znamenat i „tvrdohlavý, nenapravitelný“ [PE17].
- hra** *tyalië* √TJAL [Et, QL] } Ve všech významech.
- hradba** s příkopem *ossa* √OS1 [QL]; z ostrých zubů, skal *caraxë* √KARAK [Et]
- hrách** *orivainë* √WAJ1 [QL] } Může znamenat i „lusk“.
- hrana** *lanca* √LAN1 [VT42] } „Ostrá hrana, náhlý konec, jako např. okraj útesu nebo hrana věci vyrobené rukou či postavené; používáno též v přeneseném smyslu.“
- hranatý** *nelqua* √NELEK [QL]
- hranice** *landa* √LAN1 [VT42], *réna* √REG [Et]; *yonwa* √JOD [PE17] } Pro kámen, kůl či značku vytyčující hranici existuje výraz *lantalca* √LAN1 [VT42]. *Yonwa* též konkrétněji „plot“.
- hrát** (**si**) *tyal-* √TJAL [Et, PE18]
- hrb** *tumpo* (*tumpu-*) √TUM [Et] –*áč* *cauco* (*caucu-*) –*atý* *cauca* √KAW2 –*it se* *cupta-* √KUP [QL]
- hrdina**, ušlechtilý muž *callo* √KAL [Et]
- hrdlo**, hltan *lanco* √LAK2 [Et]
- hrnčič** *centano* √KEM, TAN, *cemnaro* √KEMEN [Et]
- hrob** *caunë* √KAB [QL], *sarca √SARAK [PPQ] } *Sarca je podle sind. *sarch* [UT].
- hrobka** *noirë* (*noiri-*) [UT] } Podle jména *Noirinan*, „Údolí hrobek“ na Númenoru.

hromad|a *cumbë* √KUB, KUM² [Et, QL], *cúmë* √KUM², *cumpo* √KUP, KUM² [QL] –**it**, vršit *cum-* √KUM² [QL] } *Cumbë*, *cúmë* může znamenat i „mohyla“ [Et], „náklad, břemeno“ [QL].

hrot nastá √NAS [Et], zvl. u kopí *nehťa*, *nehtë* √NEK⁴ [UT] } Hom. *nehtë* √NEG „plástev“.

hrouřit se, sesouvat se *talta-* √TALAT [MC]

hrozen květů *lohtë* « *lokte* √LO3 [QL]

hrozný rúcima √RUK [WJ], *ňorta* √ŃGOROTH [VT46]; nesnesitelný *naira* √NAJ [PE17]

hrud' ambos(t-) √AM² [PE16]

hrůza *ňorto* √ŃGOROTH [VT46], *ossë* √GOS [Et] } Odtud dle Etymologií jméno *Ossë*, ale pozdější zdroj vysvětluje, že je z valarštiny [WJ].

hryzat **nyanda-* √NJAD [PPQ]

hřát, zahřívát **lauta-* √LAW² [PPQ]

hřeben I. obecně *quín*, *quínë* √KWIN⁴ [PE17] **II.** kóhoutí *pehtë* (*pehti-*) « *pekte* √PEK **III.** na česání *pequil*, *pequen* √PEKW [QL] **IV.** skalnatý *axë*, *acas* (*ax-*) √AKAS [PE17] } *Axë*, *acas* též „krk, vaz“.

hřebenatý, s hřebenem *quinna* √KWIN⁴ [PE17]

hřebík *taxë* [Et], *tas* (*tax-*) √TAK [QL]

hřesit úcar- √U, GU, KAR [VT43]

hřič|ch úcarë –šník úcarindo √U, GU, KAR [VT43]

hříva, vlající vlasy *mairu* √MAJ³ [QL] } Používáno též ve významu „(válečný) oř“.

hubený filwa, filima √PHIL [QL]

hubice, tryska *tímpa* √TIP [QL]

hudba lindalë [Et, VT45, S], *lindelë* √LIN⁴ [QL]; strunných nástrojů *salmë* √SAL [QL], harfy *ňandelë* √ŃGANAD [Et]

Hudba Ainur Ainulindalë √AJAN, LIN⁴ [Et, S]

hůl poutnická *vandil* « *vandl* √BAT [QL] –**ka olwen** √OLOB, tenká *pirin(d-)* √PIR [QL]

huňatý aulë √OW [QL] } Hom. *aulë* √GAW „vynález“, a jméno Kováře.

Huor Huorë √KHO, GOR [Et]

husa ván, wán √WAN³ [Et], *yanwa* [QL]

hvězda elen, mn. *eleni*, †*eldi* √ELEN [LotR, Et, WJ], †*él* √EL [WJ, Et]; *ňillë* √ŃGIL [PE17, MR], *tinwë* √TIN [Et, PE17, QL]; mrkající *tingilya*, *tingilindë* √TIN, GIL [Et] } Základním významem *tinwë* je „jiskra“, výrazy následující mají podobné asociace. *Eleni* jsou správně jen skutečné hvězdy Tar-menelu, zatímco *tinwi*, *ňilli* obrazy na valinorském Nur-menelu [PE17].

hvězdář meneldil √MEN, EL, NDIL [LotR, Let] } Jméno třetího krále gondorského.

hvězdička títinwë √TIT, TIN [QL] } Nebo cokoli malého třpytivého, třeba kapka rosy.

hvězdnatý, s mnoha hvězdami *lintítinwë* √LI⁴, TIT, TIN [QL]

hvězdný elenya [WJ], *elena* [S], *elda* √ELEN [WJ, S]; podobný hvězdám *elvěa* √EL, BE [MC] } *Elda* se v tomto zákl. významu používá zřídka. *Elenya* je též jméno prvního dne v eldarském týdnu [LotR].

hvozd taurë √TAWAR, TUR [Et, S, VT39]

hyacint linqë [PE17] } Hom. *linquë* √LIKW „mokrý“.

hýbat se lev- [PE16], o velkých a těžkých věcech *rúma-* [MC]

hynout quel- « *qele-* √KWEL [QL]

hýždě hacca (j. č.) [GL]

ch

chamtiv|ost, nenasytnost *milmë* √MIL⁴ –**y milca** √MILIK [Et]

chápání handë –at hanya- –avý handa √KHAN⁴ [Et]

chladno: být ch. sl. *nicu-*, min. *nicunë* √NIKW [PE17, WJ] } Používá se bez podmětu: *niquë* (aorist), *niqua* (průběhový) „je chladno“ (či, podle PE17, „mrzne, sněží“). Též lze použít příd. jm.: *ringa ná* „je chladno“ [VT49].

chladný ringa √RIŃG [MC, QL, VT49], *ringë* (*ringi-*) [Et]; *ninquë* √NIKW [PE17, WJ] } *Ninquë* častěji používáno ve významu „bílý“.

chlapec seldo √SELED [Et, VT46], *yondo* √JON [PE17] } První slovo Tolkien nepřeložil, význam se odhaduje; druhé se častěji používá v zákl. významu „syn“.

chléb I. bochník *masta* [Et, PE17, QL] **II.** látkově *massë* [PE17], *massa* √MBAS [VT43] } Hom. *massë „kde“.

chlup, vlas *finë* (*fini-*) √SPIN [PE17, PM], *tila*, *til* √TIL² [QL] } U slova *til* uvádí QL kmen *tiln-*, ale takový tvar se nehodí do pozdějšího hláskosloví.

chlupatý, ochmýřený *tilinya* √TIL² [QL]

Chodec Telcontar [MR] } Aragornovo *epešë*. Asi příbuzné s *telco* „noha“ √TELEK; někteří odvozují sl. **telconta-* „kráčet“ [HKF].

chodi|dlo tallunë (*talluni-*) √TAL, RUN⁴ [Et], *talas(t-)* √TAL [QL] –**t** viz „jít“, „kráčet“.

chochol, střepec *quasilla* √KWATH [QL]

chovat se lenga- [PE17]

chrán|ěný varna –it varya- √BAR [Et]

chrastí, tříska na podpal *tusturë* √TUS² [QL]

chrpa menelluin √MEN, EL, LUJ [AI] } „Nebeská modř“.

chtíč mailë √MIL⁴ [Et]

chtít, přát si *mer-* √MER [Et] } Pro hnutí myslí se používá neosobní vazba se sl. *or-* či *ora-* √3OR [VT41, 49]; *orë nin caritas* „chce se mi to udělat“ [VT41].

chtivý, nenasytný *mailëa* √MIL⁴, *milca* √MILIK [Et]

chud|oba oisë, oistë –y oica √OJ² [QL]

chutnat tyav- √KJAB [Et, QL, GL] } Ve starších slovnících je ve významu „mít chuť“, zatímco údaj v Etymologiích nasvědčuje spíše významu „vnímat chuť“.

chutný matsa √MAT [QL]

chuť I. vlastnost *tyausta* **II.** smysl *tyavasta* **III.** vkus, záliba *tyávë* √KJAB [MR]

chvála litalë [UT] } Zisláno z *Erulitalë*, „Chvála Eru Ilúvatara“, název númenorejského svátku.

chválit laita- [LotR, Let, PE17]; *olta-* √OL² [QL] } Základním významem druhého výrazu – a možná i prvního, má-li kořen √DAJ² – je „vyvyšovat, zvětšovat“.

chvění pampilë, pampinë √PAP [QL] } *Pampinë* též přeloženo jako „zemětřesení“.

chvět se pap- « *papa-* √PAP, šelestit *quas-* « *qasa-* √KWATH [QL]

chyba loima √LOJ⁴; v činu *loicarë* √KAR, v řeči *loiquetë* √KWET, v psaní *loiparë* √PAR³ [PE17]

chyb|ný, –ně jako předp. *loi-* √LOJ⁴ [PE17]

chytat do sítě *raita-* √RAJ⁴ [VT42] } Též ve významu „plést síť“.

chytr|ost *isqualë* √IS⁴, *finië* √PHIN⁴ –**y** *isqualëa* √IS⁴, *finwa* √PHIN⁴ [QL]

i

i u přirozených dvojic a protikladů *yo* √JU [PE17] } V Otčenáši je použito *sívë* √SI, BE či *tambë* √TA⁴, BE ve spojení „jako – tak i“ [VT43].

Idril *Itaril(-)*, *Itarillë*, *Itarildë* √IT⁴, RIL [PM, PE17, S], *Írildë* √ID+RIL [PE17]

impuls, popud *hórë* √KHOR [Et] } Hom. *hórë* „borovice“ [QL].

infixace *mittandë* √MI [PE18] } „Vkládání“, od *mitta-* „vložit“ [VT43].

inkoust *móro* √MOR, *saramór* √SAR², MOR [PE16]

intelligen[ce] *handassë* –**tní** *handa* √KHAN⁴ [Et]

Ireth *Írissë* √ID, IR [PM]

Irsko *Íverin(d-)*, *Íverindor* [QL] } Nejspíše podle velšského „Iwerddon“ téhož významu.

j

já *ní* [VT49, FCL], důrazně *inyë* [LR]; slovesná koncovka –*n*, –*nyë* √NI² [VT49, LotR]

jádro, střed *endë* √ENED [Et]

jak táz. *manen* √MA⁴ [PM] } Tázací částice s instrumentální koncovkou. Možná se ptá spíše na příčiny, prostředky („čím, působením čeho“) než na průběh a způsob.

jako *ve* √BE [R GEO, MC, QL] } Spojení „jako – tak i“ se vyjadřuje spojkou *sívë* či *tambë* [VT43].

jáma *latta* √DAT [Et], *sat* (*sapt-*) √SAP [QL]

jantar *malicon(d-)* –**ový** *malicondëa* √MAL² [QL]

jaro *tuilë* √TUJ [LotR, Et, QL]; časné *coirë* √KOJ [LotR] } V kalendáři Imladris odpovídá *tuilë* přibližně našemu 30. 3.–22. 5. (ale slovo lze použít i bez této konkrétní definice); *coirë* (předjaří, „probouzení“) přibližně našemu 1. 2.–27. 3.

jas *calassë* √KAL [GL]

jasno, slunečné počasí (podst.) *callë* √KAL [QL]

jasný, zářivý *calima* √KAL [LotR, VT42]

javor *maidë* √MAZ [PE16] } „S rukama“ – podle tvaru listů. Stejně slovo znamená „zručný“ [VT49].

jazyk **I.** v ústech *lamba* √LAB [W], Et **II.** řeč *lambë* [W], LotR, QL; *quetil* √KWET [Et, QL], ve slož. –*quet* [QL]; *quenya* √KWEN [PM, WJ, PE17]; odborně: *tengwelë*, s důrazem na gramatiku *tengwesta* √TEÑ⁴, s důrazem na fonologii *lambelë* √LAB [VT39], jako fenomén *tengwestië* √TEÑ⁴ [WJ] } *Lambë* se používá jen ve spojení s určitým národem či zemí (např. *lambë Valarinwa*); *tengwelë* je obecnější pojem. *Tengwesta* dokonce ani nemusí být jazyk složený ze zvuků.

jazykovědec *lambengolmo* √LAB, ÑGOL [W], VT48] } Podle jména *Lambengolmor*, jež označovalo valinorské společenstvo jazykovědců.

jazykový, mluvený jazykem *lambina* √LAB [PE17]

jed *hloima*, *hloirë* √SLOJ [PE17], *sangwa* √SAG [Et] –**ovatý** *hloirëa* √SLOJ [PE17]

jeden *minë* √MIN [Et], *mín* [VT45, 48, PE17]; jen jeden *er* √ER [Et, VT48, PE17] } Významový rozdíl lze ukázat na příkladu *Vala minë* „jeden bůh“ oproti *Eru er* „jeden Bůh“. *Er* též překládáno jako „sám“ [Et] či „jen“ [QL].

jedenáct *minquë* √MIN, KEW⁴ [Et, VT48, PE17] –**ina** *minquesta* √SAT [VT48]

jediný *erya* √ER [Et]

Jediný *Eru* √ER [VT43, PE17, Et] } Dále viz „Bůh“.

jedle *súcë* √SUK², *aiquairë* √AJAK [QL] } Obojí může znamenat i „borovice“.

jedlý *mátima* [PE17], *matsima* √MAT [QL]

jednorozec *eretildo √ER, TIL⁴ [PPQ]

Jednoruký podst. *Ercambo* √ER, KAB [VT47] } Berenovo *epešë*, ekvivalent sind. *Erchamion*.

jednosohláskový o kořeni *erólamaitë* √ER, WO, LAM [PE18]

jednou v minulosti *nëa*, *nëya* √NA² [VT49]; v budoucnosti *enyárë* √EN² [LR]

jehl|a *nelma* √NEM –**ice**, hůlka *pirin(d-)* √PIR; na pletení, mn. *pirindí quitimar* √KWIT [QL] } Je zvláštní, že slovo *quitimar* má mn. koncovku zpodstatnělého příd. jm., ač již podstatné jméno rozvíjí (normálně by bylo *quitimë*).

jehličnan *vinë*, *vinnë* [QL]

jehně *eulë* [QL]

jeho, **její** jako příp. –*rya* [R GEO, WJ, MC], samostatně *senya √SE

jehož, **jejíž** přívl. *yava* √JA⁴ [HKF]

jelen *arassë* √RAS [PPQ] } Podle sind. *aras*.

jemný, něžný *amalda* √MEL [QL], *moica* [GL]

jen *er* √ER [QL] } Může též znamenat „jeden, sám“ [Et].

ježáb (strom) *orofarnë* √OR, PHARAN [PE17] } Nepřeložené *faran* [PE17] má zřejmě stejný význam. V básni též *lassemista* „šedolistý“ √LAS⁴, MITH a *carnimírië*, *carnemírië* „s rudými šperky“ (tj. jeřabinami) √KARAN, MIR⁴ [PE17, Let].

jeskyně *felya* √PHELEG [Et], *rótelë* √ROT [QL]; *felco* √PHELEK [PE17], *hróta* √SROT [PM]; *rondo* √ROD [Et] } *Hróta* je uměle vytesaná obytná jeskyně, *rondo* (jinde vyloženo prostě jako „klenba“ [WJ]) je klenutý jeskynní sál.

jestli, –**že** *qui* [VT49]; *ce*, *cé* √KE² [VT49] } *Ce*, *cé* je na jiném místě přeloženo „asi, možná“.

jet na zvířeti *norta-* √NOR [PE17] } Základním významem je „hnát“, dopravní prostředek je v akuzativu: *onortanen rocco* „jel jsem na koni“, doslova „hnal jsem koně“.

jetel červený *camilot* √KAM⁴, LOT [QL]

jezdec *roquen* √ROK, KWEN [W], UT] } U Dúnadanů se tak označovala hodnost rytíře.

jezero *ailin* √AJ², LIN² [PE17, Et, QL], *nendë* √NEN [PE17]; hluboké *lón*, *lónë* √LON² [VT48, PE17], horské *ringwë* √RIŃG [Et, VT46] } VT46 opravuje chybně přečtené *ringë* z LR na *ringwë*, kteréž ale (od téhož kořene) je v QL s významem „jinovatka“.

jezevec *oryat* (*oryac-*) √OR [QL]

jezířko (či rybníček, snad i louže) *nendë* √NEN, *linya* √LIN² [Et], průzračné *liquilla* √LIKW [QL], s lekníny *nënuvar* √NEN [QL]

Ježíš *Yésus* [VT44] } Viz též „Kristus“.

jho *yanta* [Et], *yarta* √JAT [QL] } *Yanta* překládáno též „most“ [LotR].
jídlo **I.** *mat(-)* √MAT [QL], teplé, masité *apsa* √AP³ [Et]
II. potravina *matil* « *matl* [QL], *matso* [PE16]
jih *hyarmen* √KHJAR, MEN [LotR, Et, S]
jilm *alalmě* [Et, QL, PE16], *lalmě* √LALAM [Et], *alvě* √ALAB [PE17] } Od *alvě* je odvozeno příd. *alalvěa* „s mnoha jilmy“ [PE17].
jinovatka, námraza *ringwë* √RIŇG [QL] } Stejně znějící slovo je později použito ve významu „horské jezero“ [Et, VT46].
jiný *hyana* √KHJA [VT49]
jírovec *mavoisi*, *alda mavoitě* √GALAD, MA³ [QL] } „Strom s rukama“ (podle listů).
jiskra *tinwë* √TIN [RGEO, PE17, Et] } Často používáno ve významu „hvězda (na Nur-menelu)“.
jiskřit *ita-* √IT¹ [PM, S], *tintina-* [Et], *tintya-* √TIN [QL]
jíst *mat-*, min. *mantě* √MAT [Et, VT39, QL]
jistě *tancavě –*y*, pevný *tanca* √TAK [Et] } *Tancavě dříve používáno ve významu částice „ano“.
jít **I.** ob. *lenna-*, min. *lendě* √LEN [Et, VT45], *lelya-*, min. *lendě* √DEL, LED [WJ], *men-* √MEN [VT47, PE17] **II.** pěšky *vanta-* √BAT [Et], *pata-* [PE17] } *Lenna-* je v LR chybně jako *linna-*. *Men-* jinde překládáno „dojít, přijít“ [VT49].
jižní *hyarmenya* √KHJAR, MEN [Et], *hyarna* √KHJAR [PE17]
jméno *essë* √ES [LotR, Et, MR]
jmenovat *esta-* √ES [Et]
Jupiter (planeta) *Alcarinquë* √AKALAR, KWA¹ [MR, S] } „Zářivý, nádherný“.

k

k předl. *ana* [Et, VT49], *an* √AN¹, *na* [Et]; konc. allativu –*nna*, mn. –*nnar* √NA¹ [PE17] } Ze samostatných výrazů lze doporučit *ana*, slova *an* i *na* mají i jiné významy.
kabát *vacco* √WAJ¹ [GL]
kadeř, pramen vlasů *findë* √SPIN, PHIN² [PM, Et]
kachna *quá* √KWA² [QL]
kálet *muhta-* √MUK [QL]
kam táz. *manna √MA¹, NA¹; vzt. *yanna √JA¹, NA¹ [HKF] } Hom. *manna* √MAN¹ „požehnaný“.
kámen **I.** materiál *ondo* √GONOD [Et, Let, QL] **II.** kus (n. výrobek z kamene) *ón (*on-*) √GON [PE17], *on(d-)* √GONOD [QL], menší *sar(d-)* √SAR¹; otesaný, zejm. k dláždění *ambal* √MBAL [Et]; vztyčený *ondolë* √GONOD [QL] } *Ondo* může znamenat i „skála“ [MC]. Tvar *ón je odvozen z uvedeného *gōn* ze starého jazyka, ale není jisté, zda se skutečně v quen. používal.
kameník, sochař *ontamo* √GONOD, TAM² [PE17]
kamenný *sarna* √SAR¹ [Et] n. kamenitý *onwa* √GONOD [QL]
kanec *carcapolca* √KARAK, POL¹ [QL] } „prase s tesáky“
kapac *lipta-* « *lipte-* √LIP [QL]
kápě *telmë* √TEL² [Et]
kapitán *hesto* √KHES¹ [VT45]
kapka *limba* √LIB¹ [Et], malá *liptë* √LIP [QL]

kapradí *filquë*, *filinquë*, *filimpë* √PHIL [QL]
kaše ovesná *polessë* √POL² [QL]
kašel *tyos(-)* –*lat tyosta-* « *tyosto* √TJOS [QL]
kaštan strom – viz „jírovec“ –**ovník** *mavoisi tapatenda* √MA³, TEN¹ [QL]
kazit *hasta-* [MR]
každodenní *ilaurëa*, *ilyarëa* √IL, AS¹, UR¹ [VT43]
každý příd. *ilya* √IL [VT39, PE17], podst. *ilquen* √IL, KWEN [WJ] } Příklad: *Ilya lócë ista quetë*. „Každý drak umí mluvit.“ *Ilquen sa ista*. „To ví každý.“
kbelík *calpa* √KALAP [Et, QL] } Či jiná nádoba na vodu.
kde táz. *massë √MA¹ [HKF]; vzt. *yassë* √JA¹ [RGEO, PE17] } *Yassë* známo v mn. č. *yassen* „v nichž“. Stejně znějící slovo znamená „kdysi“ √JA² [Et].
kdo táz. *man* √MA¹ [RGEO, PE17, MC]; vzt. *ye* √JA¹ [VT47], *i* [UT, WJ] } Slovo *man* možná lze použít i ve významu „co“ [LR]. *I* je víceúčelové vztažné zájmeno a také určitý člen.
kdokoli *aiquen* √KWEN [WJ]
kdykoli *quië*, *quiquië* [VT49]
kdysi *yáressë*, *yalúmessë*, *yassë* √JA² [Et] } Hom. *yassë* vzt. „kde“ √JA¹.
když **I.** časově *írë* [LR], *yá* √JA¹ [VT49] **II.** podm. – viz „jestliže“ } *Írë* utvořeno zřejmě jako „ten den [, kdy]“, ale může se vztahovat k jakémukoli časovému období.
kecat, tlachat *nyat-* « *nyata-* √NJAT [QL]
kel *carca* √KARAK [QL] } Též „ostrý zub, tesák“.
keř *tussa* √TUS¹ [Et]
kež *nai* √NA² [RGEO, PE17, UT] } Utvořeno z *na* i „buď to, že“.
klacek *runda* √RUD [Et] } „Neopracovaný kus dřeva“; hom. *runda* „hladký, naleštěný“ √RUN³ [PE17].
kladivo *namba* √NDAM [Et], *tartan* (*tartam-*) √TARAM; velké *tonga* √TOŇG; spíše menší *petil* « *petl* √PET [QL]
klanět se, ohýbat se *cav-*, min. *canwë √KAW² [QL]
klapající *patacanda* –*ání patacë*, *patacan* –*at patahta-* « –*kt-*, o zvuku kroků *pat-* « *pata-* √PAT² [QL]
klenba, klenutá síň *rondo* √RON¹ [WJ]; zejm. nebeská *telumë* √TELU [Et, WJ], nad Valinorem *telluma* [WJ, RGEO] } *Rondo* též „jeskyně“ [Et].
klenot *mířë* √MIR¹ [Et, RGEO, PM], třpytivý *miril(l-)* √MBIRIL [Et]
klepat lehce *tam-*, silněji *tamba-* √TAM¹ [Et] } Jiný možný výklad je, že rozdíl mezi oběma slovesy nespočívá v síle, nýbrž v opakování (klepnout × klepat).
klesat *núta-* √NDU [QL, Et] } Obvykle ve významu „zapadat“ (o nebeských tělesech).
klesání, svah *pendë* √PED [Et, PE17] } Dle PE17, narozdíl od Et, toto slovo nerozlišuje, zda se jedná o stoupání, či klesání.
kletba *racco [PPQ] } Podle sind. *rhach* [MR]; kořen možná √RAK¹.
klíč *latil √LAT¹ [HKF]
klíčit *tuia-* √TUJ [Et]
klid odpočinek *sérë* √SED [Et, LR], ticho *quildë* √KWILID [QL, GL], nehybnost *ruë* √RU³; vyrovnanost *calainë* √KAL [QL]
klidný odpočívající *senda* √SED [Et], tichý *quilda* √KWILID, nehybný *rua* √RU³; vyrovnaný *calaina* √KAL [QL]

- klín** *nehtë* √NEK¹ [UT], *nasta* √NAS [Et] } *Nehtë* „jakýkoli útvar či výběžek úzící se ve špičku: hrot, klín, úzký mys“. PE17 překládá jako „úhel, roh“.
- klisna** *lopsi* √LOP [QL]
- kloub** *lequet(t-)* √LEKW, *oxa* [QL] } *Oxa* může být přesněji kyčelní kloub.
- klubko**, role *tolupë* [QL]
- kmen** **I.** stromu *telco* (*telcu-*), mn. *telqui* √TELEK [LotR, Et] } Též „stonek“ a také „noha“. **II.** lid *hostar* √KHOTH [QL]
- kněz** *airimo √AJ¹, GAJAS¹ [HKF]
- knihla** *parma* [Et, QL, PE17] –*ovna* *parmassë √PAR^{1,2,3} [PPQ]
- kníže** *condo* √KON [PE17], †*cundu* [Et, VT45, PE17]
- Knížní jazyk** *Parmaquesta* √PAR^{1,2,3}, KWET [PE18] } Psaná podoba valinorské quenijštiny v určité vývojové fázi.
- koberec** *farma* √SPAR² [VT46]
- kočka** *meoi* [QL], *yaulë* [PE16]; *miura, f. *miurë, m. (kocour) *miuro √MIW [PPQ]
- kohout** *tocot* [PE16]
- kojenec** *lapsë* √LAP² [Et] –*it* **tyet-* √TJET [QL] } Sloveso není přímo uvedeno, převzato z údaje o kořeni.
- kokořík** *quinquenna* √KWIKW [QL]
- koleno** *locca [LF] } Upraveno z *occa* [QL] pod vlivem kořene √LOK.
- kolo** *quirin* √KWIR [QL]
- kolouch** *opolë*, *opolintë* [QL]
- kolovrat** *querma* √KWER [PE17] } Též „točna“.
- kompaktní tiurë** √TIW [QL]
- končit** *tel-* √TEL¹ [WJ], *tyel-* √KJEL [Et] } Sloveso *tel-* též definováno jako „být poslední věcí či osobou v řadě nebo posloupnosti událostí“. Odtud *Teleri*.
- konec** *tyel(d-)* √KJEL [Et, VT45, LR], *metta* √MET [LotR]; zadní část *tellë* √TEL²; cíl *mentë* √MET [Et] } „Konec světa“ (časově, nikoli místně) je *Ambar-metta* [LotR, VT44].
- konečně** *yallumë* √LU¹ [LR] –*y*, závěrečný *tyelima* √KJEL [Et]
- konejšit**, utěšovat *linta-* √SLIN [QL]
- kontinuant** (fonet.) *vórëa* √BOR [PE18]
- konvalinka** *quiquilla* √KWIKW [QL]
- konzervovat** (o potravinách) *tarqua-* √TARAKU [QL] } Nakládat, sušit ap.
- kopat**, hloubit *sap-* « *sapa-* √SAP [QL]
- kopec** *ambo* √AM² [MC, PE17, VT45], *tundo* √TUN [Et]; *umbo*, *umbon* √MBON [PE17]
- kopí** *ehtë* (**ehiti-*) √EKET [Et], *hatal* √KHAT [VT49]
- kopie** *quanta emma*, *quantemma* √KWAT, EM¹ [PE17] } „Úplný obraz“ – „kompletní, podrobná vizuální reprodukce viditelné věci, zhotovená jakýmikoli prostředky“.
- kopiník** *ehtyar* √EKET [Et]
- koruna** (na hlavu) *rië* √RIG [VT46, Et]
- korunovaný** *rína* √RIG [PE17, Et] } Snad lze použít ve slož. jako *angarína „se železnou korunou“; určitě ve jménech: *Elerrína* √ELEN, RIG „[Hora] korunovaná hvězdami“, *Taniquetil*.
- koryto** vodního toku *celma* √KEL [Et]
- kořen** **I.** rostliny – zejm. jedlý *sulca* √SULUK [Et] **II.** základ *sunda* √STUD [UT], *talma* √TALAM [Et] **III.** lingv. *sundo* (*sundu-*), mn. *sundur* [Et, PE18] } Žádný z výrazů není doložen přímo ve významu „kořen stromu“, ale patrně se to nejlépe vyjádří slovem *sunda*.
- kořist** *rauna* √RAW [QL]
- kosja** *salca* [QL] –*it* **salahta-* √SALAK [Q]
- kost** *axo* [MC]
- kostra** lingv. *canta* √KAT [PE18] } Souhlásková kostra eldarského kořene; znamená vlastně „tvar“.
- košile**, tunika *laupë* [QL] } Kořen možná √LAP¹.
- kotel** měděný *tambin(d-)* √TAM¹ [QL]
- kotouč** *rinco* √RIN [QL]
- koule** *coron* (*corn-*) √KOR [Et] } Stejně znějící slovo označuje kruhové návrší [S, WJ] – ve jméně *Coron Oiolairë*.
- koupat se** *sov-* « *sovo-* √SOW [QL] } Přeloženo vlastně jako „mýt“, ale příbuzná slova naznačují, že by se mohlo dát použít pro koupání – ovšem v teplé vodě, ne např. v rybníce.
- koupel**, lázeň *saunë*, *sovallë* √SOW [QL]
- kouř** dusivý *quonda* √KWOD [QL]
- kousat** *nac-* [Et, QL] –*nutí nahta* √NAK [Et] } Hom. *nahta* „zabít“ √NDAK.
- kov** *tinco* [LotR, Et], *rauta* [Et] } Ve slově *tinco* možná splývají kořeny √TIKW a √TIN.
- kovadlina** *onin(n-)* √GON [QL]
- kovárna** *tamin(n-)*, *tamilla* } TAM¹ [QL] –*ř* *tamo* √TAM², *sintamo* √SINIK, TAM² [PE17], *tano* √TAN¹ [Et, UT]; *tongar* √TOŃG [QL] } Slova *tano* a *tamo* mohou znamenat i obecněji „řemeslník“, ale nejčastěji se používala pro kováře.
- kovat** *tam-* √TAM¹ [QL] } Též přeloženo jako „klepat“ [Et].
- koza** *nyëni* √NJEN [QL]
- kožešina** či kabát z ní **helet(s-)* √SKEL [PPQ] } Podle *sind. heleth* téhož významu [Et].
- kráčet**, jít pěšky *vanta-* √BAT [Et], *pata-* [PE17]
- krádež**, loupež *pilwë* √PIL² [QL]
- kraj** **I.** viz „okraj“ **II.** viz „oblast“
- krajka** *raiwë*, *raimë* √RAJ¹ [VT42] } *Raimë* může též znamenat „sít“.
- král** *aran* √ARAN, GAR [Et, LotR, WJ]; *tár*, ve slož. *-tar*, *tar-* √TAR¹ [Et] } Prvek *-tar* ve složeninách, stejně jako předpona jmen nóm. vládců *Tar-* nerozlišuje pohlaví. Samostatné *tár* se používá ve spojení s národem, zatímco *aran* s územím.
- králík** *lapattë* (*lapatsi-*) [QL]
- královna** *tári* [Et, RGEO, VT49], ve slož. *-tári* [RGEO, PE17], *-tar* √TAR¹ [Et] } K prvku *-tar* viz též „král“.
- královský** *aranitë √ARAN, GAR [?]
- království** *aranië* √ARAN, GAR, *turindië* √TUR [VT43]; hodnost krále *aranus(s-)*, *aranussë*, královny *táris(s-)*, *tárisse* √TAR¹ [PE17] } Všechny výrazy jsou asi od původu abstrakta, ale první dva by snad mohly znamenat i „území, kde vládne král“.
- krása** *vanessë* [PE17, QL], *vanië* √WAN¹, BAN [PE17]
- krásný** *vanya* [Et, WJ, PE17], *vanë* (*vani-*) [PE17, QL]; o osobách *vanima* √WAN¹, BAN [Et, PE17, Let], zejm. o ženách *írima* √ID, IR [PE17, Et, LR]; o zvuku *linda* √LIN¹, SLIN [PE17, Et]; o uměleckém díle *mírya*, *mírima* √MIR¹, *mairëa* √MAJ¹ [PE17] } Pův. významem slova *vanya* bylo z jedné strany „světlý“ (o vlasech či pokožce) √WAN¹, z druhé „nezkažený, bezchybný“ √BAN. Výrazem největší chvály pro krásu je *vanimelda* – „krásný a mi-

lovaný“ √BAN, MEL a zároveň „elfsky krásný“ √BAN, ELEN [PE17].

krást *nacu-* « *naqa-* √NAKW [QL], *pil-* √PIL² [QL]

krátký *sinta* √STIN [Et] } Zpodstatnělé *sinta*, mn. *sintar* „krátká samohláska“ [PE18].

kráva *yaxě* [GL], *yaxi* √JAK² [QL]

krb †*hon-maren* √KHON, MBAR [LR] } „Srdce domova“.
Možná by se kvůli genitivní koncovce mělo upravit na *hon-marō.

krev *yár* (*yar-*) √JAR [Et], *sercě* √SEREK [PE17, S]

Kristus *Hristo*, *Hrístico* [VT44] } Nenese žádný význam, jen přizpůsobuje slovo *quen*. hláskosloví.

krk I. celý *yat* (*yaht-*) √JAK⁴ [Et], *lango* √LA3, LAG² [PE17]; krční páteř *axě*, *acas* (*ax-*) √AKAS [PE17] **II.** hrdlo *lanco* √LAK² [Et] } *Lango* pův. přechod, spoj mezi dvěma místy či objekty, později úzká část útvaru spojující dvě větší části, a zejm. lidský či zvířecí krk. Hom. „široký meč, příď lodí“ √LAG⁴. *Axě* též „skalnatý hřbet“.

krm|ení I. činnost *nesta* **II.** potrava *nes(t-)* –**it** *nesta-* √NETH² [QL]

krok *ranga* [UT] } Núm. délková míra, dvojkrok, asi 97 cm.
Mimo význam míry nedoloženo.

kromě *hequa* √ZEK [WJ], *enga* [LR]

kroupa *helcelimbě* √KHELEK, LIB⁴ [Et] } „Ledová kapka“.

krouřit *ric-* √RIK⁴ [VT39] } Hom. „snažit se“ √RIK².

krtek *noldarě*, *nolpa* √NDOL² [GL, QL]

kruh *rindě* –**ový** *rinda* √RIN [Et]

krutý *ňwalca* √ŃGWAL [Et]

krvavý *serca √SEREK [Si]

krysa *nyarro* √NJAD [Et, VT46] } Možná i jiný hlodavec.
Laisi ponechává *nyano*, jak vytištěno v LR.

krystal *maril* √MAR² [VT46], *sintil* « *sintl* √SINIT [QL]

kryt *telmě* √TEL² [Et], *cauma* √KAW⁴ [PE17], *vailě* √WAJ⁴ [QL] } *Telmě* = též „kápě“. *Cauma* „přirozený či umělý kryt, ochrana proti slunci, dešti, větru ap. – nebo šípům, odtud „štit““. Hom. *vailě* „vítr“ √WAJ².

krýt *top-* √TOP [Et], shora *untup-* √UN, TUP [RGEO, PE17]; stínit *telta-* √TEL² [Et]

křičet *yam-* √JAM, *óta-* [QL]

křídlo *ráma* √RAM⁴ [Et, RGEO, QL] } Ve slož. nacházíme tvar *-rámě*: *Alquarámě*, *Eärrámě* – jména lodí.

křik *yalmě*, *indyalmě* √ŃGJALAM [Et, VT46]

křivonohý *quingatelco* √TELEK [SD] } „S nohama do O“.
Quinga = „luk“ [Et].

křivý *raica* √RAJAK, RIK⁴ [Et, VT39], *hwarin* √SKWAR [Et]; sehnutý *cúna* √KU3 [MC], *cauca* √KAW² [QL] } Při nejmenším *raica* lze použít i v přeneseném významu.

kříž *tarwě* –**it** *tar-* √TAR² [QL]

který vzt. *i* [UT, WJ]; živ. *yě*, neživ. *ya* √JA⁴ [VT47, 43]; táz. *mana √MAN² [Q] } Výrazy *yě*, *ya* lze skloňovat jako podst. jména [VT47]. *Mana analogicky podle *sina*, ale stejné slovo je doloženo s jiným významem (viz „co“).

kuchyň *mastasan (*-samb-*) √MBAS, STAB [PPQ]

kůl *samna* √STAB [Et], *talca* √TAK [VT42] } *Talca* je kůl nebo jiný předmět, jenž něco vyznačuje, jako např. *lantalca* „hraniční kůl či značka“ [VT42].

kulatý *corna* √KOR, kruhový *rinda* √RIN [Et]

kůň *rocco* √ROK [Et, Let, PE17], *lópa* (klisna *lopsí*) √LOP [QL]; bojový *mairu* [QL, GL] } Někt. zdroje upřesňují

rocco = rychlý, jezdecký kůň. Zákl. významem *mairu* je patrně „vlající hřiva“.

kupec *mancar √MBAKH [Et] } Upraveno z *macar* pro odlišení od stejně znějícího slova „bojovník“ √MAK.

kupole *coromindo* √KOR, MIN [Et]

kůra, slupka *randa* √RAD⁴ [QL] } Hom. *randa* √RAD² „věk“, 100 valarských let.

kuře *porocellě* √POROK [QL]

kůže *helma* √SKEL [Et], vydělaná *alu* √ALU [QL]

kvákat *quaqua-* √KWA² [QL]

kvěst *lost-* √LOT [VT42], *lohta-* « *lokta-* √LO3 [QL] } *Lohta-* též „rozvíjet listy“.

květ I. jeden velký *lótě* [Et, QL, PE17], ve slož. *-lot* (*-lót-*, *-lott-*), *-lótě* [Et, PE17, QL]; malý *lotsě*, mn. *lotser* [VT42, PE17], *lottě* [PE17] **II.** hrom. *olótě* √LOT [VT42], *lós* [PE17]; bílý *lossě* √LOTH [Et, PE17], zlatý *löar*, *lávvar* √LAWAR [PE17] } „Ledový květ“ na namrzlém skle je *niquessě* √NIKW, KWES [WJ]

květen *lótessě* √LOT [LotR]

květina *lótě* √LOT [PE17, Et, QL] } „Kvetoucí rostlina, zejm. taková, jež má (velké) oddělené květy určitého tvaru; též květ takové rostliny“ [PE17].

květovaný, s vyšitými květy *lôtequilin* √LOT, KWIL [QL]

kvilění *yaimě* [MC], *miulě* √MIW [Et] –**ící** *yaiměa* [MC], o větru *suiva* √SU, THU [QL]

kých|nout *hot-*, **hotya-* –**utí** *hontě*, *hontyě* « *hont* (*ty*), hlasité *hontossě* √KHOT⁴ [QL] } **Hotya-* dotvořeno pro větší zvukomalebnost.

kyj, } klacek *runda* √RUD [Et] } Hom. „hladký“ √RUN³ [PE17].

kyrys *ambassě* √AM² [QL]

kyselý *naxa* √NAK [QL]

kytice, svazek *anquin* [QL]

I

labuř *alqua* √ALAK [Et, QL, S]

láhev *olpě* [QL]

lampa *calma* √KAL [LotR, Et, PE17], *calar* √KALAR [VT47] –**ář** (výrobce lamp) *calmatan* √KAL, TAN⁴ [PE17]

lásk|a *melmě* –**yplný**, milující *méla* √MEL [Et]

lastura *hyalma* √SJAL [Et]

lazurit *ningon(d-)* √NIN², GONOD [QL]

látka (tkanina) *lanně* √LAN² [Et]

lávka *sarapenda* √SAR³ [QL]

lázeň, koupel *sauně* √SOW [QL]

lebethron *lepetta* √LEP [PE17] } Gondorský strom s tvrdým dřevem a listy podobnými listům jírovce.

led *helcě* √KHELEK [Et, QL]

leden *narvinyě* √NAR⁴, WIN [LotR] } Slovo nesouvisí s *ledem*, znamená „obnovení ohně“.

ledňáček *halatír(n-)*, *halatíro* √SKAL², TIR [Et]

ledový *helca* √KHELEK [Et, QL, S] } Ve významu „z ledu“ i „ledově chladný“.

lecht|ání, šimráni *cityalě* –**at** *citya-* –**ivý** *cityalěa* √KIT [QL] } *Cityalěa* též přeneseně: „citlivý, choulostivý“.

leknín *ailinon* √AJ², LIN², žlutý *nénu* √NEN [QL] } Laisi upravuje *ailinon* na *ailinon*.

lem laně (*lani-*) √LAN⁴ [VT42], *ríma* √RIM² [Et]; roucha *lappa* √LAP⁴ [GL]

lembas coimas √KOJ, MBAS [PM, S], *lerembas* √LED, MBAS [PE17] } „Chléb života“ a „cestovní chléb“.

lepídlo, lepivá hmota *lutil* « *lutl* √LUK³ [QL]

lepší arya √AR⁴ [PE17] } Zákl. význam „vynikající“, používáno jako 2. stupeň k *mára*. „Nejlepší“ je *i arya*.

les velký taurě √TAW, TAWAR, TUR [Et, PE17, VT39], obyčejný **al(d-)* √GALAD [LF, GL]; zalesněná země *tavasta* √TAW, SAT [QL]

lesník **tauron* √TAWAR [PPQ] } Ze sind. *tauron* [PM].

leštěný runda √RUN³ [PE17] } Hom. „kyj, klacek“ √RUD.

let zběsilý *alaco* √ALAK [VT45, Et]

letět vil-, min. *villě* √WIL, *ramya-* √RAM⁴ [Et]; ve větru *hlapu-* [MC]; řítit se **rip-* √RIP⁴, střemhlav **sor-* √THOR [Et] } Slovesa **rip-* a **sor-* nejsou přímo uvedena, jsou převzata z významů kořenů.

léto lairě √LAJ [LotR, Let, PE17] } Hom. *lairě* √LIR „báseň“.

babí léto (vlákno) *filumě* √PHIL [QL]

lev rá(v-) √RAW [Et]

lev|ice *hyarma* [VT47, 49] **-oruký** *hyarmaitě* √KHJAR, MAZ [Et] **-ý** *hyarya* √KHJAR [Et] } Tato slova v quenijské nijak nenaznačují nešikovnost nebo nepoctivost.

lezec retto √RET⁴ [PE17]

lež furu √PHUR [GL] } HKF navrhuje upravit na **huru*.

ležet caita-, min. *caině*, *cěantě* √KAJ⁴ [RGEO, VT48, PE17] } Těž zeměpisně.

lhát **fur-* √PHUR [GL, LT2] } Slovo není přímo uvedeno jako quenijské. HKF navrhuje upravit na **hur-*.

lib|ání *miqilě* **-at** *micu-* « *miq-* √MIKW [QL]

libra jedn. hmotnosti **lungwě* √LUG⁴ [HKF]

lid liě, ve slož. *-liě* √LI⁴ [Et, WJ, QL], *hos(t-)* √KHOTH [QL]

Lidé mn. *Hildor* [WJ, S], *Hildi* √KHIL [PE17, Et]; *Apanónar* √AP², NO⁴ [WJ, S]; *Fírimor* [VT49, LR], *Fírimar*, *Firyar* √PHIR [WJ], *Engwar* √GEŇG [Et, S]; *Atani* √ATAN [LotR, S] } Jména znamenají po řadě „Nástupci“, „Druhorození“, „Smrtelníci“, „Neduživí“, „Druhý lid“. Poslední z výrazů se pův. používal jen pro tři domy Přátel elfů, ale později nabyl obecnějšího významu a Elendili se odlišovali výrazem *Núnatani* či *tarhildi* [PE17].

lilie indil [WJ], *narwě* √NARAD [QL]

liška cottulě, *cotulwě* √KOT² [QL]

list I. *lassě* √LAS⁴ [Et, RGEO, QL], malý *pat* (*papt-*) **II.** *pápiru patil* « *patl* √PAP [QL] } Dle jedné poznámky *lassi* = zejm. listy stromů, ne např. podlouhlé, tuhé listy cibulovin [PE17].

listnatý lassěa √LAS⁴ [QL]

listopad hísimě √KHITH [LotR, S] } „Mlhavý“. *Lasselanta*, dosl. „listopad“, znamená „podzim“.

listoví olassiě √LAS⁴ [Let, PE17], *farně* √PHAS [VT46]

liš|ácký, vychytralý *ruscuiťe* **-ka** *rusco* (*ruscu-*), mn. *rusqui* √RUS⁴ [VT41, PM]

lít ulya-, min. *ulyaně lít se ulya-*, min. *ullě* [Et] } Sindarský ekvivalent znamená „pršet“. Možná by se i v quen. tento výraz dal použít pro silnější déšť.

litin|a **ulunga* **-ový** *ulungaina* √UL, AŇG [Q]

líz|at lapsa- √LAB, vylizovat *salpa-* √SALAP [Et] **-nout lav-** √LAB [Et, PE17, QL] } Hom. *lav-* √DAB „vzdát, povolit“.

loď cirya √KIR [Et, PE17, MC] } Zvl. s ostrou přídí (souvisí s „řezat“).

loďka, člun *luntě* √LUT [Et, PE18, QL], *veně* √WEN² [QL] } *Veně* je pro loďku dlabanou z kmene, možná pro dlabaný výrobek obecně.

Loďka Slunce Calavéně, *Calaventě* √KAL, WEN² [LT1]

loket ólemě [QL]

lokna, pramen vlasů *findě* √SPIN, PHIN² [Et, PM]

lomoz, burácení *rávě* √RAB⁴, RAW [MC]

loni, loňský rok *yenya* √JEN⁴, JA² [Et] } Zda se jedná o podst. jméno, příslovce, nebo obojí, není jasné.

Lothlórien Lórien(d-) √LOS⁴ [RGEO, UT]; *Laurenandě* √LAWAR, NAD [UT], *Laurelindórinan(d-)* √LAWAR, LIN⁴, NDOR, NAD [UT, PE17] } *Lórien* je pův. jméno obydlí Irma ve Valinoru. Druhý výraz znamená „Zlaté údolí“, třetí pak „Údolí zpívajícího zlata“, a je starší.

louka, trávník *palis(t-)*, *palistě* √PAL [QL], pastvina †*nes(s-)* √NETH² [QL], vlhká *nanda* √NAD [Et]

loupat, škrábat *rar-* « *rara-*, min. *randě*, *rárě* √RAD [QL]

loupěž maptalě √MAP [QL, PE13], *pilwě* √PIL² [QL] **-it**, uchvacovat *mapta-* √MAP [PE13]

lov roimě √ROJ⁴ [Et, VT46], *raustě* √RAW [QL] **-ec** **roitar* [Q] **-it** *roita-* √ROJ⁴ [Et], **far-* √SPAR⁴ [PPQ] } Zákl. významem *roita-* je „pronásledovat“. Zřejmě kvůli odlišení významu dotvořeno **far-* dle sind. *faro* [Et].

ložný, obtížený *cumba* √KUM² [QL]

ložnice caimasan (*-samb-*) [Et], *caimasambě* √KAJ⁴, STAB [QL]

lučičník **quingar* √KWIŇG [?]

luk quinga √KWIŇG [Et, QL]; *cú* √KUZ [Et] } *Cú* znamená především „oblouk“, ale snad také „luk“, jako v sindarštině. O výrazu *lúva* se naopak vysloveně píše, že tento význam nemá [PE17].

lúno móna [VT43], *súma* [MC]

lupič, zloděj *pilmo*, *pilu* √PIL² [QL]

lusk vaině, *orivaině* √WAJ⁴ [QL] } *Vaině* je obecnější (též „pochva“), druhý výraz označuje konkrétně lusk hrachový.

lvíce ravenně √RAW [QL]

m

maceška helin(n-) √KHEL [QL]

mačkat, drtit *mal-* √MAL⁴ [QL]

magie černá *ňúlě* √ŇGUL [PE17]

Maglor Macalaurě √MAK, LAWAR [Et, VT41]

maják calmindon √KAL, MIN [UT] } Doloženo jako vlastní jméno majáku na Tol Uinen. Znamená prostě „světelná věž“.

mák (rostlina) *fúmelot* √PHUM, LOT, *fumella* √PHUM; **vlčí mák** *camillo* √KAM⁴ [QL] } *Fúmelot* znamená „květ spánku“.

malátn|ost quinquelě **-ý** *quinelěa* √KWIKW [QL]

malík lepincě (*-inci-*), *lepinca* √LEP, NIK, *níčě* √NIK; v dětské hře *vinimo* « *winimo*, *vincě* « *wincě* √WIN [VT47, 48] } Význam po řadě „prstíček“, „malý“, „novorozenec“.

- mallorn** *malinorně* [UT, PE17], *maldorně* √MAL², ORON [PE17] } Znamená „žlutý/zlatý strom“.
- malvice** *marin* √MAR⁴ [QL] } Vloženo jako „zralý plod, zejm. stromu ‚jablečného typu‘“.
- malý** *titta* √TIT [Et], *pitya* [PM, WJ, PE17], *pincě*, *picina* √PIK [PE17]; *pia* √PEJ, *cinta* [PE17]; s dobrými souvislostmi *nincě* (*ninci-*), *níca*, zdrob. přípona *-incě* (*inci-*) √NIK [VT47, 48]; s náznakem slabosti *nimpě* (*nimpi-*), *nípa* √NIP [VT48]
- maminka** *mamil* √MAM [UT] } Je ještě vokativní výraz *emya* (zkrác. z *emilinya*) „mami(nko)“ [VT47]. Dále viz „matka“.
- manžel** *venno* [Et, VT45], *veru* [VT49] –é duál *veru* –ka *vessě* [Et], *veri* [VT49] –ství *vesta* √BES [Et, VT49]
- Mars** *Carnil* √KARAN [MR]
- máry** *tulma* (j.č.) √TUL [QL] } Může znamenat též „tác“.
- masitý** *sarqua* √SARAK [QL]
- máslo** *manya* [QL], *mingwě* [PE16]
- maso**, živá hmota *hrávě* √SRAW [MR], *sarco* (*sarcu-*) √SARAK [QL]; vařené *apsa* √AP³ [Et], sušené *tarquin* √TARAKU [QL]
- masožravý** *coisimatwa* √KOJ, MAT [QL]
- mast** *laivě* √LIB² [Et] –ný *larúva* √LAR [QL]
- matka** *ammě*, *amil(-)* [Et], *amillě* √AM⁴ [VT43, 44]; *emil* √EM² [VT47]; *ontarě* [Et], *ontaril* √ON [VT43]; **Matka Boží** *Eruamillě* √ER, AM⁴ [VT43], *Eruontari*, *Eruontariě* √ER, ON [VT44]
- matný**, nejasný *néca* [MC]
- mdloba** *fansa* √PHAN³ [QL]
- méé** (zvukový projev kozy) *nyé* √NJEN [QL]
- meč** *macil* √MAK [Et, PE17, QL]; krátký *ecet* √EKET [UT], široký *lango* √LAG⁴, mocný †*hyando* √SJAD [Et], *falquan* √PHALAK [QL] } Výraz †*hyando* není přímo uveden, lze jej odvodit ze staroeld. tvaru a ze jména *Sangahyando*.
- med** *lis(s-)* [Et], *lís* (*liss-*) √LIS [PE17]
- měď** *tambě* √TAM⁴ [QL]; *urun* √URUN [PM], *urus(t-)* √URUS, naleštěná *calarus(t-)* √KAL, URUS [VT41]
- měděň** *ka lairus(t-)* √LAJAK, URUS [VT41] –ý *tambina* √TAM⁴ [QL], o barvě *aira* √GAJ² [Et] } Hom. *aira* √AJ⁴, GAJAS⁴ „svatý“.
- medovina** *miruvor*, *miruvórě* [RGEO, PE17, WJ] } Valnorský nápoj, asi ne obyčejná medovina. Z val. *mirubhóze* „medové víno“ nebo od √MIRU.
- medožravý** *melumatya* √MAT [PE17] } Základ první části složeniny neznámý.
- medvěd** *morco* √MOROK [Et]
- měchýř** *pumpo* √PUP [QL] } Též „bublina, puchýř“.
- měkký** *mussa* [VT39], slabý *milya* √MIL² [VT45], poddajný *malaqua* √MAL⁴ [QL], jako těsto *maxa* √MASAG [Et]
- Melkor** *Melkor*, *Melkórě* √MBELEK, OR [VT49, WJ], *Melko* √MILIK [Et, QL, MR] } Viz též „Morgoth“.
- melodi** *cký*, zpěvný *lindelěa* [QL] –e *lindě* [Et], *lin(d-)*, *lindelín* √LIN⁴ [QL]
- měnit** *vista-* **měnit se** *virya-*, min. *virně*, *virinyě* √WIS² [PE17], *ahya-* √KHJA [PM] } Hom. *vista* √WIS⁴ „vzduch“, *virya* √WIR² „čerstvý“.
- měsíc** *asta* √SAT [LotR, VT42, 48], *ránasta* √RAN, SAT [VT48] } Zákl. význam slova *asta* je „díl, část“, odtud „část roku“.
- Měsíc** *Isil* √ITHIL [LotR, Et, Let], *Rána* √RAN [UT, VT47, MR] } Jména lze vyložit jako „(stříbrná) záře“ a „poutník“.
- město** *osto* √OS⁴, OSOT [WJ, Et], ve slož. *-os(t-)*, *-osto* [UT, S]; *pellě* √PEL⁴ [QL]; s věží *minassě* √MIN [VT42] } Všechny výrazy jsou asociovány s opevněním.
- mez** Viz „hranice“.
- mezi** *imbě* (s duálem), *imbi* [RGEO, PE17, VT47], *imíca* √IM⁴ [VT43]; *enel* √ENEL [VT47] } *Enel* je výhradně pro prvek mezi dvěma stejnými prvky v řadě. Dále existuje příslovce *imbit* „mezi nimi, mezi dvěma objekty“ [PE17].
- míč** *cóma* √KOM² [QL]
- míchat** *quir-* « *qiri-*, min. *quindě* √KWIR [QL]
- míle** *lár* [UT] } Núm. délková jednotka (asi 4,8 km); pův. přestávka, jež se dělá po ujití této vzdálenosti.
- milen** *ec melindo* –ka *melissě* √MEL [Et]
- milova** *ný melda* √MEL [Et, LR, PE17], jediný *eremelda* √ER, MEL [PE17] –t *mel-* [Et, VT49, QL], *melya-* √MEL [PE17]
- milující** *méla* √MEL [VT39]
- milý** *moína* [Et], něžný *moíca* √MOJ [GL]
- mimo** **I.** vně *ara* √AD⁴, AR³ [Et, VT49] **II.** kromě *hequa* √ZEK [WJ], *enga* [LR]
- mince** zlatá *culusta* √KUL, SAT; stříbrná *telpilin* √KJELEP [QL]
- minstrel** *quentaro* √KWET [PE18] } Jinde přeloženo „vypravěč“ [Et].
- minulost** *yárě* √JA², *yalúmě* √JA², LU⁴, *vanwiě* √WAN² [Et]
- minulý**, ztracený *vanwa* √WAN² [Et, QL]
- mír** *ruin* √RUZ [QL], *sérě* √SED [Et]
- míra** *lesta* [LR] } Hom. *lesta* „opustit“ [Et].
- mísa** *salpa* √SALAP [QL]
- místnost** *sambě* √STAB [Et, QL]
- místo** podst. *men* √MEN [Et], *nómě √NOM [VT42] } *Men* překládáno i jako „cesta“ [S]; *nómě dotvořeno z příbuzných slov.
- mistr** *aráto* √AR⁴ [S]
- mít**, vlastnit *harya-* √ZAR [Et] } Nejde-li vyloženě o vlastnictví, je možná vhodné použít opis se sl. „být“ a os. zájmenem: **ěa/ná nin, ninna, óni* „je pro mě, ke mně, se mnou“, objekt je podmětem [Let]. Jako zápor se používá sloveso *pen-* „postrádat“ √PEN⁴ [PE17].
- mládí** *nésě*, *nessě* √NETH⁴ [Et], *víriě* √WIR² [VT46], *víně* √WIN [VT47, PE17]; svěžest *wén* √GWEN, síla a nový život *laito*, *laisi* √LAJ [QL]
- mladý** *nessa*, též mladě vypadající *nessima* √NETH [Et]; *vinya* √WIN [PE17, VT47] } *Vinya* používáno především ve významu „nový“.
- mléčný** *ilimba* –ko *ilin* (*ilim-*) √ILIM [QL]
- mlha** *hísiě* [RGEO, S, PE17], *hísě* (*hísi-*); hustá *hiswě* √KHITH [Et]
- mlít** *mul-*, min. *múlě* √MUL [QL]
- mluvící** *quetsa*, *quetsima* √KWET [QL] } Přesněji „mající schopnost řeči“, ale též „výřečný“.
- mluvit**, říkat *quet-* √KWET [VT41, PE17, QL]
- mlýn** *mulmin* √MUL [QL]
- mlynář** *mulmar* √MUL [QL]
- mnoho** poč. mn. *olli*, nepoč. *olda*, samostatně *oltě* « *olt* √OL² [QL]; předp. *li-*, *lin-* √LI⁴ [Et] } Příklad: *Olli orni*;

olda tavar; oltě quétina. – „Mnoho stromů; mnoho dřeva; mnoho [bylo] řečeno“. Příklady použití předpony viz níže.

mnoho **květý** *lilótěa* √LI¹, LOT [VT42] –**listý** *lillassěa* √LI¹, LAS⁴ [MC]

množství velké *úvě* √UB¹, *hosta* √KHOTH [Et], *rimbě* √RIM¹ [Et, PE17, S] } *Rimbě* znamená též „zástup, dav“.

moc *melehtë* √MBELEK [PE17], či nadvláda *túřě* √TUR [QL, Et]

moci obecně *ec-* √EK² [VT49]; fyzicky *pol-* √POL¹ [VT41]; smět *lerta-* √LER [VT41] } *Ec-* se používá v obrácené vazbě: *ecě nin carě sa* – „mohu to udělat“. Možnost lze též vyjádřit částicí *ce*, *cé* „asi, možná“ [VT49].

mocný *meletya* √MBELEK [WJ], †*túřěa* √TUR [QL], jako Valar *valya* √BAL [Et]; velikostí či silou *taura* √TUR [Et, VT39], *melehtha* √MBELEK [PE17]

modlit se *arca-* √RAK² [VT43]

modlitba *cyermě* [UT], *arcandě* √RAK² [VT44] } *Cyermě* z *Erucyermě*, název ným. náboženského svátku [UT].

Modré hory *Lúnoronti* √LUG², OROT [Et]

modrošedý *vindě (*vindi-*) √WINID [Et, VT46] –**zelený** *ninwa* √NIN² [QL]

modrý *luině* (*luini-*) √LUJ [PE17, VT48, RGEO], ve slož. *-luin* [S]; *lúně* (*lúni-*) √LUG² [Et]; jako nebe *helwa* √ZEL [Et]

modřín *fině* √SPIN [Et, QL, PE16], *pimpevinně* √PIP [QL]

mohutný *taura* √TUR [VT39, Et], *melehtha* √MBELEK [PE17]

mohyla *hahta* √KHAG [Et]

mokrý *linquě* √LIKW [Et], *mixa* √MISIK [Et], *nenya*, *něna* [PE17], *nenda* √NEN [PE16, Et]

Morgoth *Moringotto* √MOR, ŃGOTH [MR, VT49], *Moricotto* √MOR, KOTH [VT49] } „Černý nepřítel“. Viz též „Melkor“.

moře *ëar* √GAJAR, AJAR [LotR, PM, Et] } Varianta *airě* (např. v *Alatairě*) se samostatně nepoužívala kvůli shodě s výrazem „posvátný“ [PE17].

mosaz *calas(s-)* –**ný** *calasca*, *calassina* √KAL [QL]

most *yanwě* [Et, VT49], *yanta* √JAT [LotR] } *Yanta* může znamenat též „jho“ [Et].

motýl *wilwarin* √WIL [Et, MC, QL]

moudrost *ňólě* √ŃGOL [Et, S], *issě* √IS¹ [QL]; tajná *ňolwě* [Et]

moudrý *saira* [Et], *saila* √SAJ¹ [VT41], *ňóla* √ŃGOL [Et], *isqua* √IS¹, KWA¹ [QL] } *Saila* dotvořeno ze záporu *ala-saila*.

moucha *itsě* √IT² [QL] } Možná lze použít i pro jiný obtížný hmyz.

mouka jemná *mulě* [PE17], *mulma* √MUL [QL], hrubá *porě* √POR [Et]; ovesná *polenta* √POL² [QL]

možná *ce*, *cé* √KE² [VT42, 49] } V některých citacích má význam „jestliže“, pro to však ještě existuje *qui* [VT49].

mrak bílý *fanya* [RGEO, PE17], *fána* √SPAN¹ [Et, VT46]; temný *lumbo* √LUM, DUB¹ [MC, QL], hodně temný *ungo* √UŃG [Et]

mramor *alas(t-)* –**ový** z mramoru *alasta*, podobný mramoru *alasca* √GALAS² [QL, GL]

mráz *nixě* √NIKW [WJ]

mrholení *timpině* √TIP [QL], *rossě* √ROS¹ [Et] } *Rossě* = též „rosa“ [Et].

mrtvola *loico* [MC], *quelet(s-)* √KWEL [Et] –**ný** *qualměa* √KWAL [QL]

mrtvý přirozenou smrtí *firin* √PHIR [Et], v bolestech *qualin*, *qualina* √KWAL [Et, QL]; zvadlý *hessa* √KHES² [QL]

mrznout *nicu-*, min. *-ně* √NIK¹ [WJ, PE17] } Překládáno též „být chladno“ a „sněžit“. Používá se bez podmětu: *Ettě niquě*. – „Venku mrzne.“

mstítel *paimar*, *pairemo* √PAJ [QL]

mučit *ňwalya-* √ŃGWAL [Et], *angaitya-* √ŃGAJ¹ [QL]

mudrc, učenec *ingolmo* [WJ], *ingólemo* √ŃGOL [PM] } *Ingólemo* používáno jen pro největší valinorské učence, jako Rúmil.

můj *-nya* [LotR, FS, VT49], *ninya* √NI² [LR]

muka *ňwalmě* [LotR], *ungwalě* √ŃGWAL [Et]

mumlání, šelest apod. *quirquirindě* –**ající** *quirquirinda* –**at** *quir-* « *qiri-*, *quisquir-* « *qisqiri-* √KWIS [QL] } Laisi upravuje podle slovesa ostatní slova: *quisquirindě*, *quisquirinda*.

můra *malo* (*malu-*), mn. *malwi* √MAL¹ [QL]

muž *nér* (*ner-*) √NER, NDER [Et, VT49, MR], †*věo*, *věaner* √WEG¹ [Et], silný *nerdo* √NER [VT47] } Vše bez ohledu na rasu. „Manžel“ viz tam. Od *věo* je odvozena přípona muž. jmen *-wě* [Et].

mužíček *nercě* √NER [VT47]

mužnost, mužná síla *viě*, *věassě* √WEG¹ [Et] } *Viě* též mužský pohlavní úd [PE16].

mužný *věa* √WEG¹ [Et], *nerěa* √NER [QL]

my exkl. mn. *me*, *-lmě* [VT43, 49, LotR], du. *met*, *-mmě* √ME [VT49, RGEO]; inkl. mn. *ve*, *we*, *-ngwě* [VT49, PE17], du. *vet*, *wet*, *-lvě*, *-lwě* √WE¹ [VT42, 49] } Toto je podle pozdějšího Tolkienova konceptu. Před tím bylo přiřazení tvarů a významů poskládané jinak.

mýdlo *lipsa* √LIB² [Et], *poimě* √POJ [QL]

mys *nortil* √NDOR, TIL¹ [VT47], *mundo* √MBUD [Et] } *Mundo* též „čumák“.

mysl *sáma* [VT39, 41, 49], *sanar* √SAM [VT41]; *indo* √INID [PE17] } *Indo* též překládáno „srdce, nálada“ [LR, Et] „vůle“ [VT41].

myslet **sana-* [PPQ] } Podle *sanar* [VT41].

myšlenka *sanwě* √SAM [VT39, 41], nápad *nōa*, *nó(w-)* √NOW [Et]

mýt *allu-* √ALU, *sov-* « *sovo-* √SOW [QL]

mytí *allumě* √ALU, *sovallě* √SOW [QL]

mžourat *tihta-* [MC]

n

na předl. *pa*, *pá* √PA [VT43, 49] } Též se používá jako předl. „o“. Lze použít také místní pády.

nabírat kapalinu *calpa-* √KALAP [Et]

náčelník *haran* (*harn-*) √ZAR [Et]

načež, nato *epeta*, *epta* √EP+TA¹ [VT49]

naděje *amatirě √AM²+TIR [B.S.], hluboká *estel* √ESTEL [WJ, MR] } *Amatirě* = „Očekávání dobrého, jež, ač nejisté, má základ ve známých skutečnostech.“ *Estel* nepotřebuje zkušenost, ale je založeno na víře v Jediného.

nádhra, sláva *alcar*, *alcarě* √AKALAR [WJ, VT47, Et] } Pův. význam „záře“.

nádherný *alcarin*, *alcarinqua* √AKALAR [Et, PE17]

nadměrný maira √MAJ [QL]
nádoba na vodu *calpa* √KALAP [Et, QL]
nadvláda tūrē √TUR [Et, QL] } Též „vítězství“.
nafukovat pusulta- √PUS² [QL]
náhrdelník firinga [GL]
nahý helda √SKEL [Et], *falca* √PHAL² [QL], *parca* √PAR⁴, *parnē* √PARAN [PE17] } *Parca* v jiném významu „suchý“ [Et].
najít hir- √KHIR [R GEO, PE17], *tuv-* [LotR] } Sloveso *tuv-* je doloženo i ve významu „přijmout“ [QL].
nákaza quolúviē √KWOL [QL]
nakažlivý, zhoubný *quolúva* √KWOL [QL]
náklad, břemeno cúmē, cumbē √KUM [QL] } *Cumbē* může znamenat též „hromada, návrší“ √KUB.
nakládat I. **cumya-* √KUM [Q.] **II.** potraviny *tarqua-* √TARAK [QL]
nálada inwis(s-) √INID+WIS² [PE17], *inwis(t-)* [MR]; vzrušená, nadšená *inwalmē* √INID+GWAL [PE17] } „Změna myslí“, „vzrušení myslí“.
naléhavost hormē √KHOR [Et]
namodralý luinincē (-inci-) √LUJ+NIK² [VT48] } Zdrob. přípona *-incē* je takto produktivní zřejmě i pro ostatní barvy.
námořník ciryamo √KIR [UT], *ciryaquen* √KIR+KWEN [WJ], *ciryando* [PE17] } Je znám též kenning *Eärendilyon*, „Eärendilův syn“ [QL].
naopak úsiē, úsir √GU+SI [VT49] } Vlastně zápor od *siē*, „tak“.
nápad nōa, nó(w-) √NOW [Et]
nápadný, výrazný *minda* √MIN [Et]
napjatý tunga √TUG [Et] } O strunách, „zvučný“.
narcis žlutý cancalē malina √KAK, MAL² [QL] } „Žlutý smích“.
narodit se nosta- √NO⁴ [PE17]
narozeniny nosta √NO⁴ [QL] } Zákl. význam je „zrození“.
náruč súma [MC]
nářek nairē √NAJ [Et]
nařídít, rozkázat *can- √KAN² [H. F.]
naříkat naina- √NAJ [Et]
násilný, drsný naraca √NARAK [Et]
následovat hilya- √KHIL [Et]
násled(ov)ník, nástupce *neuro* √NDEW [Et], *hildē* √KHIL [LotR] } Odtud i *Hildor* či *Hildi*, „Lidé“.
nástroj carma √KAR, *tamma* √TAM² [PE17], *yaíma* [GL]
náš, naše -lma √ME [LotR, VT49], *-mma* [VT43, 49], *-lva*, *-lwa* √WE⁴ [LotR, VT49]; *menya* √ME [VT43], *wenya √WE⁴ [Q.] } Hom. *wenya* „zelený“. Více v tabulce v Gramatice.
natahovat, prodlužovat *taita-* √TAJ [Et]; **natahovat se**, dosahovat *rahta-* √RAK² [QL]
natékat, tloustnout *tiuya-* √TIW [Et]
nátlak mausta √MBAW [Et], *sahtiē* √THAG [VT43], ke zlému *úsahtiē* [VT43] } *Sahtiē* = „nátlak, nucení udělat něco proti své vůli n. vědomí“. *Mausta* je možná spíše o pudech vnitřních.
navíc, nadto *entē* √ENET [VT47] } Hom. *entē*, důrazné zájmeno „my“.
navoněný nardilēa √NARAD [QL]
návrat entulesē √EN⁴+TUL [UT] } Jméno Věanturovy lodi.

návrší tundo √TUN [Et], *cumbē* √KUB [Et], oblé *coron* √KOR [S] } *Coron* znamená i „koule“ [Et].
navždy, navěky *oialē* √OJ⁴ [R GEO], *tennoio* [UT]
náznak, náповěda *nauma* √NAW [QL]
naživu coina √KOJ [QL] } Též *cuina* [Et] – ke koř. KOJ a KUJ viz Kořenovník.
nažloutlý malwa √MAL² [QL]
ne la, lá √LA [Et, VT42, 45], *ui* √GU [VT49], důrazně *lala* [Et], *uito* [VT49]; v zákazu, odmítnutí *áva*, *avá* √AB, *vá* √BA [WJ, PE17], *ala*, *ála* √AL [VT43, 44]; předp. *la* [VT42], *al(a-)* [Et, VT42], *ava-* [WJ], *ú-* [Et, VT39]; záp. pomocné sloveso *ua-* [PE17], *um-* √UM⁴ [Et]
nebe, oblast mraků *hellē* √3EL [Et], *fanyarē* √SPAN [MC], vzduch *vilya* √WIL [LotR, QL]; oblast hvězd *Menel* √MEN⁴+EL [LotR, SD, VT43], *Ilmen* √GIL+MEN⁴ [Et], *Elenarda* √ELEN+GAR; *Tar-menel* √TAR⁴, menší klenba nad Valinorem *Nur-menel* √NUR⁴ [PE17] } „Metafyzický“ pojem (např. sídlo Boha) je *Menel*.
nebeský menelda, meneldēa √MEN⁴+EL [VT43]
nebezpečí raxē, raxalē √RAK⁴ [VT44]
nebezpečný *raxēa √RAK⁴ [H. F.]
nebo hya √KHJA [VT49], *var* [QL]
neboť an √AN⁴ [R GEO, PE17] } Pův. význam „dále, navíc, nadto“.
něco ma √MA² [VT42, 49] } Stejně znějící slovo √MA⁴ se ale někdy používá jako zájm. „co“ nebo tázací částice.
nečinnost lacarē √LA+KAR [VT42]
nečistý vára √WA3 [Et], *saura* √THUS [Et]
nedávno *sintanéya √STIN+NA²+JA² [H. F.]
nedostatečný ufárēa √GU+PHAR [LR]
nedostatek mangē [QL]
neduživý engwa √GEŃG [Et] } Odtud i *Engwar*, pojmenování rasy lidí.
nehet nyelet (nyelex-) √NJELEK [PE15]
nej- } Velká míra vlastnosti se vyjádří předponou *an-* k příd. jm. [Let]. Superlativ se vyjadřuje stejným tvarem, s nějakým upřesněním.
nejasný, bledý *nēca* [MC]
Nejvyšší mn. *Aratar* √ARAT [WJ] } Tak se označují hlavní Valar a Valiēr.
někdo quen, quén (quen-) √KWEN [WJ], *mo* √MO² [VT42, 49] } Všeobecný podmět: *quen carē*, *queni carir* – „dělá se“.
nelíbit se, nemít rád *nas-* √NAS² [QL] } Používá se s dativem: *Hrivē nin nasē*. – „Nemám rád zimu.“
nelítostný sincahonda √SINIK+KHON [LotR, SD] } V PP přeloženo „kamenosrdcatý“.
Němec Calimbar(d-) [QL] } „Barbar“. Psáno za 1. světové války, proto to nelichotivé pojmenování.
Německo Calimban(n-) [QL]
nemoc quolu √KWOL [QL]; *lívē* √SLIW [Et], *quámē* √KWAM [Et, QL]; *caimassē* √KAJ [Et] } *Lívē* a *quámē* je spíše lehčí nemoc, nevolnost; *caimassē* znamená vlastně „ležení v posteli“.
nemocný quolda √KWOL [QL], *laiwa* √SLIW [Et], *quámēa*, *quamba* √KWAM [QL]; *caimassēa*, *caila* √KAJ [Et, VT45]
nemožný } Pro věc či činnost absolutně nemožnou ve světě, který stvořil Eru, existuje výraz *únat* √GU+NA² [VT39].
nemoudrý alasaila √AL+SAJ⁴ [VT41, 42]
němý úpa √OP [PE17]

nenasytný, chamtivý *milca* √MIL¹, MILIK [Et]
nenáviděný *tevin* √TEB [QL]
nenávidět *tev-* √TEB [QL], *yelta-* √DJEL [Et], *feuya-* √PHEW [Et] } *Yelta-* a *feuya-* se pojí s pocitem hnusu, odporu.
nenávisť *téviē*, *tempē* √TEB [QL], *yelmē* √DJEL [Et]
nenávisťný *sancē* [QL]
neobděláný, ležící ladem *falin* √PHAL² [QL]
nepočítaný *únótēa*, *únótē* √GU+NOT [VT39, PE17]
nepopsatelný *únýárima* √GU+NJAR, *úquetima* √GU+KWET [WJ] } *Úquetima* též „nevyslovitelný“ (co se ústům nedaří vyslovit).
nepřátelský *cotya* √KOT¹ [Et]
nepřátelství *cotsē* √KOT¹ [VT45]
nepřítel *cotumo* √KOT¹ [Et], *cotto [VT49]
nerost, ruda *sinquē √SINIK [QL]
nesčetný *únótima* √GU+NOT [RGEO, PE17, VT39], *avanótē* √AW²+NOT [Et, VT49]
nesmrtelný *ilfirin* √LA+PHIR [Et]
nesnesitelný, strašný *naira* √NAJ, NDAJ [PE17]
nést *col-* √KOL [LotR] } Podle *Cormacolindo*, „Ten, který nese Prsten“.
nestvůra *ulundo* √ULUG [Et], *rauco*, *arauco* √RUK [W], [Et], *úvanimo* √GU+BAN [Et, QL], *úvano* [PE17] } Poslední výrazy označují tvory vypěstované Melkorem v protikladu k *vanimor*, „krásným“, totiž dětem Ilúvatarovým.
nešika, moula *auco* [QL]
nešikovný *úmaidē* √MAJ [PE17]; nevhodný (o věcech, situacích) *auqua* [QL]
netík (druh kapradiny) *eldasilque* √ELEN [QL] } „Elfí kadeř“.
netopýr *quildarē* √KWILID [QL]
neúplný *penya* √PEN² [VT39] } *Penyē tengwi* jsou slabiky, jež neobsahují před samohláskou žádnou souhlásku.
neustálý *vorima* √BOR [Et]
nevázaný, nekontrolovaný *ráva* √RAB¹ [PE17]
nevolník, otrok *mól* √MO¹ [Et, VT43]
nevolnost *quámē* √KWAM [Et, QL], *lívē* √SLIW [Et]
nezahalený *úfanwēa* √PHAN¹ [PE17]
nezkažený *alahasta* [MR] } *Arda Alahasta* je svět podle myšlenek Valar, na nichž nemá Melkor žádnou účast.
neznělý *ómalóra* √OM+LO [VT45] } Možná. Nebo jednoduše „němý, mlčící“.
než lá √LAJ [PE17], *or √OR [L. F.], *epē* √EP [VT42, PE17] } Srovnávací předložka: *alta or/epē imbilincē* – „větší než vrabec“, dosl. „velký nad vrabce, před vrabcem“.
něžný *amalda* √MEL [QL], *moica* [GL]
nic *munta* [PE14]
nifredil *ninquiraitil √NIKW+TIL [Q., PE17] } Bílá zimní květina.
nít *nemba* √NEM [QL]
nitro, jádro *endē* √ENED [Et]
noc *lómē* (*lómi-*) √DOJ [Et, PE17, S], jedna *ló* [Et]; černá *mórē* √MOR [Et, QL]
Nogrod *Návarot* √NAB+ROT [WJ] } Trpasličí město zvané v Kh *Tumunzahar*.
noha celá *telco* (*telcu-*) √TELEK [PE17, Et], od kotníku dolů *tál* (*tal-*) √TAL [Et, VT49], *tala* [QL, VT49] } *Telco* možná znamená taky „kmen“.
normální, pravidelný *sanya* √STAN [Et]

nos *nengwē* (*nengwi-*) √NEŇ [Et], *súnē* √THU, SU [QL, PE16], zvířecí *mundu* (*mundu-*) √MBUD [Et]
nosní, **nosový** *nengwēa* √NEŇ [Et]
nouze, potřeba *maurē* √MBAW [Et]
nov *ceuran* √KEW+RAN [VT48] } „Obnovený Měsíc“ (*Rána*).
novinky mn. č. *vinyar √WIN [C. H.], *sinyar √SI [B. S.] } *Sinyar* podle sind. *siniath*.
nový *vinya* √WIN [UT, S], aktuální *sinya* √SI [Et], čerstvý *céva* √KEW [VT48]
Nový rok 1. den roku *yestarē* √JESET+RE [LotR], *vinyariē* √WIN+RE [PM]
nutit *mauya-* √MBAW [Et] } Často se používá v neos. vazbě: *Mauya nin auta*. – „Musím odejít.“
nutkání, nucení *mausta* √MBAW [Et]
nůž *sicil* √SIK [Et] } Též „dýka“.
nymfa, mořská víla *falmarin(d-)* √PHAL [Et], *wingil(d-)* √WIG¹ [QL], od toho bytost mužského rodu *falmar* [Et]
nýt *tanca* √TAK [QL] } Hom. *tanca* „upevněný, jistý“.

O

o předl. *pa*, *pá* √PA [VT44] } Pouze ve smyslu „týkající se“.
Parma pa aldar – „Kniha o stromech“.
ó *a* [LotR, VT44] } Vokativní částice.
oba *yúyo* √JU [Et]
obdarovat *anta-* √AM² [PE17] } Koho čím. Pojí se s akuzativem a instrumentálem jako v češtině.
obětovat **yac-* √DJAK [H. F.]
oběť *yanca √DJAK [H. F.]
obíhat, otáčet se *pel-* √PEL¹ [Et]
občerstvovat *loita-* √LAW¹ [QL] } Hom. *loita-* √LOJ „chybovat“.
obdivuhodný, skvělý *maira* √MAJ² [PE17]
obchod jeden *quapta* √KWAP [QL]; obchodování *mancalē* √MBAKH [Et], *quampalē* [QL]
obchodník *mancar √MBAKH [Et], podomní *quampo* √KWAP [QL] } *Mancar* upraveno z *macar*.
obchodovat *manca-* √MBAKH [Et], handlovat *quap-*, *quampa-* √KWAP [QL]
obkroužit, opásat *quilta-* √KWILIT [QL]
oblak v. „mrak“
oblázek *lallē* [QL]
obilí, úroda *yausta* √JAB [QL]
oblast *ména* √MEN¹ [Et], *arda* √GAR [WJ]; *yondē*, ve slož. *-ion*, *-iondē* √JOD [PE17] } *Arda* = též „říše“ [Et]. Jako vlastní jméno „svět, země“. *Yondē* „rozlehlejší oblast se zřetelnými přírodními hranicemi (hory, řeky)“.
obléci *vaimata-* √WAJ [QL]
obleva, tání *tiquilē* √TIKW [QL]
obloha v. „nebe“
oblouk *cú* √KUJ [Et], *lúva* √LU², LUB² [LotR, PE17] } *Cú* zřejmě může znamenat taky „luk“; *lúva* ne, alespoň v PE17 je to výslovně psáno.
obnažit, svléknout *avalta-* √PHAL² [QL]
obnovení *ceulē* √KEW [VT48]

- obnovený** *ceura* √KEW [VT48], *vincarna* √WIN+KAR, *envinyanta* √EN⁴+WIN [MR]
- obnovit** *ceuta-* √KEW [VT48], *envinyata-* √EN⁴+WIN [MR] } Druhý z výrazů se také překládá jako „uzdravit“.
- Obnovitel** *Envinyatar* √EN⁴+WIN [LotR] } Aragornovo epessě.
- obouruký** *ataformaitě* √AT²+PHOR+MA3 [VT49] } Tj. vládnoucí stejně levou jako pravou rukou. Podst. jm. k tomu je *ataformo*.
- obr norsa** √NOROTH [Et]
- obrácený** nazpět *nanquerna* √NDAN+KWER [VT49], vzhůru nohama *nuquerna* √NU+KWER [LotR]
- obraz emma** √EM² [PE17]
- obrovský** *haura* √KHAW⁴ [PE17], *taura* √TUR [W]], *úvëa* √UB⁴ [Et] } *Úvëa* znamená taky „hojný“.
- obtěžovat** **tarasta-* √TARAS [L. F.]
- obtíž** *taryassë √TARAG [B. S.] } Podle sind. *tarias*.
- obtížený**, naložený *cumba* √KUM² [QL]
- obtížně** jako předp. *hrai-* √SRAG, *ur-*, *uru-* √GUR [PE17] } Doloženo např. v *hraicene* „špatně viditelný“.
- obtížný** *hraia*, *hranga* √SRAG; *urda* √GUR, *urcarnë*, *urucárima* √KAR [PE17]
- obvaz**, pruh látky *lapil* √LAP [QL]
- obvyklý** *sanya* √STAN [Et], *senya*, *senwa* [VT49]
- obydlí már** (*mar-*) √MBAR [VT45, 47], *mar(d-)*, *marda* [PE17]
- obyvatel mardo** √MBAR [QL]
- ocas** *pimpë, svěšený *pimpilin* √PIP [QL] } *Pimpë* upraveno z *pint* (*pimp-*).
- oceán eäron**, *airon* √GAJAR [PE17]
- ocel eren**, *yeren* √GEREN [QL], *yaisa* [QL]
- očisťující** *soalwa* √SOW [QL]
- od va** √WA² [VT43, 49], *ho* √30 [Et], *lo*, *ló* √LO [VT45, 49]; předp. *au-* √AW⁴, *hó-* √30 [W]]; konc. ablativu *-(e)llo* √LO [Pl, RGeo], genitivu *-o* √30 [W]] } *Lo* se též používá jako předložka pro činitele v pasivní větě. Slovesná předpona *au-* vyjadřuje pohyb směrem od mluvčího, *hó-* k mluvčímu.
- odčinit**, vrátit *nancar-* √NDAN+KAR [PE17]
- oddíl** vojenský *hossë* √KHOTH [QL]
- odejít** *auta-* √AW⁴ [W], [PE17], *vanya-* √WAN² [Et] } *Autá* má min. č. *oantë*, *avantë* jde-li o smysl fyzický, *vánë* a arch. *anwë*, je-li to míněno přeneseně.
- odfrknout**, fouknout *pus-* √PUS² [QL]
- odfrknutí** *pussë* √PUS² [QL]
- odchod**, odjezd *lenwë* √LED [PE17]
- odkud** táz. *mallo* √MA⁴+LO, vztaz. *yallo* √YA⁴+LO [H. F.]
- odložit**, opustit *hehta-* √3EK [W]]
- odmítnout** *váquet-* √BA, KWET [W]], *avaquet-* √AB, KWET [Et] } Obojí může zároveň znamenat i „zakázat“.
- odpočinek**, klid *sérë* √SED [Et, LR], jméno Valië *Estë* √ESED [W], [Et]
- odpočívající** *senda* √SED [Et]
- odpočívát** *ser-* √SED [Et]
- odporný** *yelwa* √DJEL [Et], *saura* √THUS, THAW, SAW⁴ [Et, PE17]
- odpověď** *nanquenië* √NDAN+KWE [VT26]
- odpustit** *avatyar-* √AW⁴+KJAR [VT43], *lehta-* √LEK [L. F.] } Základním významem *lehta-* je „povolit, uvolnit“.
- odřeny**, bolavý *sastyá* √SISIT [QL]
- odříznout**, odkrojit ap. *aucir-* √AW⁴+KIR [W]]
- odfamtud** *tó* √TA⁴+30, *talo* √TA⁴+LO [VT49] } Hom. *tó* √TOW „vlna“.
- odtud** *sio* √SI+30, *sílo* √SI+LO [VT49]
- odvaha** *verië* √BER [Et]
- odvážit se** *verya-* √BER [Et] } Hom. „oženit se, vdát se“.
- odvážný**, smělý *verya* √BER [Et]
- oharek** *yulma* √JUL⁴ [Et] } Hom. *yulma* √JUL² „čiše“. HKF pro odstranění homonymie upravuje slovo pro „oharek“ na *hyulma.
- oheň** *úr* √UR⁴ [Et], *uru* [QL], *ruinë* √RUJ [PE17], *nár* √NAR⁴ [PE17]; posvátný *Sá* √SA3 [QL]
- ohnišť** *narmen √NAR⁴+MEN⁴ [L. F.], *ruimen* √RUJ [PE17]
- ohnivý** *uruitë*, *úruva* √UR⁴ [Et], *urúva* [QL], *ruina* √RUJ [PE17], o barvě *narwa* √NAR⁴ [Et]
- ohrada** n. ohrazená plocha *panda* √PAD [Et], kruhová *corin* √KOR [Et], pro zvířata *pelma* √PEL² [QL], pro ovce *möalin* √MAW [QL]
- ohradit** **pelta-* √PEL² [Q.] } Upraveno z *pel-* [QL] kvůli shodě se slovesem „otáčet se“.
- ohraničený** *lanwa* √LAN⁴ [VT42], *yonda*, *yonna* √JOD [PE17]
- ohraničit**, vymezit *lanya-* √LAN⁴ [VT42], *yor-*, min. *yórë*, zast. *yondë* √JOD [PE17]
- ohrazený** *pelin* √PEL² [QL]
- ohřívát**, péci na slunci *asta-* √AS⁴ [PE17]
- ochablost** *quinelë* √KWIKW [QL]
- ochablý** *quinelëa* √KWIKW [QL]
- ochmýřený** *tilinya* √TIL² [QL]
- ochudit**, zbavit *oista-* √OJ² [QL]
- okno** *lattin* [QL], **henet(s-)* √KHEN [B. S.] } *Henet* podle sind. *heneth*.
- oko** *hen(d-)*, du. *hendu* √KHENED [Et], při pletení *quintyë* √KWIT [QL]
- okolnost** *ambarma* [VT26]
- okouzlit** *luhta-* √LUK⁴ [Et]
- okraj** *réna* √REG [Et], *ríma* √RIM² [Et]
- okrový** *marya* √MAD [Et] } Též „bledý“.
- okřídlený** *wilda* √WIL [QL], *rámavoitë* √RAM⁴ [QL]
- okurka** *colosta* [QL]
- olej** *millo* [PE13]
- olověný** *canuva*, *canuina* √KANU [QL]
- olovo** *canu* √KANU [QL]
- olše** *ulwë*, *uluswë* [QL] } Zřejmě souvisí s kořenem UL. Příd. jm. „porostlý olšemi“ je *ulwëa*, *uluswëa* [QL].
- oltář** *yangwa √DJAK [H. F.]
- omdlévat** *fanta-* √PHAN² [QL] } Též „usínat“.
- omezený**, ohraničený *lanwa* √LAN⁴ [VT42] } Hom. *lanwa* „tkalcovský stav“ √LAN².
- on**, **ona** *eryë, v příp. **-ryë*, *-s* √SE [LotR, VT49] } Nerozlišuje rod. Staré *-ro* [LR] jen „on“, možná tedy **-rë* „ona“; ale toto rozlišování Tolkien patrně opustil.
- onen** *yana* √JA² [Et] } Se vztahem k minulosti, k předěšlému.
- oni**, **ony** v příp. *-ltë* [VT49], *-ntë* [UT, VT49]; všeob. podmět, mn. *queni* √KWEN [W]]
- onyx** *nyelecca* √NJELEK [PE15]
- opakování**, neustálé *vorongandelë* √BOR+ŃGANAD [Et] } „Brnkání na jednu strunu“.

opakovat, zdvojit *tatya-* √TAT² [Et], říci znovu *enquet-* √EN¹+KWET [PE17]
opásat, obklíčit *quilta-* √KWILIT [QL]
opeření pilintelě √PIL¹ [QL]
opět *ata* √AT² [Et], předp. *at-*, *ata-* √AT² [Et], *en-* √EN¹ [RGEO, UT]
opilý *limpunqua √LIP+KWA¹ [H. F.]
oplatit zlé i dobré *accar-*, *ahtar-* √AT²+KAR [VT49], jen zlé *paitya-* √PAJ [QL]
oplývající úměa √UM² [PE17]
opora, podpěra *tulco* (*tulcu-*) √TULUK [Et]
opotřebovaný yerna √GJER [Et]
opotřebovat (se) *yerya-* √GJER [Et]
opovrženihodný faica √SPAJ [Et], *retima* √RET [QL]
opustit, odložit *hehta-* √3EK [WJ], zradit **avarta-* √WAR [L. F., B. S.]
opuštěný úna √GU [VT39, PE17], *erda* √ER [QL]
oranžový culuina √KUL [Et], *culurinda* [QL]
orat hyar-, min. *hyandě* √SJAD [Et, QL] } Snad. Základní a doložený význam je „roztínat“.
orel sorně √THORON [Et, QL], *soron* (*sorn-*) [Et], *sorno* [Let]
Orion, souhvězdí *Menelmacar* √MEN¹+EL+MAK, *Telumehtar* √TELU [LotR, Et, WJ] } *Telumehtar* je starší jméno.
orosný nítě √NEJ [Et]
ořech, oříšek *cotě* √KOT² [QL]
ořechový *cotsěa √KOT² [QL] } Pak ještě existuje příd. jm. *cotsivoitě* „plodící ořechy“ [QL].
osada opevněná zdi *opelě* √PEL², *pelér* √PELES [Et]
osamělý ernessěa √ER [Et, S, QL], *erinqa* [VT42] } *Tol Eressěa*, „Osamělý ostrov“.
osm toltó √TOLOT [Et, PE17], *toldo* √TOLOD [VT48]
osmina tolostá, tostá √TOLOD+SAT [VT48]
osmý toltěa √TOLOT, *tolděa* √TOLOD [VT42]
osoba quén (*quen-*), ve slož. *-quen* √KWEN [WJ] } Nevztahuje se k rase ani k pohlaví.
osobní, soukromý véra √WE² [PM]
ospalý lorda √LOS¹ [QL]
ostatní exa √EKES [VT47]
osten erca √EREK [Et], *ecco* √EK¹ [Et, VT45]
ostrážitý tirinwa √TIR [QL]
ostrov tol(l-) √TOL¹, TOL² [Et, PE16], *tollě* [VT47, PE16]; obtížně dosažitelný *lóně* √LON¹ [Et]
ostrovan tolloquen √TOL¹+KWEN [P. T.]
ostružina piucca [QL, PE16] } Nebo jiný podobný složený plod.
ostrý maica √MAK [S], *aica* √AJAK [Et], *laica* √LIK [QL, Et], *tereve* √TER [QL], *nexa* [PE17] } *Aica* může znamenat i „strašný“ √GAJ¹, *laica* též „bystrý“.
ostří, čepel *hyanda* √SJAD [QL], zejm. meče *maica* √MAK [VT39], meče, bás. *russě* √RUS² [Et], sekery *tálě* [PE13]
osud, úděl *maranwě* √MBARAT [Et], *marťo* √MBARAT [QL]; dobrý *manar*, *mandě* √MANAD [Et], zvl. zlý či těžký *ambar(t-)* √MBARAT [UT, PE17, QL], *umbar(t-)* [Et, LotR]
osvětlovat calya- √KAL [Et]
osvobodit etelehta- √ET+LEK [VT43]
ošklivý úvanima, úvaně, úvaněa √GU+BAN [VT39, PE17]
otáččet quer- √KWER [VT49], **otáččet se pel-** √PEL¹ [Et]; obojí *pir-*, rychle *pirpir-* √PIR [QL]

otálet lenda- √LEM [VT45] } Hom. *lenda* √LED „cesta, výprava“.
otázka *maquetta √MA¹+KWET [D. W.]
Otčenáš *Ātaremma, Ataremma* √AT¹+ME [VT43]
otec atar √AT¹ [Et, UT, PM] } Dále viz „táta“. Též *Atar* jako „Bůh Otec“ [VT44].
otevíráni latya √LAT¹ [VT39], *pantiě* √PAT¹ [QL]
otevřenost látiě √LAT¹ [VT39]
otevřený láta √LAT¹ [VT39, 41, PE17], *panta* √PAT¹ [Et, QL], doširoka *patsima* [QL]; o krajině *latin*, *lafina* √LAT¹ [Et]
otevřít latya- √LAT¹ [VT41, PE17], *panta-* √PAT¹ [Et, QL], doširoka *palya-*, *palu-* √PAL [Et] } Kromě *latya-* zřejmě všechny výrazy mohou znamenat i „otevřít se“.
otrávit hloita- √SLOJ [PE17]
otrok, nevolník *mól* √MO¹ [Et]
otvor assa √GAS [Et], hladce probodnutý n. vyvrtný *terra* √TER [VT46]
ovce máma √MBABA [WJ], *möa* √MAW [QL]
oves polě √POL² [QL]
ovesný polina √POL² [QL]
ovládat, vládnout *tur-* √TUR [Et, PE17]
Oxford Taruhtarna √TAR³+TAR² [QL] } Je to doslovný překlad, znamená „Volský brod“.
ozvěna nalláma, nallama √NDAN+LAM [Et]
oženit se, vdát se *vesta-* √BES [Et], *verya-* [VT49] } *Vesta* se pojí s akuzativem (tj. „vzít si za muže/zenu“), *verya-* s allativem. Hom. *verya-* √BER „odvázat se“.

p

pád lanta √DAT [Et, QL], *lantě* [S], zhroucení *atalantě* √TALAT [MC]
padat lanta- √DAT [Et, RGEO, MC]
pahorek obly *nóla* √NDOL¹ [Et], *coron* √KOR [S] } *Coron* může také znamenat „koule“ [Et].
pach (neutrální výraz) *nus(t-)* √NUS¹ [QL] } L. F. podle *nísima* upravuje na **nis(t-)*.
palác túrion(d-) √TUR [QL]
palec nápo √NAP [VT47, 48], *tiútě* √TIW [QL], na noze *tal-tol* √TAL+TOL² [VT47] } Existuje ještě duální tvar *nápat* „palec a ukazovák“ [VT48].
palma paltyalda √PALAT+GALAD [QL]
paměťina maina √MAJ² [PE17]
pán heru √KHER [Et, PE17, QL], *hér* [VT41, Let], ve slož. *-her* [LotR], *-tur* √TUR [S], *-tar* √TAR¹ [S]; *arato* √ARAT [PE17] } Též *Héru* ve významu „Bůh“ [VT43].
Pán sudby Turambar √TUR+MBARAT [PE17, S] } Jméno Túrina.
panák (sklenka) *lipil* √LIP [QL]
panenka na hraní *tolí, tolipincě* [QL]
panenství véně, venessě √WEN¹ [Et], *vendelě* [PE17, QL]
paní heri √KHER [Et, PE17, QL], *herúni* [PE17], *heruni* [QL]
panna vendě √WENED [PE17, Et, VT44]
panoš ohtar √OKOT [UT] } Tak v Númenorejském vojsku. Jinak může *ohtar* znamenat obecně „bojovník“.
pantofel patinca √PAT² [QL]

- papír** *hyalin* [PE16]
paprsek světla *alca* ✓AKAL [Et], slunečního *arma* ✓AS⁴ [PE17]
pás, opasek *quilta* ✓KWILIT [QL]
pasivita *cólě* ✓KOL [QL]
pasivní *cóleva* ✓KOL [QL]
past *neuma* ✓SNEW [Et], *remma* ✓REM [VT42]
pást *nes-* ✓NETH² [QL], **narasta-* ✓NAD [B. S.] } Výraz *nes-* lze použít i jako „pást se“.
pastvina *nesselě* ✓NETH² [QL], *narassě* ✓NAS [B. S.] } *Narassě* je podle *sind. nadhras*.
pastýř *lamandar* ✓LAMAM [QL], ovcí *mavar(d-)*, *mavardo* ✓MBABA, *mōar(d-)*, *mōardo* ✓MAW [QL, GL]
pátek *menelya* ✓MEN⁴+EL [LotR] } „Den nebes“.
pátý *lempěa* ✓LEPEM [VT42], zast. *lemenya* [VT42] } Ve vanyarské quenijské *lepenya*.
pavouk *liantě* ✓SLIG [Et]
pavučina *líně* ✓SLIG [Et], *ungwě* [LotR] } *Ungwě* může znamenat též „šero“ [Et].
paže *ranco (rancu-)* ✓RAK² [Et]
pec *urna* ✓US⁴ [QL]
péci *masta-* ✓MBAS [Et]
peckovice *pio* [QL] } Obecné označení pro plod s peckou (švestka, třešeň ad.)
pěna *winga* ✓WIG² [MC], *wingě* [Et, QL], *fallě* ✓PHAL⁴ [Et], mýdlová *poimině* ✓POJ [QL]
pěnit *falasta-* ✓PHALAS [MC]
perla *marilla* ✓MAR² [QL]
perlivý *mirmila* ✓MIR² [QL]
pero *ptačí quessě* ✓KWES [LotR, WJ, Et], *pilin(n-)* [QL]; na psaní *tecil* ✓TEK [Et, VT47]
peří, opeření *pilintelě* [QL]
pes *huo* ✓KHUG [Et], *rōa* ✓GRAW [VT47], *honicí ronyo* [RO]¹ [Et], velký, lovecký *huan (hún-)* ✓KHUG [Et], divoký *savar* ✓SAW [QL]
pěst *quárě* ✓KWAR [VT47, PE17, PM], *quár* [Et] } Označuje především sevřenou ruku držící nástroj, spíše než pěst připravenou k bití.
pestrý, zdobený *quilin* ✓KWIL [QL]
pět čís. *lempě* ✓LEPEM [VT47, PE17, Et], *lemen* [VT48]
pětice *maqua* ✓MA3+KWA⁴ [VT47] } „Celá ruka“ (se všemi pěti prsty). Duál *maquat* se používá pro skupinu 10 objektů.
pětina *lepesta*, *lepsat* ✓LEPEM+SAT [VT48]
pevnost (opevnění) *arta* ✓GARAT [Et], *carassě* ✓KAR [PE17], *osto* ✓OSOT [WJ] } *Osto* se asi častěji používá ve významu „město“. *Carassě*, „pevnost nebo sídlo obklopené valem či hradbou“.
pevný *tulca* ✓TULUK [Et], *tulunca* [QL]; *tanca* ✓TAK [Et]; *ronda* ✓RON²
píchat, bodat *nasta-* ✓NAS⁴ [Et], *erca-* ✓EREK [Et]
pijan *yulmendil ✓JUL²+NDIL [Q.], *yulmo [P. T.]
pila *sarma* ✓SAR³ [QL], velká *carcasarma* ✓KARAK [QL]
pilíř *tarma* ✓TAR⁴ [UT, S]
pilník n. škrabka *rasta* ✓RAD⁴ [QL] } Hom. „tucet“ ✓RASAT [Et].
písař *tecindo ✓TEK [M. B.]
písek *litsě* ✓LIT [Et], *tyussě* [PE16]
píseň *lírě (líri-)* ✓LIR [RGEO, PE17], *lirilla* [QL], **II.** *lindě* ✓LIN⁴ [Et, PE17, S] } První základ zdůrazňuje text písně, druhý spíše melodii.
pískání *simpisě* ✓SIP [QL]
pískat na píšťalu *sip-* ✓SIP [QL]
písmeno Fëanorovo n. ob. *tengwa* ✓TEŇ, TEK [LotR, WJ, Et], Rúmilovo *sarat* ✓SAR² [WJ], runa *certa* ✓KIR [LotR, WJ]
písmo *tencelě* ✓TEK [Et] } Též „pravopis“.
píštec *simpetar* ✓SIP [QL]
píštění, vysoký tón *quíně* ✓KWIN [QL]
píštět *quín-* ✓KWIN [QL]
píštěcí *quíněa* ✓KWIN [QL]
píšťala, flétna *simpa*, *simpina* ✓SIP [QL]
pít *suc-* ✓SUK⁴ [Et], *yul-* ✓JUL² [PE17]
pítka *yulmě* ✓JUL² [WJ] } Hom. *yulmě* ✓JUL⁴ *cosi* jako „rudý žár“.
pláč *nieniě* ✓NEJ [L. F., QL] } Upraveno z *nyenyě*.
plachta *veluntě* ✓WELU [QL]
plakat *niena-* ✓NEJ [L. F., QL] } Upraveno z *nyéna-*.
plamen *nár*, *nárě* ✓NAR⁴ [Et], *velca* [GL], rudý *rúnya* ✓RUN² [S], *runya* [PM] } Hom. *runya* ✓RUN⁴ „stopa“.
plandat, viset *linga-* ✓LIŇG [Et]
pláň *palumě*, *palantě*, též prostě rovina *palo (palu-)* ✓PAL [QL]
plášť *colla* ✓KOL [MR] } Ve jméně *Sindacollo* „šedoplášť“ je přípona muž. jména -o.
platan n. fíkovník *mapalin* ✓MA3+PAL [QL]
plavat, být nadnášen vodou *lutta-*, *lutu-* ✓LUT [QL]
pláž *falassě* ✓PHALAS [Et], *falas(s-)* [QL], *fára* ✓SPAR² [VT46]
pleso *ringě* ✓RIŇG [Et]
plést *quitya-* ✓KWIT [QL], síť n. krajku *rěa-*, *raita-* ✓RAJ [VT42] } *Raita-* může znamenat i „chytat do sítě“.
pleš *falcassě ✓PHAL²+KAS [Q.]
plešatý *falcassěa* ✓PHAL²+KAS [QL]
pletený, spletený *quitin* ✓KWIT [QL]
plivat *piuta-* ✓PIW [Et], *retya-* ✓RET [QL]
plnit *quat-* ✓KWAT [WJ, VT48], *quanta-* [PE17, RGEO]
plný *quanta* ✓KWAT [Et, PE17, QL], po okraj *penquanta* ✓PEŇ [VT39]; příp. *-inqua*, *-unqua* ✓KWA² } Varianta *-unqua* pro věci zlé, těžké či ošklivé.
plod *yávě* ✓JAB [Et, VT43, S], *yáva* [VT43]
plodit *yav-* ✓JAB [QL]
plocha, rovina *palo (palu-)* ✓PAL [QL]
plochý *lára* ✓LAD⁴ [Et], *palwa*, *paluva*, *palanca* ✓PAL [QL]
plošina *talan (talam-)* ✓TALAM [PE17]
plot *yonwa* ✓JOD [PE17]; živý *pelto* ✓PEL² [QL] } *Yonwa* může označovat i jinou hranici.
plout *cir-* ✓KIR [MC] } Pův. význam „řezat (vlny)“.
pluh *hyar(m-)* ✓SJAD [QL]
plynout *sir-* ✓SIR [Et], o čase *lúta-* ✓LU⁴ [QL]
po časově *epě* ✓EP [VT49], *apa*, *apo* ✓AP³, *pa*, *pá* ✓PA² [VT44], po nějakou dobu *ter* ✓TER [VT49] } Slova od koř. AP/PA se mohou plést s předl. „na, o“.
pobřeží *hresta* [MC], *falassě* ✓PHALAS [PE17, VT42, S]
pocit, cit *tendilě* ✓TEN [QL]
počátek *yesta* ✓JES² [PE17], *yessě [Et] } *Yessě upraveno z *essě*. Hom. *yesta-* „toužit“.
počítat *not-* ✓NOT [PE17, Et, LR]
pod *nu* ✓NU [RGEO, MC, S], nedotýkající se *ní* [PE17]
podezírat *nauta-* ✓NAW [L. F., QL]

- podezření** *naus(t-)* √NAW [QL] } Existuje příd. jm. *naus-tavitlě* „mimo podezření“.
- podlaha** *talan (talam-)* √TALAM [Et, PE17] } Těž „zem“ a „podlaž“ (obytná plošina na stromě).
- podlý**, opovrženihodný *faica* √SPAJ [Et]
- podnět** *hórě* √KHOR [Et] } Hom. *hórě* „borovice“ [QL].
- podobat se** *vealta-*, hodně *avealta-* √BE [QL]
- podobně** *véla* √BE [VT49]
- podobnost** *vícělě* [QL], *óvëassë √BE [B. S.] } *Vícělě* též „porovnání“.
- podobný** *víca*, hodně *avíca* [QL], jako příp. *-*vëa* √BE [MC]
- podpěra** *tulco (tulcu-)* √TULUK [Et]
- podpora**, blízkost *penasta* [QL]
- podporující** *penanwa* [QL]
- podstata**, skutečně bytí *nassë* √NA² [PE17]
- podzim** *lasse-lanta, lasselanta* √LAS¹+DAT [LotR, Et, QL], *narquelion* √NAR¹+KWEL; „čas plodů“ *yávië* √JAB, „čas uvádání“ *quellë* √KWEL [LotR]
- pohánění**, popohánění *hortalë* √KHOR [Et]
- pohánět** *horta-* √KHOR [Et]
- pohár** *súlo (súlu-)* √SUG [Et]
- pohasínat**, pomalu se vytrácet *fifir-* √PHIR [MC]
- pohladit**, přejet dlaní *palta-* √PALAT [VT47]
- pohnutý** (citově) *awalda* √WAL [PE17]
- pohodlí**, ulehčení *asië* √ATH [PE17]
- pohotový** *férima* √PHER² [PE17]
- pohrdat** *nattir-* √DAT+TIR [VT44]
- pochva** *vainë* √WAJ [QL] } Těž „lusk“.
- pojmenovat** *esta-* √ES [Et]
- poklad** *harma* √ZAR [Et], *mírě* √MIR¹ [Et, PE17], tajně hromaděný *föa* √PHOZ [QL] } *Mírě* též „klenot, cenná věc“.
- pokladnice** *harwë* √ZAR [Et]
- pokoj** **I.** *sambë* √STAB [Et] **II.** v. klid, mír
- pokřik** bojový *siulë* √SIW [Et], vítězný *yello* √GJEL [Et]
- pokušení** *úsahtië* √GU+THAG, *insangarë* √INID+THAG [VT43]
- pole** zaseté *resta* √RED [VT46] } Hom. *resta-* „pomocí“.
- polekat**, překvapit *capta-* √KAP [QL]
- poletující**, třepotající se *wilwa* √WIL [MC]
- polévka** *sulpa* √SULUP [QL]
- polibek** *miquë* [QL], něžný *miquelis(s-)* √LIS [PE16], lehký *miquilitsë* √MIRW [QL]
- poloviční**, rozpůlený *perina* √PER [Et]
- polovina** *perta, peresta* √PER+SAT [VT48]
- polštář** *quesset* (**quessec-*) √KWESEK [Et], *nirwa* √NID [Et]
- polykat** **lac-* √LAK² [Q.], **hluc-* √SLUK [H. F.]
- pomalý** *lenca* [QL]
- pomeranč** *culma* √KUL [Et], *culmarin(d-)* √KUL+MAR¹ [QL]
- pominulý**, ztracený *vanwa* √AW¹, WAN² [W], Et, QL]
- pomník** kamenný *ondolë* √GONOD [QL]
- pomocí** *resta-* √RES [QL], *asya-* √ATH [PE17]
- pomocník** *restar √RES [H. F.]
- pomsta** *paimë* √PAJ [QL] } Těž „trest“.
- pomstychtivost** *paimenë* √PAJ [QL]
- ponižený** *nucumna* √NU [SD]
- ponižovat** *naitya-* √NAJAK [QL]
- ponurý**, pochmurný *morna* √MOR [Et] } Zákl. význam je „černý“.
- popisovat** *ostec-* √OS+TEK [VT26]
- popřít**, odepřít *lala-* √LA [Et] } Hom. *lala-* √LAD² „smát se“.
- poranit** *harna-* √SKAR [Et]
- porovnávat** *vícana-* [QL]
- posílit**, zesílit **antorya-* [VT39]
- poskvrna** *vaxë* √WAZ, *mordo* √MOR [Et] } *Mordo* též „stín“.
- poskvrnit** *vahta-* √WAZ [Et]
- poslat** *menta-* √MEN² [VT41, PE17], *lelta-* √DEL [VT47]
- poslední** *métima* √MET [MC], závěrečný *telda* √TEL² [WJ], *tyelima* √KJEL [Et], nejvíc vzadu *tella* √TELES [Et]
- poslouchat** *lasta-* √LAS² [PE17, Et]
- postel** *caima* √KAJ [Et]
- postrádat** *pen-* √PEN [PE17], **oita-* √OJ² [QL] } *Pen-* používáno jako zápor slovesa „mít“. *Oita-* upr. z *oito*.
- posunková řeč** *hwermě* [WJ]
- posvátnost** *airë* √AJ¹, GAJAS¹ [VT43, PE17, PM] } Hom. *airë* „svatý“.
- posvátný**, svatý o osobách, bytostech *airëa* [VT43, PE17], *airë* (*airi-*) √GAJAS¹ [PE17, VT43], *aira* [PM, PE17]; zast. *aina* √AJAN [Et, PE17, WJ]; o věcech *ainima* [PE17] } Hom. *aira* „ruměný“, *airë* „posvátnost“.
- posvětit** *airita-*, min. *airitánë* √GAJAS¹ [VT32], *aista-* [VT43] } Hom. *aista-* √GAJAS² „děsit se“.
- potok** *nellë* √NEN [Et]
- potom** *epeta, epta* √EP+TA¹ [VT49]
- potopit se** *tum-* √TUB [PE16]
- potrava** *matil* √MAT [QL], *matso* [PE16]; krmivo *nes(t-)* √NES [QL]
- potřeba** podst. *maurë* √MBAW [Et]
- poutat** *nut-* √NUT [Et]
- pouto** *nútë* √NUT [Et]
- poutník** *ranyar √RAN [D. S.], ve slož. *-ran* [UT], jméno Měsíce *Rána* [VT47, S] } *Palarran*, „Daleký poutník“, jméno Aldarionovy lodi.
- použít** **yuhta-* √JUK [H. F.] } Podle sind.
- považovat** *nam-* √NAM [VT41], *nav-* [VT42] } Př.: *Namin sa alasaila*. „Považuji to za nemoudré.“ Těž „soudit“.
- pověst**, sága *nyárë, nyarna* √NJAR [Et]
- povinen** *nauta* √NUT [Et]
- povolat**, svolat *tulta-* √TUL [Et], *yal-* √JAL [UT]
- povolení**, svolení *lávë √DAB [P. T.] } Podle sind. *dáf*.
- povolit** *lav-* √DAB [Et] } V obou významech, tj. „dovolit“ i „ustoupit“. Hom. *lav-* √LAB „líznout“.
- povrch** *palmë*, zemský *palúřë* √PAL+UR² [Et]
- povzbuzení** *siulë* √SIW [Et]
- povzbuzovat** **siuta-* √SIW [Q.]
- pozorovat** *cenda-* √KEN [VT41] } Často používáno ve významu „číst“.
- požár** *ruivë, aparuivë* √RUJ [PE17]
- požehnaní** *almië, almarë* √GAL¹ [Et]; *almë* √AL¹ [PE17], *mána* √MAN [VT49, PE17] } *Mána*, „dobrá n. šťastná věc, dobrodíní, milost, zvl. věc, osoba či událost ulehčující od zla či nesnáze“.
- požehnaný** *manna* √MAN [VT43, 49], *mána* [LR], *mana-quentá* √KWET [VT44], *manaitë* [VT49]; zdárný, bohatý *alya, almárëa* √GAL¹ [Et]; prostý zla *aman* √AMAN [WJ], *amanya* [VT49]

požehnat **manta-*, přít. *mánata-* √MAN [VT49], *manya-* [VT49, PE17], *alya-* √AL¹ [PE17] } *Manya-* „poskytnout milost či pomoc nebo přát to“; hom. „máslo“.

pracovat *móta-* √MO¹ [Et] } Zřejmě s velkou námahou či v otroctví.

práh *fenda* √PHEN [Et]

prach *asto* √ASAT¹ [Et]

pramen **I.** vody *ehtelē* √ET+KEL [Et, S], *celussē* √KEL [UT, VT49]; **II.** vlasů *findē* √SPIN [PE17, Et], *silquē* [QL] } *Celussē*, „voda prýščí ze skalního pramene“.

prapor *tulwē* [QL] } Zákl. význam „tyč, stožár“.

prase *polca* √POL¹, divoké *carcapolca* √KARAK [QL]

prastarý *enwina* [MC]

prášek *mul(d-)* √MUL [QL]

práškový *mulda, mulina* √MUL [QL]

pravdivý, **pravý** *naitē* √NA² [VT49], *anwa* √AN² [Et]

pravice *forma* √PHOR+MA3 [VT47]

pravidelný, normální *sanya* √STAN [Et]

pravidlo *sanyē* √STAN [Et]

pravít } Mírně archaický výraz *equē* „pravil, praví“ stojí před podst. jm. nebo zájmenem a uvozuje přímou n. nepřímou řeč. Může přibírat zájmené koncovky.

pravopis n. systém písma *tencelē* √TEK [Et]

pravoruký *formaitē* √PHOR+MA3 [Et, VT49]

pravý **I.** *fora* √PHOR [Et]; **II.** v. „pravdivý“

prázdnota *cúma* √KUM¹ [Et] } *Avacúma* √AW¹, Vnější prázdnota za zdmi světa.

prázdný *cumna* √KUM¹ [Et], *lusta* √LUS [Et]

princ *haryon* √3AR+JON [Et], *turillo* √TUR [QL]

princezna *aranel* √ARAN [UT]

prkenný *saratwa* √SAR³ [QL]

prkno, fošna *sarat (saraht-)* √SAR³ [QL], *pano* √PAN [Et] } *Pano* definováno obecněji jako „kus opracovaného dřeva“.

problém, nesnáž **taryassē* √TARAG [Q.] } Dle sind. *tarias*.

probouzející (se) *cuivēa* √KUJ [Et]

probudit **eccuítā-* √ET+KUJ [VT27] } Upraveno z *eccuítā-*.

probuzení *cuiviē, cuivē* √KUJ [Et, S]

proč **manan* √MA¹+AN¹ [H.F.]

prodloužení *tailē* √TAJ [Et]

prodloužený *taina* √TAJ [Et, VT39]

prodloužit *taitā-* √TAJ [Et]

prohledávat *ces-*, min. *censē* √KETH [PE17] } *cesin al hwandin* = *cestan hwandī aldessē* „hledám houby v lese“.

prohlížet, zkoumat pohledem *henta-* √KHEN [PE17] } Těž ve významu „číst“.

procházka *vanta* √BAT [Et]

prokletý *húna* √KHU, SKU [PE17]

proklít *húta-*, min. *huntē, huntanē* √KHU, SKU [PE17]

prolhaný **fúrīma* √PHUR [C.]

pronásledovat, honit *roita-* √ROJ¹ [Et]

pronikavý *tereva* √TER [Et, QL], *laica* √LIK [Et, VT45]

propast *undumē* √UN [MC]

propuknout, náhle začít **horya-* √KHOR [Et]

prorocký *apacenyā* √AP³+KEN [MR]

prosátý *siltina* √SILIT [QL]

prosbā, žádost *iquista* √IKWIS [QL], naléhavá, např. k Bohu *arcandē* [VT44]

prosinec *ringarē* √RIŃG, RE [LotR, S] } „Chladný“.

prosít *iquista-* √IKWIS [QL] V 1. os. „prosím“ lze použít samotné *iquista* bez koncovky nebo krátké *iquin*.

prosívat, přebírat *silta-* √SILIT [QL]

prostřední *enya* √ENED [Et], *endēa* [LotR]

prostředník prst *lepenel* √LEP+ENEL, *lependē* √LEP+ENED [VT47, 48]

proto *etta* √ET+TA¹, *potai* [VT49]

proud *celumē* √KEL [Et, MC, QL]

proudící *úlēa* √UL [Et]

prst na ruce *leper* √LEPER [VT44, 47], *lepsē* √LEP [Et], na noze *taltil(-)* √TAL+TIL¹ } Ve slož. „prstý“ -*lepta* [SD]

prsten *corma* √KOR [LotR] } Ten, kdo nese prsten: *Cor-macolindo* √KOR+KOL [PE17].

prsteník *lepecan* √LEP+KANAT, *lepentē* √LEP+ENET [VT47, 48]

pruh *rimpē* √RIP² [QL]

pruhovaný *rimpina, rimpa* √RIP² [QL]

průhlednost, průzračnost *liquis(t-)* √LIKW [QL]

průhledný *liquistēa* √LIKW [QL]

průsmyk *cilya* √KIL [Et, MR], *falqua* √PHALAK [QL] } *Calacilya*, „Světelný průsmyk“, někde též *Calaciryā*, ale *ciryā* = „lod“.

průsvitný *liquilta* √LIKW [QL]

první *minya* √MIN [Et, W], [UT], **yesta* √JESET [Et], přední *inga* √IŃG [Et] } **Yesta* upr. z *esta*. Hom. *inga* „vrchol“.

Prvorození *Minnónar* √MIN+NO¹ [WJ] } Tj. elfové.

pryč lok. *au* √AW¹, all. *öar* √AW¹+DA, obojí *öa* [W], [PE17]; předp. *au-* [PE17] } Příklad: *Atar ná au/öa*. „Otec je pryč.“ *Lendes öar/öa*. „Šel pryč.“

pryskyřice *suhtē (suxi-)* √SUK² [QL]

pryskyřičný, smolný *suxina* √SUK² [QL]

přadeno *carpan* √KARAP [QL]

přát (si) *mer-* √MER [Et]

přátelský *nilda* √NIL [Et]

přátelství *nilmē* √NIL [Et]

před časově *nó* √NO² [VT49], prostorově *epē* √EP [VT42, 49, PE17], *po, pó* [VT49]

předčítat, číst nahlas *et-henta-* √ET+KHEN [PE17]

předešlý *nöa* √NO² [VT49] } Znamená též „včera“, jakožto zkrác. z *nöa ré* „předešlý den“.

předjitří *tindómē* √TIN+DOM [LotR, Et] } Ranní šero, kdy jsou ještě vidět hvězdy.

předpokládat *intya-* √INIK [Et, VT49]

představa, představivost *nausē* √NOW [Et], *intyalē* √INIK [Et, VT49], *síma* [VT49]

předurčit jako osud *martya-* √MBARAT [Et], *marta-* [PE17]

přehnaný *maira* √MAJ [QL]

překonat *ráta-* √RAT¹, *lahta-* √LA3 [PE17]

překročit, přejít *langa-* √LAŃ [PE17], *tara-* √TAR² [QL]

přes, napříč *arta* √TAR² [LT2]

přestat *hautā-* √KHAW, *pusta-* √PUS¹ [Et], *tyel-* √KJEL [Et] } *Pusta-* může znamenat i tr. „zastavit“.

přesto, přece *ananta* √NDAN [Et, LR]

převrácený *nuquerna* √NU+KWER [LotR]

přezka, petlice ap. *tangwa* √TAK [Et]

přežykovat *tyustyuhta-* √TJUK [QL] } V přeneseném významu „přemýšlet, uvažovat (o něčem)“.

při- slovesná předpona *na-* √NA¹ [PE17] } Viz „přidat“.

příběh, vyprávění *quenta, quentalē* √KWET [Et], rozsáhlejší *nyárē, nyarna* √NJAR [Et]

příboj *solor* √SOL [Et, QL], *solossë* [QL]
příbuzenství *rendolë* √RES [QL]
příbuzenstvo, širší rodina *resta* √RES [QL]
příbuzná jako podst. *ressë* √RES [QL]
příbuzný jako podst. *réro*, *rendo* √RES [QL]
příd lodi *lango* √LAG [Et] } Též „široký meč“.
přidat *napan-* √NA¹+PAN [PE17], *yantya-* [PE15]
příchod *tulesë √TUL [R. D.]
přijít *tul-* √TUL [LotR, Et, VT49]
přijmout *cam-* √KAM³ [VT47]
příkrývka vlněná *töallë √TOW [L. F.] } Upraveno z *öallë* [QL].
přilba *cassa* √KAS [Et], *carma* [PM], *harpa* √KHARAP [VT45], *castol* √KAS+STOL [PE17]
příliš *acca* [PE13], *límë* √LI¹ [VT26], *mai* √MAJ [QL] } Hom. *mai* √MAG¹ „dobře“.
přiliv *luimë* √DUJ [VT48]; a odliv *sóla* √SOL [QL] } *Luimë* též „záplava“.
přímý *téra* √TEÑ² [Et]
přípevnit, přidělat *tac-*, min. *tancë* √TAK [Et]
připravený *ferina* √PHER² [PE17]
připravít, přichystat *ferya-* √PHER² [PE17]
přísaha *vanda* [UT], *vérë* √WED [Et] } *Vérë* též „smlouva; pouto“.
příst *canga-* [QL]
přístav *londë* √LON², LOD [VT42, Et, UT], *londië* [PE17]; *hópa*, *hopassë* √KHOP [Et] } *Hopassë* též přen. „útulek, přístřeší“. Et překládají *londë* jako „vjezd do přístavu“.
přístřeší, kryt *cöa* √KAW¹ [PE17] } V Amanu se vyvinul význam „dům“.
příšera *ulundo* √ULUG [Et], *rauco*, *arauco* √RUK [WJ], *úvanimo* √GU+BAN [Et]
přít se *costa-* √KOTH [Et, QL]
přitahovat *teta-* [QL]
přítel *nildo*, *nilmo* √NDIL [Et], *meldo* √MEL [VT49, WJ], *málo* √MEL [Et, PE18]; ve slož. *-ndil* [S, WJ, Et] } Zakončení *-ndil* vyjadřuje „vztah k osobě, věci, cestě n. činnosti, již se věnuje pro ni samou“ [Let]. –Zpodstatnělé příd. jm. *nilda může zahrnovat mužský i ženský rod.
Přítel elfů *Elendil* √ELEN+NDIL [WJ, PE17, Et] } Tak to používali Edain, ale správnější by bylo *Eldandil*, *Quen(den)dil* [WJ].
přítelkyně *nildë* √NDIL [Et], *meldë* √MEL [VT49]
přízrak *ausa* √WATH [VT42], *fairë* √PHAJ¹ [MC] } Viz též „duch“.
přízvisko *epossë* √EP+ES [UT, PM] } Jméno dané později, zejm. jako výraz úcty, obdivu.
psanec, vyhnanec *hecil* √ZEK [WJ] } Lze též rozlišit rod jako m. *hecilo*, ž. *hecilë*.
psaní *sarmë* √SAR² [WJ] } V sousloví *quanta sarmë* „plné psaní“, zapisování samohlásek samostatnými tengwami.
psát *tec-* √TEK [Et, QL]
pst! *tá!* [PE13]
pták *wilin(n-)* √WIL [QL], menší *aiwë* [Et, UT], *flit* (*filic-*) √PHILIK [Et]
půda, hlína *cemen* √KEMEN [QL], *cén* (*cem-*) [Et]
puchýř *pumpo* √PUP [QL] } Též „bublina, měchýř“.
puklina *sanca* √STAK [Et], *hyatsë* √SJAD [Et], *ciris(t-)* √KIRIS [QL]
puklý *rúvina* √RUW [QL]

puknout **ruv-* √RUW [L. F.]
půlelf *perelda* √PER+ELEN [Et, PM]
půlit *perya-* √PER [Et]
pupen *tuima* √TUIJ [Et] } Též „výhonek“.
pustit, uvolnit *lerya-* √LER [VT41], *lehta-* √LEK [Et]
putování, toulání *ránë* √RAN [Et]
putovat *lelya-*, min. *lendë* √LED [WJ], *ranya-* √RAN [Et] } *Lelya-* je určitým směrem, *ranya-* spíše bloudivě.
pyl *malo* (*malu-*) √SMAL [Et]
pytel, taška *poco* [QL]

q

quenijština *quenya* √KWEN [WJ]; *tarquesta* √TAR¹+KWET, *parmalambë* √PAR+LAB [LR, Et] } Znamená po řadě „elfština, jazyk“, „vznešená řeč“, „knížní jazyk“.

r

racek *maiwë* √MIW [MC, Et]
Radagast *Aiwendil* √NDIL [UT] } Jeho maiarské jméno. Znamená „přítel ptáků“.
radlice pluhu *hyanda* √SJAD [QL]
radost *alassë* √GALAS [Et]
radovat se **alasta-* √GALAS [H. F.]
rákos *fen(g-)* [QL] -*í liscë* [QL]
ramena *aldamo* (j. č.) [QL] } Přeloženo „šíře zad od ramene k rameni, záda, ramena“.
rampouch *liquitil* √LIKW [QL]
rána I. úder *taran* (*taramb-*), *tarambo* √TARAM [QL]
II. zranění *harwë* √SKAR [Et], sečně *cirissë* √KIRIS [Et]
ranní *arinya* √AR² [Et]
ráno *arin* √AR² [Et], *aurë* [MC] } *Aurë* se obvykle používá ve významu „den“.
rašit, klíčit *tuia-* √TUIJ [Et]
rčení *eques(s-)* √KWE [WJ] } Pův. „(někdo) řekl“; „výrok, citát, citace z vyřčených slov“, odtud „rčení, přísloví“.
ret pé, du. *peu* √PEÑ [VT39, 47], *pempë* [PE17] } Dle PE17 *pé* znamená „zavřená ústa“.
réva *liantassë* √LI² [QL]
rod, širší rodina *nossë* √NO¹ [Et]
rodič *ontaro* √ON [Et], *nostar* √NO¹ [Let, PE17] -*e* du. *ontaru* [Et, VT46]
rodička *ontarë* √ON [Et], *ontaril* [VT42]
rodit, porodit *nosta-* √NO¹ [QL]
roh *tildë* √TIL¹ [Et, VT46], *rassë* √RAS [Et, PE17], jen zvířecí *tarca* √TARAK¹; na trubení *romba* √ROM [Et], *róma* [WJ]; hrana *neltë* [QL]
rohatý *tarucca* √TAR³ [QL]
rok sluneční *coranar* √KOR+ANAR, *löa* [LAW¹] [LotR], dlouhý elfí *yén* √JEN¹ [LotR, PE17, Et] } *Coranar* znamená „slunokruh“, *löa* „růst“. *Yén* má 144 slun. let.
rokle *yáwë* √JAG [Et], *falqua* √PHALAK [QL]

role, klubko *tolupë* [QL]
rosa rossě √ROS [Et], *rin(g-)* √RIŇG [QL] } Rossě = též „mrhnutí“.
rostlina olva [S], *laima* √LAJ [PE17], zejm. zelenina *lautë* √LAW¹ [QL], plazivá, roztáhlá *uilë* √UJ [Et]
rouhat se, klít *naiquet-* √NDAJ+KWET [PE17]
roucho vaima √WAJ [QL]
rovný v. „přímý“ a „plochý“
rozbít *rac-* √RAK¹ [MC]
rozbitý *rácina* √RAK¹ [MC]
rozbředlý o sněhu *tiquilindëa* √TIKW [QL]
rozbřesk, časné ráno *artuilë* √AR²+TUJ [Et], bás. *amaurëa* √AM²+AR² [MC]
rozdělit na stejné díly *etsat-*, *estat-* √ET+SAT [VT48]
rozhodnutí námiě √NAM [VT41], soudní *namna* [MR]
rozkaz canwa √KAN¹ [PM] } Též „hlášení, oznámení“.
rozkázat **can-* √KAN¹ [H. F.]
rozkvět i přen. *lotórë* √LOT [QL]
rozjiskřit, roznitit *tinta-* √TIN [PE17, Et, S]
rozléhající se o zvuku *lámína* √LAM [Et]
rozlehlý palla √PAL [Et]
rozlomit (se) *ascat-* √SKAT [SD], *hat-*, *terhat-* √SKAT [Et, LR] } Hom. *hat-* √KHAT „hodit, vrhnout“.
rozprášený ve vzduchu *timpina* √TIP [QL]
rozprostřít, rozvinout *panta-* √PAT¹, *palya-*, *palu-* √PAL [Et]
rozptýlený, všudypřítomný *rísima* [QL]
rozsudek namna √NAM [MR], u Valar *anan (*anam-*), *anama √ANAM [H. F.] } *Anan podle jména *Risil-Anamo* „Soudný kruh“.
Rozsvětitelka (Varda) *Tintallë* √TIN [PE17, Et, RGEO], *Tintánië* √TIN+TAN [Et]
rozumět hanya- √KHAN¹ [Et]
rozumný, moudrý *saila* √SAJ¹ [VT41]
roztínat hyar- √SJAD [Et]
ručně mainen √MA3 [PE17] } VI. instr. od *má* „ruka“.
ruka I. má (du. *mát*, pl. jen *máli*) √MA3 [VT47, PE17, QL], *maqua* √MA3+KWA¹ [VT47], *quár* (*quar-*), *quárë* √KWAR [VT47, Et, S] II. paže *ranco* (*rancu-*) √RAK² [Et] } Zákl. významem *quár*(ë) je „pěst“. Ve slož. „ruký, s rukama“ je adjektivní prvek *-maitë* [PE17, PM, UT].
rukavice mantil, dlouhá n. ke zbroji *mantelë* √MA3 [QL]
runa certa √KIR [LotR] } Písmeno uzpůsobené pův. k tesání, vyřezávání.
růst¹ sl. *tuita-* √TUJ [QL], **lauya-* √LAW¹ [D. S.]
růst² podst. *lōa* √LAW¹ [LotR] } Používáno zejm. ve významu „rok“ (jakožto „vegetační cyklus“).
růže losillë √LOTH, šípková *campilossë* √KAM¹+LOTH [QL]
rvát, trhat *narca-* √NARAK [Et, VT45]
ryba lingwë √LIW, menší *hala* [KHAL²] [Et], zlatá *culu-in(d-)* √KUL [QL], stříbrná *telpingwë* √KJELEP [QL]
rýč sampa √SAP [QL, PE16]
rychle lintië, lintiënen [PE17] } Znamená vlastně „s rychlostí“.
rychlost lintië [PE17]
rychlý linta [RGEO, PE17], *larca*, *alarca* √LAK¹ [Et], *limbë* [PE17], hbitý *tyelca* √KJELEK [Et], v běhu *nórima* √NOR [PE17]
rýma } Sloveso *nanga-* [QL] „mít rýmu, být nachlazen“.

rytíř arquen √AR¹+KWEN [PE17], jezdec *roquen* √ROK [W], UT } *Arquen* je jinde přesněji přeloženo jako „šlechtic“.

Ř

řád heren [UT] } Podle *Heren Istarion*, „Řád čarodějí“.
řada téma √TEŇ³ [Et, PE17], posloupnost *hilyalë √KHIL [P. T.]
řasa I. mořská *uilë*, *ëaruilë* √AJAR+UJ [Et] II. oční *tillë* √TIL² [QL]
řeka sírë √SIR [Et], *sirya* [VT47], *sír*, *sirë* [PE17]
řemeslník tano √TAN [Et], *tamo* √TAM² [PE17] } Zejm. kovář.
řetěz limil √LIM [QL], *angwenda √AŇG+WED [P. T.] } *Angwenda* „železné pouto“ podle sind.
řev rávë [MC], *rambë* √RAM² [QL]
řez rista √RIS [Et]
řezat rista- √RIS [Et], pilou *sar-* √SAR³ [QL]; na pruhy *ripta-* √RIP² [QL]
řezbář či tesař *tautamo* √TAW+TAM² [PE17]
řež, krvavá bitka *macca* √MAK [QL]
říčka siril √SIR [Et]
říkat v. „mluvit“, „vyprávět“
říjen narquelië √NAR¹, KWEL [LotR] } „Slábnutí ohně/slunce“.
říše arda √GAR [Et], *turmen* √TUR+MEN¹ [PE17] } *Arda* „Země, svět“ jakožto Manwëho říše.
řvát, troubit *ram-* √RAM² [QL]

S

s sp. *as* √AS² [VT43, 47], *lé* [PE17], *o-*, *ó-* √WO [VT43], mající *arwa* √3AR [Et] } *As* lze spojit s důrazným os. zájmenem, *o-/ó-* se používá jen s prostým os. zájmenem n. v jiné složenině. *Arwa* se pojí s genitivem.
safír lülë [QL]
safírový lülëa [QL]
sáh rangwë √RAK² [Et]
sahat, natahovat se *rahta-* √RAK² [QL]
sám er √ER [Et] } Též „jeden, jediný“.
samec, muž *hanu* √3AN [Et]
samohláska ómëa, ómatengwë √OM+TEŇ¹ [VT39], *óma* [PE18], *óman* (*omand-*) [Et], *penna* √PEN² [VT39]; kořenová *sundóma* √STUD [VT39, 47, PE17]
samota *eressë* √ER [Et]
Saruman Curunír √KUR [S], *Curumo* [UT] } *Curumo* je valinorské jméno.
sázet rostlinu *empanya-* √PAN [VT27]
sbohem márienna √MAG¹+NA² [PE17], *namárië* √NA¹+MAG¹, MAN¹ [PE17, RGEO]; *alámenë* √AL¹+MEN² [PE17] } Znamená vl. „měj se dobře, ať se ti daří“. *Alámenë* „Jdi s požehnáním, s dobrým znamením“.
shromáždit hosta- √KHOTH [Et], *comya-* [PE17]

- se, sebe** živ. *immo* √MO², neživ. *imma* √MA² [VT47, 49] { Kromě toho existují samostatné tvary pro jednotlivé osoby.
- sebrat** prsty *lepta-* √LEP [VT47]
- sečíst**, spočítat *onot-* √WO+NOT [Et]
- sedět** *ham-* √KHAM [Et], *har-* √KHAD [UT], na bobku *hac-* [GL] { *Har-* může též znamenat „zůstávat“ [PE17, QL].
- sedm** *otso* √OTOS [VT48, Et, QL], *otos* [PE17]
- sedmina** *otosta, osta* √OTOS+SAT [VT48]
- sedmnáct** *otoquē* √OTOS [VT48]
- sedmý** *otsēa* √OTOS [VT42]
- sehnutý** *cúna* √KU3 [MC], *cauca* √KAW² [QL]
- sek**, seknutí *rista* √RIS, *cirissē* √KIRIS [Et]
- sekáč** *lenquelénu* √LEKW [QL]
- sekat** *hyar-* √SJAD, *rista-* √RIS [Et], mečem *mac-* √MAK [VT39], sekerou *pelehtha-* [QL], kosou **salahta-* √SALAK [Q.]
- sekera** *pelecco*, válečná *tuacca* [QL]
- sem** *sir, sira, símen* √SI+MEN¹ [VT49] { Doloženo též *símen* ve významu „zde“ [LR].
- semeno** *milē* [QL], *erdē* √ERED [Et] { Hom. *erdē* √ER „jednota [ducha a těla], osoba jako celek“.
- sen** *olos (olor-)* √OLOS [UT], *olor* [Et, QL], *olórē* [QL], *lórē* [PE17]; *fanwē* √PHAN² [QL] { *Olos*, „sen, jasné a krásné vidění, představa věcí fyzicky nepřítomných, ale zhmotnitelných uměním; nikoli však noční sen“. Ostatní slova ale bez upřesnění.
- senoseč** **salcessē* √SALAK [QL] { Upr. z *silkesse*.
- sesouvat** **se**, hroutit *se talta-*, min. *talantē* √TALAT [MC, Et, PE18]
- sestra** *seler (sell-)* √THELES, *onórē* √WO+NO¹ [Et], *nésa, nettē (netti-)* √NETH [VT47, 48]; přísahou *osellē* √WO+THEL [Et]
- sestřenice** *ettaressē* √RES [QL]
- setkání** dvou *omentīē* √WO+MEN² [LotR, WJ], tři a více *yomenīē* √JO [WJ] { Jedno z etym. vysvětlení spatřuje v *omentīē* slovo *tīē*, tedy vl. „setkání cest“ [PE17].
- sever** *formen* √PHOR+MEN¹ [LotR, PE17, Et]
- severní** *formenya* √PHOR+MEN¹ [Et], *forna* [PE17]
- sežehnout**, spálit *sis-* √SITH [QL]
- sežehnutý** *sisin* √SITH [QL]
- shnilý** *quelexima* √KWELEK [QL]
- shoda** *inquilē* √IM² [QL]
- shodný**, stejný *inqua, totožný iminqua* √IM² [QL]
- shrbený** *numba* √NDUB [PE17]
- shromáždění**, sbírka *combē, ocombē* √KOM [PE17]
- shromažďovat** *comya-*, **se** *ócom-* [PE17], obojí *hosta-* √KHOTH [Et, PE17, MC]
- shrnout**, zakončit *telya-* √TEL² [WJ]
- schod** *tyellē* [PE17] { Též obecně „stupeň“.
- síla** tělesná *tuo* √TUG [Et], *poldorē* √POLOD [QL], mužná *viē, vēassē* √WEG [Et]
- Silmaril** *Silmaril(l-)* √SIL+MAR²+RIL [S] { Hmota, z níž byly Silmarily vyrobeny, se nazývala *silima* [PE17].
- silnice** *mallē* √MBAL [LR, SD], *tēa* √TEŇ⁵ [Et]
- silný** *polda* √POLOD [Et], *turca* √TUR [PM], *tulca* √TULUK [Et], tlustý *tíuca* √TIW [Et] { *Tíuca* též „hustý, plný“ [QL].
- Silvestr** (poslední den roku) *quantariē* √KWAT+RE [PM] { „Den dokončení“.
- síň** *mardē* √MBAR [RGEO], dřevěná *ampano* √AM²+PAN [Et], klenutá, zejm. jeskynní *rondo* √RON [VT39, WJ], vysoká *oromar(d-)* √OR+MBAR [PE17]
- Sirius** *Helluin* [S], *Niellúnē, Nierninwa* √NE3+LUG², NIN² [QL] { Výrazy z QL znamenají „modrá včela“.
- sít** *rer-*, min. *rendē* √RED [Et]
- síto** *silta* √SILIT [QL]
- síť** *natsē* √NAT [Et], *raima* √RAJ, na lovení *rembē* √REB [VT42]
- sítka** na vlasy *carrēa* √KAS+RAJ [VT42]
- sjednotit** **erta-* √ER [D. S.]
- skákat** *halta-* √KHAL³ [QL], *cap-* √KAP [QL, PE16], hopsat **lap-* [B. S.]
- skála** *ondo* √GONOD [MC, PE17], ostrá *carca* √KARAK [MC] { Zákl. významem *carca* je „zub, tesák“.
- skalnatý** o pobřeží *aicuvoitē* √AJAK [QL]
- skladatel**, hudebník *lindimaitar* √LIN¹ [PE17]
- sklenice** *hyelma* √KHJEL [VT45], *cilinyul* √JUL² [PE17], malá (panák) *lipil* √LIP [QL]
- sklízet** **cirihta-* √KIRIK [H. F.]
- sklizeň** *yávan* √JAB [QL]
- sklo** *hyellē* √KHJELES [Et], *cilin* [PE17] { *Cilin* se používalo i = věc vyrobená ze skla.
- skok** *capanda* √KAP [QL]
- skrytý** *halda* √SKAL¹ [Et], tajný *muina* √MUJ [Et], *foina* √PHO3 [QL]
- skrývat** *halya-* √SKAL¹ [Et], *nurta-* [S]; *lom-* [QL] { *Lom-* též intr. „skrývat se, krást se“.
- skrz** *ter, terē* √TER [Et, VT49]
- skřet** *orco (orcu-)* √RUK [W], PE17, Et], *urco (urcu-)* √RUK [WJ] { *Orco* převzato ze sind. *Urco* označuje obecněji temné tvory.
- skřivan** *lirulin* √LIN¹ [MR]
- skutečný** *anwa* √AN² [Et], *nanwa* √NA² [VT49]
- skvrna** *motto* √MBOH [Et]
- slábnout**, vytrácet *se pic-* √PIK [MC], *sinta-* √THIN [Et]
- slabý** *limpa* √DIP [PE17] { (Neudrží se ve vzpřímené či napjaté poloze.)
- sladký** *lissē* √LIS [RGEO, PE17]
- slaný** *singwa* √SIŇG [QL]
- sláva**, nádhera *alcar, alcarē* √AKALAR [Et, PE17, VT43]
- slavík** *lómelindē* √DO3+LIN¹, *morilindē* √MOR [Et], bás. *tindómerel* √TIN+DOM+SELED [Et, S] { První dva výrazy znamenají „noční zpěvák“, třetí „dcera soumraku“.
- slavnost** *meren(d-), merendē* √MBER [Et]
- slavnostní** *merya* √MBER [Et]
- sledovat**, střežit *tir-* √TIR [Et, PE17, QL]
- slepice** *porocē* √POROK [QL] { Či jiný drůbeží opeřenec.
- slib** v. přísaha
- slina**, plivanec *rentyē* √RET [QL], *recca* [PE13]
- slítovat** **se**, smilovat *se órav-* √WO+DAB [VT44]
- sliz** *lúcē* √LUK² [QL]
- slizký** *lúcima* √LUK² [QL]
- slon** *andamunda* √ANAD, MBUD [Et] { „Dlouhý čumák/chobot“.
- sloup**, pilíř *tarma* √TAR¹ [UT, S], dřevěný *samna* √STAB [Et]
- sloužit** **vartya-* [L. F., QL]
- slovní** *quentēa* √KWET [QL]
- slovo** *quetta* √KWET [W], PE17, S]

sluch *lasta* √LAS² [Et]

slunce *Anar* √ANAR [Et, MC, PE17]; *Úrin(d-)* √UR¹ [Et], *An-calē* √KAL [Et, VT45], *Calavēnē*, *Calaventē* √KAL+WEN² [LT1] } Zákl. jméno je *Anar*, další znamenají Žhnoucí, Záře, Světelná loďka.

slunovrat } Existuje výraz *ceuranar* √KEW+ANAR, přeložený „nové slunce po slunovratu“ [VT48].

služba *vartyanē* [QL]

služebník *núro* √NDUR [Et], *vartyo* [QL]; ve slož. *-(n)dur* [Let, UT] } Prvek *-(n)dur* se často používal ve jménech.

slyšet *hlar-* √SLAS [MC]

slyšitelný snadno *asalastē* √ATH, LAS² [PE17]

slza *niē* √NEJ [Et, QL], *nírē* [Et]

smaragd *laimaril √LAJAK+MAR²+RIL [H. F.]

smát se *lala-* √LAD² [PM], *cac-* √KAK [QL] } Hom. *lala-* √LA „popřít“.

smažit, opalovat *sis-* √SIS [QL]

smečka psů, vlků *savanda* √SAW [QL]

smělost *veriē* √BER [Et]

smělý *verya* √BER [Et]

smět *lerta-* √LER [VT41]

smetana *quirmē* √KWIR [QL]

smích *cancalē* √KAK, *mirmilē* √MIR² [QL]

smlouva *vérē* √WED [Et] } Též „přísaha“ či obecněji „pouto“ (asi ne ve smyslu fyzickém).

smrt přirozená *fíriē*, *effíriē* √ET+PHIR [VT43], *fairē* √PHIR [Et]; bolestivá *qualmē*, *unqualē* √KWAL [Et, PE18, QL], *anqualē* [VT45]; jako pojem *ñuru*, personif. *Ñuru*, *Ñuru-fantur* = Mandos √NGUR¹ [Et] } Hom. *fairē* √PHAJ¹ „duch, přízrak“.

smrtník *fírimo* √PHIR [VT49, LR], *fírima*, *fírya* [W], *fírē* [Et] } Často tak elfové nazývali rasu lidí.

smrtný *fírima* √PHIR [Et]; smrtonosný *qualma*, *qual-mēa* √KWAL [QL]

snadno v předp. *as(a)-* √ATH [PE17] } Adjektivní předpona. Kratší *as-* před *t*, *p*, *c*, *qu*, *s*; např. *ascenē*, *ascenima* „snadno slyšitelný“.

snažit se, usilovat *ric-* √RIK³ [PE17] } Hom. „kroutit“ √RIK¹.

snědý *varnē* √BARAN [Et] } Též „hnědý“.

sněhobilý *lossēa* √LOS² [VT42, PE17], *lossē* [RGEO, PE17, S] } *Lossē* též jako podst. jm. „sníh“.

sněženka *nieninquē* √NEJ+NIKW [Et, QL] } „Bílá slza“.

sněžit *hrir-*, min. *hrinsē* √SRIS [PE17], *niquista-* √NIKW [QL]

sněžný, zasněžený *niquissēa* √NIKW [QL], *lossēa* √LOS² [PE17]

snídaně *arinwat √AR²+MAT [H. F.]

sníh *niquē* √NIKW [Et], jemný *is(s-)* √IS², *niquilis* [QL]; napadlý *lossē* √LOS² [RGEO, VT42, PE17], bás. *olos(s-)*, *olossē* √GOLOS [Et]; sněhová čepice *niquetil(d-)* √NIKW+TIL¹; padající *hrissē* √SRIS [PE17]; rozčvachtaný *tiquilin(d-)* √TIKW [QL]

snít *óla-* √OL¹ [UT] } Používá se v neosobní vazbě, např. *óla nin* „sním“. Viz komentář u hesla „sen“ a v Kořenovníku.

snop *limna* √LIM [QL]

snový *olosta* [UT], *olórēa* √OLOS [QL]

sochař *ondomaitar* √GONOD+MAJ¹, *ontamo* √TAM² [PE17]

sokol *fion* (n. *fiond-*) √PHI [Et, VT46]

sonanta fonet. *vórēa* [PE18]

Soudce *Námo* √NAM [W], S] } Jméno Mandose.

soudit, usuzovat *nam-* √NAM [VT41], *nav-* [VT42] } Též „považovat (za)“.

Soudný kruh *Máhanaxar* [W] } Místo, kde se radí Valar. Z val. *Māchananaškād*.

souhláska *ólama* √WO+LAM [PE18]; *pataca*, *ňávēa*, *ňáva-tengwē* √TEŇ¹, *lambatengwē* √LAB [VT39]

soukromý *véra* √WE² [PM], *satya* √SAT [VT42], *pahta* √PAK [VT41]

soumrak *undómē* √UN+DOM [LotR]; *yualē*, *yúcalē* √JU+KAL [Et], *yúyal* √JU+ŇAL, *úyalē* √GAL² [PE17] } *Yualē* a *yúcalē* znamenají „obousvětí“, tedy se asi týkají ranního i večerního šera.

soused *asambar*, *asambaro*, *armaro* √AS²+MBAR [VT48]

soustruh *terendil* √TER [QL]

spalovat *usta-* √US¹ [QL], **urta-* √UR¹ [H. F.]

spánek *fúmē* √PHUM [QL], lehčí *lórē* √LOS¹ [Et]

spasitel *runando* [VT44] } *Mardorunando*, „Spasitel světa“ = Kristus.

spát *fum-* √PHUM, lehce *lor-* √LOS¹ [QL]

spěch, ukvapenost *ormē* √GOR [Et]

spěšný *orna* √GOR [Et], *tyelca* √KJELEK [PM] } *Tyelca* = též „svižný, čilý“ [Et].

spící *lorna* √LOS¹ [Et]

spirála *lingwilla* [QL]

spiranta, úžinová souhláska *surya* √SUS [Et]

spočítatelný *nótima* √NOT [PE17]

spojení *yanwē* √JAT [Et] } Obvykle v konkrétnějším významu „most“.

spojovat, roubovat *lequeta-*, min. *lequentē* √LEKW [L. F., QL]

spolknout přen. *undulav-* √UN+LAB [PE17]

spolu, dohromady *uo*, předp. *o-* √WO [PE17]

spona na šaty *tancil* √TAK [Et], *tancal*, *tancala* [PE18]

spor *cos(t-)* √KOTH [QL]

sporný *cosima* √KOTH [QL]

správce království *arandur* √ARAN+NDUR [UT] } Či královský úředník, služebník.

správný, vhodný *mára* √MAG¹, MAG² [PE17], dle pravidel *sanya* √STAN [Et]

sráz *aigualē* √AJAK [QL]

sražený o mléce *tyurda* √TJUR [QL]

srdce fyz. *hón* √KHON [Et], *hon(d-)* [QL]; přen. *indo* √ID [Et], *órē* √ZOR [VT41] } Význam slov *indo* a *órē* je složitější, vysvětlení by bylo dlouhé.

srdečný, laskavý *lúsina* [QL]

srkat, vylizovat *salpa-* √SALAP [Et, QL]

srp *circa* √KIRIK [Et] } *Valacirca* „Srp Valar“ je quenijské jméno souhvězdí Velká Medvědice.

srpen *úrimē*, *urimē* √UR¹ [LotR, S]

stačit *farya-*, min. *farnē*, *farinyē* √PHAR [Et, VT46]

stádo *lamárē* √LAMAN [QL]

stále, vždy *voro* √BOR [Et, QL], ve slož. *vor-*, *voro-* [Et]

stálý, věrný *voronda* √BORON, *vórima* √BOR [UT], *sorna* [PE17]

stan *lancōa √LAN²+KAW¹ [H. F.]

starý *línyenwa* √LI²+JEN¹ [Et], *yenquanta √JEN¹+KWAT, a slabý (o člověku) *yengwa* √JEN¹+GEŇG [L. F., Et]; opotřebovaný (o věci) *yerna* √GJER [Et]; dávný *yára*, *yárēa*,

- yalúmëa* √JA²+LU¹ [Et], *enwina* [MC] } *Linyenwa* „mající mnoho roků“, *yengwa* „nemocný léty“ (dle sind.); *yára* „náležící dávné minulosti n. pocházející z ní“.
- stát** **tyul-* √TJUL [PPQ], *tar-* √TAR¹ [PE17] } Hom. *tar-* „křížovat, přecházet“ √TAR².
- stát se I.** přihodit se *marta-* √MBARAT [QL] **II.** (něčím) *no-* √NO¹ [QL]
- statek**, hospodářství *osta* [QL]
- statečnost** *cánë* √KAN² [Et]
- statečný** *canya* √KAN² [Et]
- stav I.** *sóma* [QL] **II.** tkalcovský *lanwa* √LAN² [Et], *windelë* √WID [QL]
- stavba** *ataquë* √TAK, *car(d-)* √KAR, dřevěná *ampano* √AM²+PAN [Et]
- stavět** *carasta-* √KAR [PE17], *car-* [Et] } Sloveso *car-* má naprosto obecný význam „dělat“.
- stavitel lodí** *ciryatan √KIR+TAN [Q.] } Podle jména nóm. krále Tar-Ciryatana a elfa Círdana.
- stehno** *tiuco* √TIW [Et]
- stejný** v. shodný
- stěna** skalní *aiquassë* √AJAK [QL]
- stezka** úzká, v rokli *axa* √AK [Et]
- stěžeň** *tyulma* √TJUL [Et, QL]
- stín I.** *laimë* √DAJ¹ [Et], *lómin* √DOM [QL]; *lumbë* √LUM [Et], těžký *lumbulë* [R GEO, PE17], *fuinë*, *huinë* √PHUJ [Et], *ungo* √UŇG [Et] **II.** vržený lěo √DAJ [Et], bás. *ixal* √SKAL [PE17] } *Ungo* též „temný mrak“.
- stínit**, krýt před světlem n. zrakem *halya-* √SKAL¹, *telta-* √TEL¹ [Et]
- stinný** *laira* √DAJ¹ [Et], *lómína* √DOM [QL]
- stížnost** *nur(r-)* √NUR² [QL] } Pův. význam „vrčení“.
- stlačovat** *sanga-* √STAG [QL]
- sto** *tuxa* √TUK² [PE14] } QL překládá jako „veletucet“ či doplňuje přívlaskem *pīnea* (*quainëa) na „veletucet dekadický“ = „sto“.
- století** *quantien* (*quantién-*) √KWAT+JEN¹ [PM] } Překlad „století“ je od hobitů. Pro elfy to byl rok o délce 100 slunečních let.
- stonek** *telco* (*telcu-*) √TELEK [LotR, Et] } Též „noha“.
- stopa** *runya* √RUN¹ [Et]
- stoupající** o terénu *ampenda*, *ambapenda* √AM²+PENED [Et]
- stoupání** *ampendë* √AM²+PENED [Et]
- stoupenec** *astarindo*, *artarindo* √AD¹, TAR¹ [PE17]
- stožár** *tulwë* [QL] } Též „prapor“.
- strach** *caurë* √KAWAR [QL], velký *ossë* √GOS [Et], *sossë* √THOS [PE17] } Srv. jméno *Ossë*, kt. je ale převzaté z valarštiny.
- strašit** *ruhta-* √RUK [WJ]
- strašný** *rúcima* √RUK [WJ]; *aica* √GAJ¹ [PM]; bolestivý *naira* √NAJ [QL] } *Aica* se zřídka používalo o zlých věcech. Hom. „ostrý“ √AJAK.
- stráž** *tiris(s-)*, *tirissë* √TIR [QL]
- strmý** *aiqua* √AJAK [Et, QL], *oronta* √OR [QL]
- strnad** *ammalë*, *ambalë* √SMAL [Et]
- strom** silný, rozložitý *alda* √GALAD [LotR, UT, QL], rostoucí do výše *ornë* √ORON [UT, Et, PE17]; velký *táva* √TAW [PE17]; ovocný *marinnë*, *marindë* √MAR¹ [QL]
- stromofkaný** *aldarembina* √GALAD+REB [PE17]
- střapek**, chochol *quasilla* √KWATH [QL]
- střed** *endë* √ENED [Et, VT48]
- střední** *enya*, van. *endya* √ENED [Et], *endëa* [LotR]
- Středozemě** *Endor*, *Endórë* √ENED+NDOR [LotR, PE17, Let], *Endamar* √ENED+MBAR, *Ambarenya* √MBAR+ENED [Et]
- střecha** *tópa* √TOP [Et], klenutá *telumë* √TELU [WJ] } *Telumë* se před zavedením slova *Menel* používalo pro nebeskou klenbu.
- střežit** *tir-* √TIR [Et, UT, QL]
- stříbrný I.** ze stříbra *telemnä* √KJELEP [Et], *telpina* [Et, QL] **II.** o světle, barvě *silma* √SIL [Et], *telepta* [PE17], blyškový *tinda* √TIN [Et]
- stříbrňák** *telpilin* √KJELEP [QL]
- stříbro** *telpë*, *tyelpë* √KJELEP [Et, UT, QL], bás. (n. stříbrné světlo) *silmë* √SIL [Et] } Ohledně tvarů na *t-* vs. *ty-* viz Kořenovník. *Silmë* „hvězdné světlo“ [LotR], „světlo Silpionu“ [Et].
- stůl** *paluhta*, velký *palasar(d-)* √PAL [QL]
- stupeň** *tyellë* √KJEL² [LotR, PE17] } Též na schodech n. žebříku.
- stvoření**, bytost *onna* √ON [Et]
- stvořit** *onta-*, min. *ónë*, *ontanë* √ON [Et]
- suchý** *parca* √PARAK [Et]
- sůl** *singë* √SIŇG [QL]
- sušený**, solený *tarquin* √TARAK [QL] } Jako podst. jm. „nasolené maso“.
- sušit** *tarqua-* √TARAK [QL] } Či jinak konzervovat potraviny.
- svah** *talta* √TALAT; dolů *pendë* √PENED, [PE17, Et] nahoru *ampendë* √AM²+PENED [Et]
- sval** *tuo* √TUG [Et] } Též „šlacha“ a „(tělesná) síla“.
- svalnatý** *polda* √POLOD [Et], n. svalový *poldórëa* [QL]
- svatba** *vestalë* √BES [Et, QL, VT49], *veryanwë* √BES+JAT [VT49]
- svátek** *meryalë* √MBER [Et], *asar* [WJ] } *Asar* z valarštiny, „určený čas“.
- svatyně** *yána* √JAN [Et], *ainas* √AJAN [PE17]
- svažovat se** *penda-*, min. *-ně* √PED [PE17]
- svažující se** *penda* √PED [PE17, Et], *talta* √TALAT [Et]
- svědek** *astarmo* √AD¹ [PE17]
- svědit** *itisyä-* √ITIS [QL] } Též přen. „rozčilovat“.
- svěšený**, ochablý *nimpa* √NDIP [PE17], *quinqua* √KWI [QL]
- svět** *ambar* √MBAR [LotR, Et, VT44], *mar(d-)* [LR]; *Arda* √GAR [W], S, Let] } *Ambar*, *mar* je „obydlí“ (dětí Ilúvatarových), *Arda* „Manwëho říše“ (též *Ardaranyë* „Království Ardy“ [PE17]). Širší pojmy viz „vesmír“.
- svět|ec** *aimo -ice* *aimë √AJAN [QL]
- Světelný průsmyk** *Calaciryä*, *Calaciryän* √KAL+KIR [PE17]
- světít** *aina-* √AJAN [PE17]
- světlo I.** *cálë* √KAL [MC], *cala* [Et]; sluneční *árë* √AS¹ [PE17, S]; měsíční *isilmë* √ITHIL [MC], hvězdné *ilma* √GIL [Et], n. stříbrné *silmë* √SIL [LotR, Et], třpytivé *rilma* √RIL [Et] **II.** svítidlo v. „lampa“
- světlý** *calina* √KAL [Et], o vlasech n. pokožce *vana* [PE17], *vanya* √WAN¹ [WJ] } Třetí výraz může znamenat též „krásný“ v nejobecnějším významu.
- svěžeš**, mládí *wén* √GWEN [Et]
- svěží** *wenya* √GWEN, o člověku *nessima* √NETH [Et] } *Wenya* též = „světlezelený“.

svíčka *lícuma* √LIKU [MC]
svítání *anarórë* √ANAR+OR, *ára* √AR² [Et]
svítit *calta-* √KAL [Et], *cal-* [UT, QL]; stříbrně *sil-* [LotR, PE17, VT49] ∫ *Sil-* „svítit bílým nebo stříbrným světlem, zvl. o hvězdách n. měsíci“.
svízelný *urda* √GUR [PE17]
svoboda *faiřië* √PHAJ² [QL]
svobodný *léra* √LER [VT41], *faiřë* √PHAJ² [QL] ∫ Hom. *faiřë* „duch“ √PHAJ¹ a „smrt“ √PHIR.
svolení ∫ *Lenémë* „se svolením“ – koho, v genitivu.
syn *yondo* √JON [Et, PE17, VT43], *yonyo* [VT47], ve slož. *-ion*, *-yon* [Et, PE17, MR]; *hilmo* √KHIL [QL] ∫ V oslovení *yonya* (patrně zkrác. z *yondonya*) „můj synu“.
Syn Boží *Eruion* √ER+JON [VT44]
sýr *tyur(d-)* √TJUR [QL], *tyurmë* [PE16]

Š

šachy *arantyalmě j. č. √ARAN+TJAL [L. N.] ∫ „Královská hra“.
šarlatový *saquila* [QL]
Šedí elfové *Sindar* √THIN [S, WJ, MR], *Sindeldi* √THIN+ELEN [WJ]
šedolistý *lassemista* √LAS¹+MITH [PE17] ∫ Jméno stromu – jeřábu.
šedomodrý *vindë (*vindi-*) √WINID [Et, VT46]
Šedoplášť *Sindicollo* √THIN+KOL [WJ, MR, PM], *Sindacollo* [PE17], *Singollo* ∫ Král Elu Thingol.
šedý *sindë* (*sindi-*) √THIN [WJ, Et, PE17], *sinda* [PE17, S, RGeo], *mista* √MITH [PE17], světle *mísë* √MITH [PE17], *hiswa* √KHITH [Et]
šed *sindië* √THIN [PE17]
šelest, šum *quisquirindë* √KWIS [QL], listí *escë* √ESEK [Et]
šelestit *quisquir-* √KWIS [QL]
šepot *lussë* √SLUS [Et]
šeptat *lussa-* √SLUS [Et], *quis-* √KWIS [QL]
šero *lumbë* √LUM [Et], *huinë* √PHUJ [S, VT41], *ungwë* √UŇG [Et] ∫ Dále v. „předjítí“, „soumrak“. *Ungwë* = též „pavučina“ [LotR].
šerý *huiva* √PHUJ [QL]
šest *enquë* √ENEK [Et, VT48, PE17]
šestina *enquesta* √ENEK+SAT [VT48]
šestý *enquëa* √ENEK [VT42]
šíje *acas* (*ax-*), *axë* [PE17], geogr. *yatta* √JAK¹ [Et, QL]
šílený *marta* √MBARAT [Et] ∫ Stížený šílenstvím, předurčený k brzké smrti.
šíp *pilin(d-)* √PILIM [Et]
šípek plod *campin(n-)* √KAM¹ [QL] ∫ Růže šípková je *campilossë* [QL].
široko daleko *palan* √PALAN [VT47, PE17, S] ∫ Možná používáno jen ve slož. (*palantír* ap.), ne samostatně.
široký *palda* √PALAN [VT47], *yanda*, *yána* √JAN¹ [PE17], *landa* √LAD¹ [Et, QL], *alanda* [QL]
širý *palla* √PAL [Et]
šít *nem-* √NEM [QL]
šklebit se *mirtya-* √MIRIT [QL]

škrábat *nyas-* √NJATH [QL]
škrábnutí *nyas(t-)* √NJATH [QL]
škrabka *rasta* √RAD¹ [QL] ∫ Též „pilník“.
šlechtic *arquen* √AR¹+KWEN [WJ], *arato* √ARAT [PE17]
špatný *raica* √RAJAK [Et], *quarda* [QL], *ulca* √UK [QL, VT48] ∫ Zákl. významem *raica* je „křivý“; *ulca* se častěji překládá jako „zlý“.
špička *tildë*, ve slož. *-til(d-)* √TIL¹ [Et, WJ], *nasta* √NAS² [Et]
špína odporná *söa* √SAW¹ [PE17], *mut* (*muht-*) √MUK [QL]
špinavý *vára* √WA3 [Et], odporně *muqua*, *munqua* √MUK [QL]
špinit *vahta-* √WA3 [Et] ∫ Zřejmě ve fyzickém i přeneseném smyslu.
špulit ústa, ohrnovat rty *penga-* √PEŇ [VT39]
šrám *cirissë* √KIR [Et]
šterk *arat* (*arac-*) √RAK¹ [QL] ∫ Dále pak *arahtë* „plocha pokrytá šterkem“; význam obojího poupraven pod vlivem kořene. [Q.]
šťěstí *martë √MBARAT [Q., QL]
štíhlý *teren*, *terenë* √TER [Et], *nindë* √NIN¹ [Et], *fimbë* (*fimbi-*) [PE17], *lenwa* √DEN¹ [QL]
štípnutí hmyzem *itis(s-)* √ITIS [QL]
štít I. *turma* √TURUM [Et], *umbas* √MBATH [VT45], *sanda* [UT] **II.** horský *rassë*, √RAS [Et, PE17], *rasco* [VT46] ∫ Existuje výraz *sandastan* (*-stam-*) „zábrana ze štítů“, bojový útvar. Výrazy od RAS znamenají též „(zvířecí) roh“.
šťastný, požehnaný *herenya* √KHER [Et] ∫ Též „bohatý“.
šťáva *pirya* √PIS, *sáva* √SAB [Et], *marca* √MARAK, *pulquë* [QL]
šťavnatý *marqua* √MARAK [QL]
švadlena *serindë* [PM, MR] ∫ Jméno Míriel; použití jako podst. jm. obecné není doloženo.
švestka *pío* [QL] ∫ Asi může označovat i jinou peckovici.

t

tabák, dýmkové koření *alanessë*, *alenessë* [PE17] ∫ Sind. *galenas*.
tác *tulma* √TUL [QL] ∫ Též „nosítka, máry“.
tady *sinomë* √SI+NOM [LotR, VT49], *sissë*, *sís* [VT49], *símen* √MEN¹ [LR]
táhnout *tuc-* √TUK¹ [Et]
tajemství *muilë* √MUJ [Et], *fólë* √PHO3 [QL]
tajněstkářský *fólíma* √PHO3 [QL]
tajný *muina* √MUJ, *nulla*, *nulla* √NDUL [Et], *foina* √PHO3, *lomba* √DOM [QL] ∫ Víceméně všechny výrazy mohou znamenat též „skrytý“. Příd. jm. *avaquétima*, *avanyárima* [WJ] „to, o čem je zakázáno mluvit“.
tak *tanen*, *tánen* √TA¹ [VT49] ∫ Též ve významu „proto“.
také *yando* [QL]
takový *taitë* √TA¹ –**to** *sitë* √SI [VT49]
takto *sië* √SI [VT43, 49], *sinen* [VT49]
tam I. lok. *tanomë* √TA¹+NOM, *tassë*, *tás* [VT49] **II.** all. *tar*, *tara* √TA¹+DA [Et, VT49], *tanna* √TA¹+NA¹ [VT14, PE16], *tamen* √TA¹+MEN² [VT49] ∫ Hom. *tanna* „značka“.
tamten *enta* √EN²+TA¹ [Et]

- tanec** ob. *liltiē*, jeden *liltē √LILIT [QL] } *Liltē* upr. z *lilt*.
- tančít** *lilta-* √LILIT [Et, QL]
- tání**, obleva *tiquilē* √TIKW [QL]
- tát**, tavit se *tiqui-* √TIKW [QL]
- táta** *atto* √AT¹ [Et, VT47], *tata* √TAT¹ [UT] } *Atya* [VT47], zkrácené oslovení otce dítětem. Dále v. „otec“.
- téci** *sir-* √SIR [Et], *sirya-* [PE17]
- tečka** zejm. v písmu *fixē*, nad znakem *amatixē*, pod znakem *unutixē* √AM², UN+TIK [Et, VT46]; za větou *pusta* √PUS [Et]
- teď** *sí* √SI [RGEO, Et, VT43], *sin* [Et], *sín* [SD]; *silumē* √SI+LU¹ [VT49] } Těmto výrazům odpovídá *tá* a *talumē* se vzdálenějším ukazovacím kořenem („v tom čase, tehdy“) √TA¹ [VT49].
- telepatie** *ósanwē* √WO+SAM [VT39] } K tomu se vážou pojmy *sanwēcenda* √KEN „čtení myšlenek“, *sanwē-latya* √LAT¹ „otevírání mysli“, *sanwē-menta* √MEN² „posílání myšlenek, myšlenková zpráva“ [VT39, 41]
- tělesný** *sarcuva* √SARAK [QL]
- tělo** *hröa* √SRAW [MR, VT41, 47], *hrondo* √SRON, *larma* √LAR [PE17]; tělesná forma Valar a Maiar *fana* √PHAN¹ [PE17] } Metaforicky se používalo i *cöa* „příbytek“ [PE17].
- temnota** *morniē* √MOR [RGEO, PE17], *mórē* [Et], *morē* (*mori-*) [Let]; *huinē* √PHUJ [VT41, S] } *Morē* též příd. jm. „černý“.
- temný** *lóna* √DO3, *nulla* √NDUL [Et], *morna* √MOR [PE17, Let]; hodně *lilómēa* √LI¹+DO3 [PE17] } *Nulla* též „tajný, skrytý“; *morna* častěji ve významu „černý“.
- Temný hvozd** *Taurē Huinéva* √TAWAR, PHUJ [Et] } Sind. *Taur-nu-Fuin*.
- ten** *tana* √TA¹ [Et]; určitý člen *i* [RGEO, Et, PE17]
- tento** *sina* √SI [UT, VT49]
- teplo** sluneční *árē* √AS¹ [PE17] } Též „den“.
- teplý** *lauca* √LAW² [Et]
- tesák** (zub) *carca* √KARAK [S, QL]
- tesař** *samno* √STAB [Et], *tautamno* √TAW+TAM² [PE17]
- těsto** *maxē* √MASAG [Et]
- těžký** *lunga* √LUG¹ [Et] } „Obtížný“ viz tam.
- Thorondor** *Sorontar* √THORON+TAR¹ [Et, S] } „Král orlů“.
- ticho**, klid *quildē* √KWILID [QL]
- tichý** *quilda* √KWILID [QL]
- Tinúviel** *Tindómíel* √TIN+DOM+JEL [UT], *Tindómerel* √SELED [Et, S] } Jméno Lúthien, znamená „slavík“, doslova „dcera soumraku“.
- tis** *tamuril* [QL]
- tíživý** *lumna* √DUB [Et]
- tkanina** *lanna* √LAN² [Et]
- tkát** *lanya-* √LAN² [Et]
- člačenice**, dav *sanga* √STAG [Et, PE17, QL] } Též sevřený bojový útvar.
- člačit** *sanga-* √STAG [QL]
- člachat** *nyata-* √NJAT [QL]
- čloustnout** *tiuya-* √TIW [Et]
- člouštík** *fambo* √PHAB [QL]
- člustrý** *tiuca* √TIW [Et], *pulwa* √PUL [QL]
- čtmavý** o vlasech (ne však zcela černý) *hróva* [PE17] } Dále v. „temný“.
- čto** *ta* √TA¹ [Et, PE17]
- čtok** *celumē* √KEL [Et, QL]
- čtopit** *quosta-* √KWOD [QL]; **čtopit se** *quor-*, min. *quondē* √KWOD [QL] } Též „dušit (se)“.
- čtopol** *tyulussē* √TJUL [Et, QL, PE16] } Příd. jm. *lintyulussēa* „s mnoha topoly“ [Et, QL].
- čtouha** *írē* √ID [Et], silná *maivoinë* [QL]; chamtivá *mailē*, *milmē* √MIL¹ [Et]; sexuální *yérē* √JER [VT46]
- čtoulání** *ránē* √RAN [Et]
- čtoulat se** *ranya-* √RAN, *mista-* √MIS¹ [Et]
- čtulec** *vainolē* √WAJ [QL]
- čtoužit** *yesta-* √JES¹ [Et, VT46], hodně *maivoita-* [QL]; ne-nasytně *milya-* √MIL¹ [Et]
- čtráva** *salquē* √SALAK, tuhá, suchá *sara* √STAR [Et]
- čtrávník** *palis(t)*, *palistē* √PAL [QL]
- čtrest** *paimē*, zvl. tělesný *paimesta* √PAJ [QL] } *Paimē* též „pomsta“.
- čtrestat** *paimeta-*, *paimenta-* √PAJ [QL]
- čtrhnout**, šknout *rihta-* √RIK² [Et]
- čtrhnutí** *rincē* (*rinci-*) √RIK² [Et], *rinca* [VT46]; *carpalē* √KARAP [QL]
- čtrn** *nassē* √NAS, *erca* √EREK [Et], *necel* √NEK¹ [PE17]
- čtrojice** *neldiē* √NELED [VT44] } Podle (*Aina*) *Neldiē*, „Trojice Boží“.
- čtrojsouhláskový** o kořeni *nelólamaitē* √NEL+WO+LAM [PE18]
- čtrojúhelník** *neltil(d-)* √NEL+TIL¹ [Et]
- čtroll** *hruo* [PE17], *torco √TUR [H. F.] } *Torco* dle sind. *torog* [LotR].
- čtroubení** *róma* √ROM [Et], *rambē* √RAM² [QL] } *Róma* může též znamenat „roh“ [WJ].
- čtroubit**, řvát *ram-* √RAM² [QL]
- čtroud** *tusturē* √TUS² [QL] } Či třísky na podpal ap.
- čtrpaslíci** *Casari*, *Casári* [PE17, WJ], hr. *Casalliē*; *Nor-nor*, hr. *Nornaliē* √NDOR² [WJ]; *Naucor*, hr. *Naucaliē* √NUK [WJ, Et, PE17], *Naucar*, *Naucondi* [PE17] } První výraz je neutrální, pochází z khuzdulštiny. Druhý znamená „houževnatí“, třetí „zakrslí“.
- čtrpělivost** *cólemainē* √KOL [QL]
- čtrpělivý** *cólemaina* √KOL [QL]
- čtrubka I.** *rotsē*, silná *róta* √ROT [QL] **II.** na *troubení* *romba* √ROM [WJ, Et], *hyóla* [SD]
- čtrůn** *mahalma* [WJ, UT] } Pův. valarský *trůn* v Soudném kruhu.
- čtrást se** *pap-* √PAP [QL]
- čtrěpotavý** v letu *wilwa* √WIL [MC]
- čtrěsoucí se** *pampila*, *pampilēa* √PAP [QL]
- čtrřešeň** *aipio* [QL, GL]
- čtrřetí** *nelya* √NEL [WJ, VT42], *neldēa* √NELED [VT42]
- čtrřetina** *neldesta* √NELED, SAT, *nelesta*, *nelta* √NEL [VT48]
- čtrřetí** *neldē* √NELED [Et, VT47, PE17], ve slož. *nel-* √NEL [Et]
- čtrřináct** *yunquentē*, *yunquenta* √JU+ENEK+ENET [VT47] } „Dvakrát šest a jeden navíc“.
- čtrříska**, úlomek *sacillē √STAK [B. S.]
- čtrřít**, drhnout *war-* [QL]
- čtrřpyt** *rilya* √RIL [Et], *ňalta* √ŃGAL [PM], *tintelē* √TIN, křišťálový *sintilis(s-)* √SINIT [QL] } *Ńalta* „záře, třpytivý odraz (od šperků, skla či leštěného kovu, od vody)“.
- čtrřpytit se** *tintila-* √TIN [RGEO, PE17], *tin-* [Et, PE17], *mirilya-* √MBIRIL [Et], křišťálově *sintya-* √SINIT [QL]
- čtuba**, mohutný roh *tumba* [QL]
- čtuhý**, nepoddajný *tarya* √TARAG [Et], *norna* √NDOR² [WJ]

tuk lar √LAR [VT45], *laru* [QL] } *Lar* též přen. „bohatství“.
tunika, košile *laupě* [QL] } Kořen možná √LAP.
Turgon Turucondo √TUR+KON [PE17], *Turondo* √TUR+GONOD [PE15]
Túrin Túrin √TUR [S], *Turin* [VT49], *Turindo* √TUR+ID [Et]
tušení intya √INIK [Et]
tušit intya- √INIK [Et], *nauta-* √NAW [QL] } Hom. *nauta* √NUT „povinen“.
tvar canta √KAT [PE17], *veniě, venwě* √WEN² [QL]
tvárný, měkký *maxa* √MASAG [Et]
tvaroh *tyurdo √TYUR [LF]
tvarovaný canta √KAT [Et] } Používá se ve slož. jako např. *lasse-canta* „ve tvaru listu“ [Et].
tvarovat canta- √KAT [Et], *venta-* √WEN² [QL] } *Venta* přesněji „vyřezávat“.
tvář, obličej *anta* √AN⁴ [Et, VT45], *cendelě* √KEN [VT49]
tvorba umělecká *mairě*, jen průběh *maitalě* √MAJ⁴ [PE17]
tvořit umělecky *maita-* √MAJ⁴ [PE17]
tvrdošijný *taryalanca √TARAG+LAK² [B. S.] } Dle sind. *tarlanc*.
tvrký sarda √SAR⁴ [VT39], *omba* √GON [QL], *torna*, jako železo *tornanga* √AŃG [PE17]
tvůj konc. *-lya* √LE, *-tya* √KE⁴ [VT49, PE17]
ty lye, elyě √LE [RGEO, VT49], *tye, *etyě* √KE⁴ [VT49]
tyčka pirin(d-) √PIR [QL]
týden 5-denní *lemnar* √LEPEM [Et]; 6-denní *enquiě* √ENEK [LotR]; 7-denní *otsola* √OTOS [GL]
tykadlo tentil √TEN [QL]
týkat se ap- √AP² [VT44]

U

úbočí amban √AM² [Et]
ucpat, zastavit *tap-* √TAP [Et]
učenec istyar √IS⁴ [Et], *ingolmo* √ŃGOL [WJ], *ňolmo* √ŃGOL [PM]
učení hluboké, tajné *ňolwě* √ŃGOL [Et], *ňólě* [PE17]
učený istima √IS⁴, *ňóla* √ŃGOL [Et]
učit **saita-* √SAJ⁴ [H. F.], *par-* √PAR² [PE17] } Hom. *saita-* „hladovět“ √SAJ².
učit se **ňolya-* √ŃGOL [T. F., H. F.]
úd *lenco (*lencu-*), *lenquě √LEKW [QL] } Upraveno z *lenq* (*lenq*).
udělaný s námahou *urucarín* √GUR+KAR [PE17]
úder taran (*taramb-*), *tarambo* √TARAM [QL]
údolí nandě √NAD [UT], *nando* [PE17], *nan(d-)* [Let], ve slož. *-nan, nan-* [PE17]; hluboké *tumbo* (*tumbu-*) [Et, PE17, QL], *tumba* √TUB [Let], *tumbalě* [PE17], *imbě* √IM⁴, IB² [VT45, PE17] } *Imbě* „hluboké údolí či široká strž mezi vysokými svahy“; hom. „mezi“ √IM⁴.
Udûn Utumno √TUB [Et]
udušený quorin √KWOD [QL] } Též „utopený“, snad i „oněmělý“.
uhlík žhavý *yúla* √JUL⁴ [Et]
úhoř *lingwil, **lingwilin(g-)* √LIW [QL] } Upraveno na základě kořene z tvarů bez počátečního l.

ucho hlas (*hlar-*) √SLAS [PE17], *lár* (*lar-*) √LAS² [Et]
uchopit mapa- √MAP [Et]
ukazovák lepetas(s-) √LEP, TAS [VT47], *tassa* √TAS [VT48]
ukazovat tēja, min. *tengě* √TEŃ⁴ [VT39], *tenta-*, prstem *leptenta-* √LEP [VT49]
uklízet poitya- √POJ [QL]
ukončit telya- √TEL² [WJ], *metya-* √MET [Et]
ukřížování anatarwesta √AN⁴+TAR² [QL]
ukřížovat tarwesta- √TAR² [QL]
úl nierwes √NEŽ [QL]
ulehčit, pomoci *asya-* √ATH [PE17]
ulice, silnice *mallě* √MBAL [Et, QL]
umazaný, ušmudlaný *púrěa* [MC]
umělec maitar √MAJ⁴ [PE17] } Obvykle se používá ve významu „básník“. Vyskytuje se ve složeninách (*ondomaitar* „sochař“ ap.)
umělý, vyrobený *tamna* √TAM² [PE17]
umění Carmě √KAR [UT] } Znamená vlastně „tvoření, děláání“.
umět ista- √IS⁴ [VT41] } Př.: *istan quetě* „umím mluvit“ [VT41]. Též „vědět“.
umřít přirozenou smrtí *fir-* √PHIR [MR, VT43, MC] } Pův. význam „vydechnout“.
unavený lumba √LUB [VT45]
Ungoliant Ungoliantě √UŃG+SLIG [Et], *Ungweliantě* [Et, QL]
únik uswě √UTH [QL]
uniknout us- √UTH [QL]
únor nénimě √NEN [LotR, UT] } Znamená něco jako „mokrý, rozmáčený“.
upevněný tanca √TAK [Et]
upevnit tac- √TAK [Et], *tulca-* √TULUK [QL]
úplně aqua √KWA⁴ [WJ]
úponek lepsilě √LEP [QL] } „Prstíček“.
úroda yausta √JAB [QL]
úředník královský *arandur* √ARAN+NDUR [Let] } Též „správce“.
usínat fanta- √PHAN² [QL] } Též „omdlévat“.
úsměv mirě, mirin, lehký *mirilla* √MIR² [QL]
usměvavý mírěa √MIR² [QL], *raina* √RAJ² [PE17]
usmívat se mir- √MIR² [QL], *raita-*, min. *reäntě* √RAJ² [PE17]
ústa anto √MAT [LotR]; ústní otvor *ópa* √OP, zavřený *pé*; dutina ústní *songa* √SOŃ [PE17], *matu* √MAT [QL] } Příd. jm. *penquanta* √PEŃ+KWAT „s plnými ústy“ [VT39]. *Pé* jinde přeloženo jako „ret“.
ústí řeky etsir √ET+SIR [Et]
ustoupit lav- √DAB [Et] } Též „dovolit, povolit“. Hom. „líz-nout“ √LAB.
ušlechtilý faila √PHAJ⁴ [PM] } „Mající dobrou *fěa*, či *fěa* převažující nad *hröa*“.
útek lanat √LAN² [Et], *winda, wistě* √WID [QL]
útes aico (*aicu-*) √AJAK [QL], *ollo* [GL]
utéšovat tiuta- √TIW [QL] } Zákl. význam „posilovat“.
útočiště, přístřeší *hopassě* √KHOP [Et]
utopený quorin √KWOD [QL] } Též „udušený“, snad i „oněmělý“.
uvádání pozdní podzim *quellě* √KWEL, *lasse-lanta* √LAS⁴+DAT [LotR] } *Lasse-lanta* též „podzim“ bez upřesnění [Et, QL].

uvažovat, přemýšlet *tyustyuhta-* √TJUK [QL] } Zákl. význam „přežvykovat“.
uvolnit *lehta-* √LEK [Et], pustit (na svobodu) *lerya-* √LER [VT41], *fainu-* √PHAJ² [QL]
uzavřenost *pahtiē* √PAK [VT39]
uzavřený *pahta* √PAK [VT39, 41]
uzel *narda* √SNAR, *nútě* √NUT [Et] } *Nútě* též „pouto“.
úzký *arca* √AK [Et], *náha* √NAKH [PE17]
už *nollo √NO²+LO [H. F.] } Jakožto *nó-illo* „od předtím“.
úžina, úzký průchod *nacca*, *anacca* √NAKH [PE17]
užitečný, dobrý *mára* √MAG¹, MAG² [Et, VT47, QL]

v *mi* √MI [Et, PE17, VT43], *imi* √IM [VT43]; konc. lokativu -ssě, mn. -ssen [RGEO, MC] } Varianta *mi* [RGEO, PE17] je kombinace předložky s urč. členem *i*.
vadnout *quel-* √KWEL [LR, QL, Et], zimou *hesta-* √KHES² [QL]
valarština *Lambë Valarinwa* √LAB, BAL [WJ]
válcový *pirindëa* √PIR [QL]
válec dutý *pirinumbë* √PIR [QL]
Valinor *Valinor*, *Valinórë* √BAL+NO¹, *Valandor* √NDOR¹, NDOR²; *Valimar* √MBAR [PE17] } Správně *Valinor*, -*nórë* znamenalo „valarský lid“, ale kořeny splynuly a *Valandor* se později používalo jen v básni.
válka *ohta* √OKOT [Et, PE13]
vánek *hwesta* √SWES [LotR, Et], *vilë* √WIL [QL]
var *welet (weleht-)* [QL]
vařit se *wel-* [QL]
vát *sur-* √THU [PE16], **súya-* √THU [QL]; jemně *hwesta-* √SWES [Et] } *Súya-* doloženo ve významu „dýchat“ [Et].
vázat, poutat *nut-* √NUT [Et], *lim-* √LIM [QL]
včela *nier*, *nies(s-)* √NEŽ [QL], *nion* [GL]
včelín *nierwes* √NEŽ [QL]
včera *nōa* √NO² [VT49], *tellarë, *tellaurë √TELES+AR² [T. F.] } *Nōa* je zkrác. z *nōa ré* „předešlý den“.
vdát se, oženit se *vesta-* √BES [Et, VT49], *verya-* √BES [VT49] } *Vesta-* se pojí s akuzativem, *verya-* s allativem. Hom. *verya-* „odvážit se“ √BER.
věc *nat* √NA² [Et, VT49], *engwë* √EŇ [VT39]; výrobek *tanwë* √TAN [Et]; záležitost *natto* √NA² [QL]
večer *sinyë* √THIN [Et], *andúnë* √NDU [MC] } *Andúnë* též „západ“ [Et, RGEO].
věčně *oialë* √OJ¹ [RGEO, PE17], *oiavë*, *oia* [PE17]
věčnost *oirë* √OJ¹ [Et]
věčný *oia*, *oira* √OJ¹ [Et], *oiala*, *oialëa* [PE17], ve slož. *oio-* [UT, Et, S]
vědění, uchovávaná moudrost *ingolë* √ŇGOL [WJ] } Též překládáno „věda/filosofie jako celek“ (psáno *Ingolë*) [PM].
vědet *ista-*, min. *sintë*, *isintë* √IS¹ [Et, VT48, QL]
vedle, mimo *ara* √AD¹, AR³ [VT49, Et] } Spojuje se s os. zájmeny (*arni* „vedle mě“ atd.)
vejce *ohťë* (*oxi-*) [QL]
věk *randa* √RAD² [Et] } Jednotka času, 100 valarských roků; v jiném významu nedoloženo.

velbloud *cuptulo* √KUP, *ulun (ulump-)*, *ulumpë* √ULUM [QL]
velekrál *ingaran* √IŇG+ARAN [PM]
veletucet *tuxa* √TUK² [QL] } Nověji používáno pro číslovku „sto“ [PE14].
velitel *cáno* √KAN¹ [PM, S, UT], *cánu* [UT] } Obvykle nižší velitel, zejm. jako zástupce vyššího; pův. význam byl totiž „hlasatel“.
Velká medvědice souhvězdí *Valacirca* √BAL+KIRIK [Et, PE17, S], *Otselen* √OTOS+ELEN [Et] } Význam: „Srp bohů“ a „Sedmihvězdí“.
velký *alta*, ve slož. *alat-* √ALAT [Et]; *höa* √KHAW¹ [PE17], *velicë* (*velici-*) √BELEK [QL, GL, PE16]
velmi *oldë* √OL² [QL], *olë* [PE14], *velixë* √BELEG [QL]; předp. elativu *an-* [Let, VT45]
velryba *fanto [Q., UT] } Podle jména lodě *Turuphanto* „Dřevěná velryba“.
věvec *ría* √RIG [PM], *rië* [PE17]
venku, vně *ava* √AW¹, *ara* √AR³ [Et] } *Ara* též „vedle“ [VT49, Et].
věrnost *voronwë* √BORON [UT], *astar* √SATAR [PE17]
věrný *voronda* √BORON [UT, QL], *vórima* [UT]; *sarta* √SATAR [PE17]; *sanda* √STAN [Et]
veřejný *lerina* √LER [VT41]
věřit *sav-* [VT49] } „Přijímat jako skutečnost; věřit, že tvrzení, zprávy ap. jsou pravdivé“, se jménem či zájmenem „věřit, že skutečně existuje/existoval“. Pojí se s akuzativem.
vesmír **I.** *Eä* √EŇ [MR, WJ, PE17] **II.** *ilu* √ILU [VT39, Et]; *ilúvë* [WJ, Et, MR] } *Eä* je vše, co bylo přímo či zprostředkovaně stvořeno Bohem. *Ilú* zahrnuje navíc Stvořitele a duchy, již *Eä* neobývají. Definice *ilúvë* je sporná.
vesnice *masto*, *wasto* [QL]
věst *tulya-* √TUL, *mittanya-* √MI [VT43]
věta *quentelë* √KWET [QL]
větev *olwa* √GOLOB [Et], *olwen* [GL] } Podoba kořene i variantu *olba* [PM] přináší otázku, zda by nemělo být spíše *olva (ovšem hom. „rostlina“). *Olwen* též „hůl, klacek“.
větévka chvějící se *quasilla* √KWATH [QL] } Též „chochol, střepec“.
větrný *vailima* √WAJ² [PE17], silně *wanwavoitë* √WAW [QL], *susúlima* √SU [QL]
věž *mindo* √MIN [Et], velká *mindon* [VT42, S]; strážní *tirion* √TIR [Et, S]; či jiná vysoká stavba *taras*, *tarminas* √TAR¹+MIN, *turco* √TURUK [PE17]
věžička *mindë* √MIN [VT42]
vhled *tercen* √TER+KEN [MR]
vhodný *mára* √MAG¹, MAG² [Et, PE17, VT47]
více } přísl. *ambë*, příd., podst. *amba* √AM² [PE17]
vidění *indemma* √INID+EM² [PE17] } Obraz vyvstávající v mysli či vložený tam vůlí vyšší mysli či ducha.
vidět *cen-* √KEN [MC, VT47]
viditelný *cenima* √KEN, snadno *ascenë*, *ascénima* √ATH+KEN, špatně *hraicenë*, *hraicénima* √SRAG [PE17]
Vidoucí kámen *Palantír* √PALAN+TIR [UT, S] } Doslova vl. „dalekohled“.
vichřice *wanwa* √WAW [QL]
vinný *mirúva* √MIRU [QL]
víno **I.** réva *liantassë* √LI² [QL] **II.** nápoj *miru* √MIRU, *ulmë* √UL [QL]; valinorské *miruvor*, *miruvórë* [WJ],

- RGEO, QL], *limpě* √LIP [Et, QL] } *Miruvoré* též překládáno jako „medovina“ (viz tam).
- vínový mirucarně** √MIRU+KARAN [QL]
- viola salquin** √SAL+KWIN [QL]
- vír hwindě** √SWIN [Et] } Hom. *bříza* [PE17].
- vířit hwinya-** √SWIN [Et]
- viset linga-** √LIŇG [Et], ochable *quiqui-* √KWI [QL]
- vistárie helilohťě** √KHEL+LOŽ [QL]
- vítat:** vítěj(te) *mantúliě √MAN+TUL [L. F.]
- vítězit apaitya-** } Též „dobýt“.
- vítězný apaira, apaica** √PAJ [QL]
- vítězství túrě** √TUR [Et], *apairě* √PAJ [QL] } První výraz může znamenat též „nadvláda“, druhý „dobyti“.
- vítr súrě (súri-)** √THU, SUR [RGEO, PE17], *vailě, vawaiě* √WAJ² [PE17], zběsilý *alaco* √ALAK [VT45]; zvuk větru *sú* √SU, THU [VT47, QL]
- vkus tyávě** √KJAB [MR, Et] } Též „chut“. *Lámatyávě* √LAM+KJAB je individuální estetický smysl pro zvuk a jazyk [MR].
- vládce túro**, ve slož. *-tur* √TUR [Et], *turindo [VT43]
- vládnout tur-** √TUR [Et]; o Valar *vala-* √BAL [WJ]
- vlákně lany** √LAN² [PE17], jemné *ipsin* √SPIN [PE17], zvl. pavoučí *lia* √SLIG [Et]
- vlas fině (fini-)** √PHIN⁴ [PM, PE17], *til* √TIL² [QL] } *Fině* = též „modřín“ [Et].
- vlasatý finda** √PHIN⁴ [PM] } Lze použít i ve slož. jako „vlasý“.
- vlast már (mar-)** √MBAR [S] } Též „domov, příbytek“.
- vlastnit harya-** √ZAR [Et]
- vlasý hrom. findessě, findě** √PHIN⁴ [PM], *findilě* √SPIN [PE17], *loxě* √LOKH [Et]; rozčuchané *fassě* √PHAS [Et]
- vlastní, osobní véra** √WE² [PM]
- vlaštovka tuilindo** √TUJ+LIN⁴ [Et, QL]
- vlažný *pellauca** √PER+LAW² [HKF]
- marca* √MARAK [QL] } Též „šťáva“.
- vlhký nítě** √NEJ [Et], *marqua* √MARAK [QL]
- vlk ěarmo** √ŇGARAM, *ráca* √DARAK [Et]
- vlkodlak ěauro** √ŇGAW [Et, PE17]
- vlna I.** na vodě *solmě* √SOL [QL], zpěněná *falma* √PHAL⁴ [Et, RGEO, PE17] **II.** ovčí *tó* √TOW [Et], *õa* √OW [QL]
- vlněný tõa** √TOW [Et], *õara* √OW [QL]
- vlnit se**, vzdouvat se *solta-* √SOL [QL]
- vlnobití solossě** √SOL [QL]
- vločka sněhová niquis(s-), niquits-** √NIKW [PE17] } Může znamenat i „ledový květ“ [WJ].
- vložit mitta-** √MI [VT43] } Jinde použito ve významu „vstoupit“ [QL].
- vnějšek**, venek *etsě* √ET [VT45]
- Vnější země** (Středoze) *Entarda* √EN²+GAR [Et]
- vnímavý, citlivý tentima** √TEN [QL]
- vnitřní mitya** √MI [Et]
- vnuk indyo** √ŇGJO [Et] } Též obecněji „potomek“.
- voda nén (nen-)** √NEN [Et, PE17], horká *sausa* √SOW [QL] } Ve slož. *-nen* pro názvy vodních ploch (*Cuiviénen, Nísi-nen*).
- vodopád *nellanta** √NEN+DAT [Q.], *lantasířě √DAT+SIR [B. S.] } *Lantasířě* dle sind. *lanthir*.
- vojsko**, voj. oddíl *hossě* √KHOTH [QL]
- volat yam-** √JAM [QL, PE16]
- volný lehtha** √LEK [VT39], *mirima* √MIS⁴; *lerina* √LER [VT41]; o osobách *léra* √LER [VT41]
- vonět narda-** √NARAD [QL]
- vonný nísima** [UT], *narwa* √NARAD [QL] } Hom. *narwa* √NAR⁴ „ohnivý“.
- vosk líco (*lícu-)** √LIKU [MC]
- Vousáči Andafangar** √ANAD+SPANAG [PM] } Jeden z kmenů trpaslíků.
- vousy hrom. fanga** √SPANAG [Et]
- vozik norollě** √NOR [GL]
- vpřed ompa, póna** [VT49]
- vrabec imbilincě** √IB [QL]
- vrána quáco** √KAWAK⁴ [WJ], *corco* [Et], *caron(n-)* [QL]
- vrátit se entul-** √EN⁴+TUL [UT, S], *nanwen-* √NDAN+MEN² [PE17]
- vrba tasarě** √TATHAR [Et, S], *tasar* [PE17, Et], *tasarin* [QL]; smuteční *siquilissě* [QL]
- vrčení nurru, nur(r-)** √NUR² [QL] } *Nur(r-)* též v přen. významu „stížnost“.
- vrčet yarra-** [MC], *nur-* √NUR² [QL]
- vrchol inga** √IŇG [PM, VT47]; hory *ingor* √IŇG+OR [PM], *orotínga* √OROT+IŇG [VT47], *orto* √OROT [Et], *tayormě* [QL], ostrý *aicalě, aicassě* √AJAK [Et], zasněžený *hristil* √SRIS+TIL⁴ [PE17]; stromu *aldínga* √GALAD+IŇG [VT47]
- vrub**, značka *nyas(t-)* √NJATH [QL]
- vršit**, hromadit *cum-* √KUM² [QL]
- vrťák**, nebozez *teret (tereht-)* √TER [QL]
- vřes oricon** √OR [QL]
- vřeteno quindil** √KWID [QL]
- vstoupit mitta-** √MI [QL] } Ve VT43 ve významu „vložit“.
- vše(chno) ilqua** √IL+KWA³ [Et, LR], *illi* √IL [PE17]
- všechnen ilya** √IL [RGEO, PE17, Et] } Častěji v mn. č.: *ilyě tier* „všechny cesty“.
- všemohoucí ilúvala** √ILU+BAL [VT39]
- vševědoucí iluisa** √ILU+IS⁴ [VT39]
- všude oma, rísimandě** [QL], všude okolo *omarimni, omarimbi* √RIM² [QL]
- všudypřítomný**, rozptýlený *rísima* [QL]
- vtělený**, mající tělo *mirrõanwě* √MI+SRAW [MR, VT39, 48] } *Mirrõanwi* (či *fairondi*) jsou bytosti mající *fëa* a *hrõa*.
- vůl yacco, yaco** √JAK² [QL, PE16]
- vůle níra**, v konkrétním projevu *nirmě* √NIR, NID [VT39, 41]; Boží *indómě* √INID [VT43, PE17]
- vůně nardilě** √NARAD [QL]
- vůz nákladní lunca** √LUK³ [VT43, PE17], *raxa* [PE17] } *Raxa* „vůz, velké, ploché vozidlo na kolech či válkách pro dopravu kamene či jiných těžkých nákladů“.
- výběr**, volba *cilmě* √KIL [MR, PM]
- vyburcovat walta-** √GVAL [PE17]
- vyhanec hecil; m. hecilo, ž. hecilě** √ZEK [WJ]
- výhonek tuima** √TUJ [Et] } Též „pupen“.
- vyhradit sat-** √SAT [VT42] } „Dát stranou, vyhradit pro zvláštní účel n. vlastníka.“
- východ I.** slunce *anarórě* √ANAR, OR, *amaron (ambaron-)* √AM², RO [Et], *amuntě* √AM² [QL] **II.** svět. strana *rómen* √RO, MEN² [LotR, RGEO, Et], *rómě, hrómen, hrómě* [PE17] **III.** z něčeho *uswě* √UTH [QL]
- Východ**, východní země *Ambaróně* √AM²+RO [Et], *Ambaróna* [PE17]

východní róménya √RO+MEN², *róna* √RO [Et], *orróna*, *hróna* [PE17]
vychytralý ruscutië √RUS¹ [VT41] } „Lišácký“.
výkřik, zvolání *yáma* √JAM [QL]
výkupné *nanwenda √NDAN+WED [B.S.] } Podle sind. *danwedh*.
výměna zboží *quaptalë* √KWAP [QL]
vyměnit, směnit *quapta-* √KWAP [QL]
vymezený lanwa √LAN¹ [VT42] } Hom. „fkalcovský stav“ √LAN².
vynález aulë √GAW [Et] } Též jméno Valy – lidová etymologie, *Aulë* ve skutečnosti převzato z valarštiny.
vynalézt, vymyslet *auta-* √GAW [Et] } Hom. „odejít“ √AW¹.
vynechat hehta- √3EK [WJ]
vyunikající arya [PE17] } Používá se jako 2. stupeň k *mára* „dobrý“; *i arya* pak „nejlepší“.
vyunikat arya- √AR¹, *ráta-* √RAT¹ [PE17]
vypitý yulda √JUL² [PE17]
vyplašit capta- √KAP [QL]
vypravěč quentaro √KWET [Et] či skladatel epických básní *nyarnamaitar* √NJAR+MAJ¹ [PE17]
vyprávět nyar- √NJAR [Et, PE18]
vyrabět car- √KAR [Et], s jemnou dovedností *finya-*, *finta-*, min. *fintanë* √PHIN¹ [PE17] } *Car-* vl. obecně „dělat“.
výročí *atyénarë √AT², JEN¹, AR² [PPQ] } Podle naznačené eld. etymologie *at-yën-ar* [Et].
výrobek tanwë √TAN [Et], *taman* √TAM² [PE17]
výřečný quetsa, *quetsima* √KWET [QL] } Též prostě „mající schopnost řeči“.
vyřezávat venta- √WEN² [QL]
výsměch yaiwë √JAJ [Et]
vysoko táro √TAR¹ [VT27]
vysoký tunda √TUN [Et], *ancassëa* √AM²+KAS, *orna* [PE17], ve slož. *oro-* √OR [R GEO, PE17]; též přen. *tára* [PE17, Et, QL], *arta* √ARAT [PE17], bás. *taira* √TAR¹ [Et]
výstupek oblý *tolos(-)*, na štítu *tolmen* √TOL¹ [QL]
vyšívání quiltassë √KWIL [QL]
vyšívání quilinoitë √KWIL [QL]
výška tárië √TAR¹ [Let, LotR], *ancassë* √AM²+KAS
vytí vlčí *ñaulë* √ŃGAW [Et]
vytrvalost voronwië √BORON [Et], *voronwë* [PE17]
vytrvalý voronwa √BORON [Et]
vytrvat termar- √TER+MBAR [UT]
Vyvýšení mn. *Aratar* √ARAT [W], PM, S], *Máhani* [WJ] } Tj. osm nejvyšších Valar. Druhý výraz je z valarštiny.
vyzařovat faina- √PHAJ¹ [Et]
výzkum, pátrání *minasurië* [VT42] } Doloženo v názvu vědeckého spisu o gondorských místních jménech: *Ondonóre nómesseron minasurië*.
význačný eteminya √ET, MIN [VT42], *mindá* √MIN [Et]
vzadu ca, *cata*, *cana* [VT43], *nó* √NO² [VT49] } *Nó* v časovém významu znamená „před“.
vzdát (se) lav- √DAB [Et] } Též „ustoupit, dovolit“.
vzdělaný istima √IS¹ [Et]
vzduch vilma √WIL [Et], *vilya* [LotR, QL]; jako látka *vista* √WIS¹ [Et] } *Vilya* též překládáno „obloha“.
vzdušný, lehký *vilina* √WIL [QL]
vzdychání, nářek *siquilë* √SIKW [QL]
vzdychat sicu- √SIKW [QL]
vzestup orosta √OR [QL]

vzhůru i. amba √AM² [Et], *amu* [QL], ve slož. *amba* [PE17] **ii.** bdělý *cuiva √KUJ [QL] } *Cuiva* upraveno z *coiva*.
z květající lotóreä √LOT [QL]
vznášet se lutta-, *lutu-* √LUT [QL] } V kapalině (tj. „plavat“) i ve vzduchu.
Vznešení elfové Tareldar √TAR¹+ELEN [MR]
vznešený arta √ARAT [PM, PE17], *arata* [PE17], ve slož. *ar-*, *ara-* √AR¹ [W], PM, UT]; *varanda*, bás. *varda* √BARAD [PE17]; *tára* √TAR¹ [Et, S] } *Tára* též fyz. „vysoký“. *Varda* jako podst. jméno Valië.
vzplanout turya- √TUS² [QL]
vzpomínat enyal- √EN¹+JAL [UT]
vzpomínka enyalië √EN¹+JAL [UT]
vzrušení walmë √GWAL [PE17]
vzrušený, divoký *walda* √GWAL [PE17]
vzrušit walta- √GWAL [PE17] } Dále intr. sloveso *walya-* „být vzrušen, pohnut“.
vztyčit tyulta- √TJUL [QL]
vždy oi √OJ¹ [Et], *illumë* √IL+LU¹; stále *voro* √BOR [Et, QL], *vor* [QL]

Z

z předl. *et* √ET [LotR, VT45], *ho* √3O [Et], *o* √AW¹ [PE17]; konc. ablativu *-(e)llo* √LO [PI, R GEO] } *Et-* též jako předpona [Et].
za hranicemi něčeho *pella* √PEL²+LA3 [R GEO, PE17, MC], *palla* √PAL+LAŃ, daleko *haila* √KHAJ+LAŃ [PE17]; *han* √3AN² [VT43] } *Pella*, *palla* se v bás. stylu používá jako záložka. Je to lokativní výraz; allativní je *pallan*, *pallanna* [PE17].
zabít nahta- √NDAK [VT49]
záblesk ita √IT [PM], *tindë* √TIN [Et]
začarovat luhta- √LUK¹ [Et]
záda pontë [PE16]
zadek i. zadní část *tellë* √TELES [Et] **ii.** hýždě *hacca* [GL]
zadní, koncový *tella* √TELES [Et]
zadržený tapta √TAP [VT39] } Jako podst. či plné *tapta tengwë* „zadržená hláska“ = „souhláska“.
zahnutý rempa √REP [Et], jako úponek *lepta* √LEP [QL]
zahrada tarwa, okrasná *lotarwa* √LOT, zeleninová *laucien(d-)* √LAW¹ [QL]
záhuba quelmë √KWEL [QL]
zacházet (s něčím), ovládat *mahta-* √MA3 [VT39, 47, PE17] } Hom. „bojovat“ √MAK [Et].
záchrana rehtië √REK [PE17]
zachránit **rehta-* √REK [Q.]
zajíc mladý *lapatil* [QL]
zajímat (se) cesya-, min. *-ně* √KETH [PE17] } Pův. vl. „přimět k hledání, zkoumání“.
zakázat váquet- √BA+KWET [WJ], *avaquet-* √AB+KWET [Et] } Může též znamenat „popřít, odmítnout“.
základ talma √TALAM, *sundo* √STUD [Et]
zákon, pravidlo *sanyë* √STAN [Et]; zejm. Boží *axan* [W], VT39] } *Axan* pochází z val. *akašán* „on [tj. Eru] praví“.

zakončení telma √TEL² [WJ] } „Zakončení, shrnutí, cokoli ukončující práci či záležitost; často ve významu závěrečného prvku stavby, jako krycí kámen či nejvyšší věžička“.

zákonný sanya √STAN [Et]

zakrslý nauca √NUK [WJ, PE17] } Odtud *Naucor*, nepřiliš lichotivé označení pro trpaslíky.

zalesněný, porostlý stromy *aldarwa* √GALAD, GAR [Et]

záležet vilda- √BILID [QL] } To, na čem záleží, je podmínkem; komu, patrně předmětem v dativu (*vildas nin* „záleží mi na tom“).

zamračen|o, -é počasí, podst. *lúrě* √DUB [QL]

zamračený lúreä √DUB [QL]

zamýšlet, činit s úmyslem **selya-* √STEL [B. S.] } Dle sind. *thel-*.

západ I. slunce *númě* √NDU [Let], *andúně* √NDU [LotR, PE17, Et] **II.** směr n. oblast *númen* √NDU+MEN¹, MEN² [LotR, Et, UT], *andúně* [R GEO, LotR], *númě* [QL, PE17] } *Andúně* též „večer“ [MC].

zapadat o nebeském tělese *núta-* √NDU [Et]

západní númenya √NDU+MEN¹, MEN² [Et], *núna* [PE17], *númëä* [QL], *andúna* [PE17]

zápach olmě √ŃOL [VT46, Et], *yolmë* √JOL [QL], *holwë* [PE13]; silný *angol* √ŃOL [VT45] } *Olmë* v Etymologiích, jak vyšly v LR, psáno *holmë*.

zapáchající saura √THUS [Et]

zapáchat yol- √JOL [QL]

zapálit narta- √NAR¹ [VT45], **urta-* √UR¹ [L. F.]

zápalka tusturin(-) √TUS² [QL]

zápěstí málimë √MA3+LIM [VT47], *marihä* √MA3+RIK¹ [QL]

záplava ulundë √UL [Et], *luimë* √DUJ [VT48], *lúto* √LUT [QL]; mohutná *oloirë* √LOG [VT42] } *Luimë* též „přiliv“.

zaplavit luita- √DUJ [VT48], *oloiya-* √LOG [VT42]

zaplést, zacuchat *fasta-* √PHAS [Et]; do sítě *rem-* √REM, *remba-* √REB [VT42]

zapletený do sítě *rembina* √REB [VT42]

zarazit, zastavit před dokončením *nuhta-* √NUK [WJ]

zárodek erdë √ERED [Et]

záře alcar, *alcarë* √AKAL [Et, PE17, 18], *calassë* √KAL [GL], *fairë* √PHAJ¹ [Et] } *Alcar(ë)* též „nádhera, sláva“; *fairë* často používáno ve význ. „duch“ [MR, MC] a srv. hom. *fairë* „smrt“ √PHIR.

září yavannië √JAB+AN¹ [LotR, UT]

zářit bělostí *ninquita-*, min. *ninquentë √NIKW [QL]

zářivý alcarinqua √AKALAR+KWA¹ [Et, PE17] } Též „nádherný, slavný“.

zasněný, duchem nepřítomný *fanóreä* √PHAN², *olorda* √OLOS [QL]

zasněžený, sněhový *niquissëä* √NIKW+IS² [QL]

zastavit tap- √TAP, *pusta-* √PUS [Et] } První výraz se používá asi jen jako transitivní, druhý určité tr. i intr.

zastíněný, skrytý *halda* √SKAL¹ [Et]

zastínit halya- √SKAL¹ [Et]

zastřešovat tópa- √TOP [Et]

zástup rimbë √RIM¹ [Et, Let] } Též „velké množství“.

zátka tampa √TAP [Et]

zátoka hópa √KHOP [Et] } Též „přístav“.

závazek vérë √WED [Et]

závěrečný tyelima √KJEL [Et], *telda* √TEL² [WJ]

závod normë, norië √NOR [PE17], *yuro* √JUR [QL] } Zákl. význam „běh“, ale možná může označovat i jiný závod než běžecký.

závoj vasar √WATHAR [VT42], *fanwa* √PHAN¹ [PE17]

zavřený holla √KHOL [PE17]

zavřít holta- √KHOL [PE17]

zavřít se holya- √KHOL [PE17]

zbavený (něčeho) *racina* √RAK¹ [VT39], *úna* √GU [PE17, VT39]

zbavit nehta- √NEK³ [PE17] } Hom. „hrot“ √NEK¹.

zběsilost ormë √GOR [Et]

zběsilý orna √GOR [Et]

zboží armar mn. √GAR [Et], *quampa* hrom. √KWAP [QL]

zdar alma √GAL [Et], *márië* √MAN¹, MAG [PE17]

zdar! alla! √AL¹ [PE17] } Méně vznešená varianta *aiya*.

zdárný alya √GAL [Et]

zdechlna quelehtë √KWEL [QL]

Zdi světa llurambar √ILU+RAB² [Et]

zdo|bený quilin -it quilya- √KWIL [QL] } Též „barevný, barvit“.

zdraví málë [PE17] } **Almien!* „Na zdraví!“ √GAL [M. D.]

zdvojnásobit tatya- √TAT² [Et] } Též „opakovat“.

zed' ramba √RAB² [Et], obranná, s příkopem *ossa* √OS [QL]

Zelení elfové Laiquendi √LAJAK+KWEN [WJ, Et, S]

zelenina lautë, laucë j. č. √LAW¹ [QL], *quëä* √KEW² [PE17]

zelený laiqua √LAJAK [Et, PE17, QL], *laica* [Let, PE17, 16], jako listy *laicalassë* √LAJAK+LAS¹ [PE17]; světle *wenya* √GWEN [Et] } Hom. *laica* „ostrý, bystrý“ √LIK.

zem, -ë I. oblast *nóre* √NDOR¹, NDOR², NO¹ [WJ, Et, QL], ve slož. *-ndor* [PE17], říše *arda* √GAR [WJ, Et] **II.** protiklad moře *nór* (*nor-*) √NDOR² [WJ, PE17]; protiklad nebe *Cemen* √KEMEN [VT43, 47, PE17] **III.** půda *cemen* [QL], *cén* (*cem-*) [Et] **IV.** povrch *talan* (*talam-*) √TALAM [Et]

Země v. svět

zemětřesení pampinë √PAP [QL] } Též ob. „chvění“.

zesílení turyandë √TUR [PE18] *antoryamë* [VT39] } Ve fonologii: hláskové zesílení, *m* > *mb*, *i* > *ai* apod.

zesílit, posílit *torya-*, *antorya-* [VT39]

zet, zívát *yanga-* √JAG [Et], *hac-* [MC]

zhroucení, pád *atalantë* √TALAT [MC], *atalantië* [Let] } Jako podst. *Atalantë*, *Atalantië* „Padlá“, tj. Númenor [Et, Let, S].

zhroucený atalantëä √TALAT [MC]

zhrouřit se atalta- √TALAT [Et, LR, SD] } Min. *ataltanë* [LR, SD] či *atalantë* [LR].

zima období *hrívë* [LotR, VT49]

zivat, zet *yanga-* √JAG [Et], *hac-* [MC]

zítra nöä √NO² [VT49], *enwa* √EN² [QL], *entarë, *entaurë √EN²+AR² [T. F.]

zjevení náb. *apantalë √PAT¹ [H. F.]

zjistit, vyzkoumat *ecces-* √ET+KETH [PE17]

zkáza or telem osudu *umbar(-)* √MBARAT [Et]

zkažený hastaina [MR]

zkoušet nev- √NDEB [PE17]

zlámaný, rozbitý *racina* √RAK¹ [MC]

zlato I. *malta* √MALAT [LotR, PE17], *malda* √SMAL [Et], rudé, bás. *cullo* √KUL [Et] **II.** o světle, barvě *laurë* √LAWAR [VT49, R GEO, Et], *laurië* [PE17]

zlatorudý culda, culina √KUL [Et]

zlatý *laurěa* √LAWAR [R GEO, PE17], *laurina* [QL], n. žlutý *malda* [PE17] } Týká se barvy n. světla. Pro kov použijme raději skloňované *maltava* „ze zlata“.

zlaťák *culusta* √KUL [QL]

zle předp. *nai-* √NDAJ [PE17] } Např. v „*naiquet-*“ „rouhat se, klít“.

zlo *ulco* (*ulcu-*) √UK [VT43], *ulca* [VT43, 49] } *Ulca* především jako příd. jm. „zlý“.

zločin *ongwě* √OK [PE17] } Hom. „bolest“ √oŋg [QL].

zloděj *naquar* √NAKW, *pilmo*, *pilu* √PIL² [QL]

zlooký *henulca* √KHEN+UK [SD]

zlý *ulca* √UK [VT43, 49, QL], *olca* √OK [PE17, VT43]; *hrúa*, *hrúya* √SRUG [PE17]; *úměa* √UM¹ [Et]; činičí *zlo saucarya* √KAR [PE17]; v předp. *hrú-*, *ru-* √SRUG, *sau-* √SAW² [PE17] } Hom. *úměa* „hojný, oplývající“ √UM².

zmatený *rúcina* [MC] } Též „zdrčený, zhroucený“; možná od koř. RUK.

zmizelý *vanwa* √AW¹, WAN² [Et, WJ]

zmizet, odejít *vanya-*, min. *vanně* √WAN² [Et]

znak lingv. *tengwě* √TEŇ¹ [WJ, VT39] } Často používáno ve smyslu „foném“ (jakožto znak v mluveném jazyce).

znalost, **-i** *ista*, *istya* √IS¹ [Et], *issě* [QL]; *handě* √KHAN¹ [Et]

znamenat, značit *těa-*, min. *tengě* √TEŇ¹ [VT39]

znamení *tanna* √TAN² [MR, PE17], *tanwa* [PE17]

znaménko *tehta* √TEK [VT39, LotR, Et] } Zejm. diakritické znaménko, ve Fëanorově písmu pro samohlásku (odb. název *ómatehta* √OM [VT39]), ale může mít i širší význam.

známý, jistý *sinwa*, *sína* √IS¹ [PE17]

znásilnit *amapta-* √MAP [QL]

znát *ista-*, min. *sintě*, *isintě* √IS¹ [Et, VT48, QL]

znít *lamya-* √LAM [Et]

znovu předp. *en-* √EN¹, *at-*, *ata-* √AT² [PE17]

zobák *penta* √PET [QL] } Zejm. datlovitých ptáků.

zpěvák *nyello* √NJEL, *lindo* √LIN¹ [Et] } *Lindo* určitě „zpěvný pták“, ale snad i osoba. Telerijští elfové sami sebe nazývali *Lindar*, „Zpěváci“ [WJ, MR, UT].

zpět předp. *nan-* √NDAN [Et, VT49]

zpívat **I.** *lir-* √LIR [PE17, Et, QL] **II.** **linda-* √LIN¹ [S, Et, VT45] } První výraz zdůrazňuje text, druhý (podle *lindalě*) melodii.

zplodit, stvořit *ontá-*, min. *óně*, *ontaně* √ON [PE17, Et], porodit *nosta-* √NO¹ [PE17] } *Nosta-* jinde přeloženo i jako „narodit se“.

zpožděný, zadržovaný *hampa* √KHAP [PE17]

zpráva, poselství *menta* √MEN² [VT41]

způsobit *tyar-* √KJAR [Et]

zrádce *varto √WAR [B. S.]

zradit **avarta-* [L. F.], **varta-* √WAR [B. S.]

zrádný *carpalima* √KARAP [QL]

zranění *harwě* √SKAR [Et]

zraněný *harna* √SKAR [Et]

zranit *harna-* √SKAR [Et]

zrcadlo *cilintír*, *cilintilla* √TIR [PE17]

zrno, zrnko *milin* [QL]

zrození, porod *nosta* √NO¹ [QL]

zručnost *fíně* √PHIN¹ [PE17], *findě* √PHIN² [QL, L. F.], *curwě* √KUR [VT41]

zručný *maitě* (*maiti-*) √MA3 [Et, VT47], mn. *maisí* [Et]; *arimaitě* √MA3 [PE17]; *fíněa*, *finya*, *leptafinya* √LEP+PHIN¹ [PE17]

zrzavý *roina* √ROJ² [Et]; rusovlasý *rusa* √RUS¹ [VT41]

ztracený *vanwa* √AW¹, WAN² [WJ, R GEO, QL]

zub *nelet* (*nelc-*) √NELEK [Et], *nelcě* [VT46], *nelě* [QL]; ostrý *carca* √KARAK [Et, QL] } *Carcaně* [Et], *carcassě* [QL] „řada zubů“.

zubatý *carcara* √KARAK [QL]

zuřivost *aha* [LotR], *ursa* √RUTH [PE17]

zuřivý *aharwa [C.]

zuřit *ursa-* √RUTH [PE17]

zůstávat *lemya-* √LEM [VT45], *har-* √KHAD [QL] } *Har-* též „sedět“ [UT].

zvadlý *hessa* √KHES² [QL]

zvěd *ettirno √ET+TIR [B. S.] } Dle sind. *ethir*.

zvedání, stoupání *órě* √OR [Et] } Toto ovlivnilo stejně znějící výraz od koř. 3OR¹ „srdce, vnitřní mysl“.

zvedat *orta-*, min. *ortaně* √OR [R GEO, PE17, Et]

zvedat se *orta-*, min. *orontě* √OR [Et, PE17], *orya-*, min. *oronyě* [PE17]; o těžkých věcech *amorta-* √AM²+OR, *rum-* [MC]

zvětšovat *olta-* √OL² [QL], *velitya-* √BELEK [QL] } Používáno též ve významu „chválit“.

zvětšovat se, růst *olta-*, min. *ólě* √OL² [QL]

zvíře *laman* (*laman-*, *lamn-*) √LAMAM [WJ] } Obvykle jen zvíře čtyřnohé, nikdy pták ani plaz. Obecněji viz „živočich“.

zvířecí, přízemní *lamanwa* √LAMAM [QL]

zvon *nyellě* √NJEL [Et], velký *calonga* [QL]

zvonek **I.** *timpí* [L. F., GL] **II.** květina *quillě*, *quillinin(d-)* √KWIL+NIN² [QL]

zvonit *timpa-* [L. F., GL], mohutně *calonya-* [QL]

zvracet, trpět nevolností *quam-* √KWAM [QL]

zvrhlý, zvrácený *quarca* [QL]

zvučný *salamba* √SAL [QL]

zvuk *lamma*, rozléhající se *láma* √LAM [Et]; *hlón* (*hlon-*), *hlóna* √SLON [VT48, WJ] } Slova od koř. SLON mohou též znamenat „hláska“.

zvukový, fonetický *hlonitě* √SLON [WJ], *hlonitě* [VT48]

zvyk *haimě* √KHIM [Et]

Ž

žába *carpo √KAP [E. N.], *haltar √KHAL² [L. F.] } *Carpo* dle sind. *cabor*. *Haltar* vl. „skokan“.

žal *niérě* √NEJ [L. F., GL] } Upraveno z *nyëre*.

žalář *mando* √MBAD [S]

žár *úrě* √UR¹ [LotR]

že **i** [VT49] } Shodné s určitým členem. Někdo používá v tomto významu též zájm. *sa* „to“.

žehlit *pasta-* √PATH [PE17] } Zákl. význam „hladit“.

železný **I.** ze železa *angaina* √AŇG [Et, QL], *yereva* [QL]

II. jako železo *yerenwa* [QL]; tvrdý *tornanga* [PE17]

železo *anga* √AŇG [LotR, Et, QL], n. ocel *eren* √GEREN [QL], houskové *yeren* [QL]

žena *nís* (*niss-*) √NDIS [Et, MR], *nissě* [Et]; bás. *ní* √NI¹ [Et]; silná *nisto* [VT47] } Dále v. „manželka“.

ženský, samičí *inya*, *inimeitě* √IN [Et]

židle *hamma* √KHAM [VT45], *hamba [T. D.]

živočich *celva* √KEL [S]

život *coiviě* √KOJ [VT49], rostlinný *lõa* √LAW¹ [QL] { *Cuiviě* [VT42], *cuilě* [Et] obsahují méně vhodnou podobu kořene; *lõa* též „rok“.

živý *coina* √KOJ [QL], *coirěa* [PM]

žízeň *loimě* √LOJ² [QL]

žíznivý *soica* √SOK [VT39], *loiměa*, *loirě* √LOJ² [QL], *fauca* √PHAW [Et]

žlutozelený *wenya* √GWEN [Et]

žlutý *malina* √MAL², SMAL [Et, PE17, QL], bledě *malwa* √MAL² [QL], n. zlatý *malda* [PE17]

žvanec *tyus* (*tyux-*) √TJUK [QL]

žvýkat *tyuhťa-* √TJUK [QL]

Slovník česko–quenijský. Podle knih a jazykovědných textů J. R. R. Tolkiena s využitím sekundárních pramenů z oboru eldarské jazykovědy sepsal Quen. Práce nebyla konzultována s rodilým mluvčím žádného z eldarských jazyků ani s oxfordským profesorem jazyků, a podle toho je třeba posuzovat její důvěryhodnost.

Vysázeno pomocí systému $\LaTeX$, obálka vytvořena v programu Scribus. Text je z Antykwy Toruňské.

e-mail: quenduluin@seznam.cz

web: <http://quenyalambe.bluefile.cz>

Verze Lairë (totiž léto) 2013.

